

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦

વિથ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિંટો:

સહી/-

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા
-----------------------	----

=====

ગૌતમ મોહનલાલ બ્રહ્મભટ્ટ

વિરુદ્ધ

સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વકીલ ઠક્કર એન્ડ પાઠવા એડવોકેટ્સ (૧૩૫૭)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ તરફે શ્રી આર.સી. કોડેકર (૧૩૯૫)

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી સી.એમ. શાહ, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી એસ.વી. પિન્ટો

તારીખ: ૧૮/૦૬/૨૦૨૬

સંયુક્ત મૌખિક ચુકાદો

૧. અપીલકર્તાઓ – મૂળ આરોપીઓ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૪/૨૦૦૪ માં તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના રોજ વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ, સી.બી.આઈ. કોર્ટ નં. ૩, મિરઝાપુર, અમદાવાદ (જે હવે પછી “વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમ સામે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૪ હેઠળ આ અપીલો દાખલ કરવામાં આવેલ છે, જેના દ્વારા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાઓને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદ અને પ્રિવેન્શન ઓફ કર્પ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ (જે હવે પછી “પી.સી. એક્ટ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદ અને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૨૦બી સાથે વાંચતા પી.સી. એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા

કસૂરે એક માસની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી. તમામ મુખ્ય સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૧.૧ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ મૂળ આરોપી નં. ૧ દ્વારા અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ મૂળ આરોપી નં. ૨ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૪/૨૦૦૪ માં તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના રોજ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા સમાન વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ સામે દાખલ કરવામાં આવેલ છે અને તેથી, બંને અપીલોનો આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા નિકાલ કરવામાં આવે છે.

૧.૨ સુવિધા, સ્પષ્ટતા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાનો મૂળ કેસમાં તેમના હોદ્દા અને ક્રમ મુજબ આરોપી તરીકે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.

હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિ

૨. આરોપી નં. ૧ – ગૌતમ મોહનલાલ બ્રહ્મભટ્ટ વર્ષ ૨૦૦૩ માં ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન) આણંદ યુનિટ, આણંદ હતા અને જાહેર સેવક હતા. આરોપી નં. ૨ – અર્પિત શાહ નડિયાદ ખાતે ઇન્કમેટેક્સમાં વકીલાત કરતા પ્રેક્ટિસિંગ વકીલ હતા. ફરિયાદી – પ્રહલાદરાય મોહનરાય શાહ (અગલ) નડિયાદના રહેવાસી હતા અને નડિયાદ ખાતે મેસર્સ વિષ્ણુ ભંડારના માલિક હતા. ફરિયાદીની એક ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશન આરોપી નં. ૧ સમક્ષ પેઝિંડગ હતી અને આરોપી નં. ૧ એ તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ પોતાની

સમક્ષ હાજર રહેવા માટે ફરિયાદીને તારીખ ૨૮/૧૦/૨૦૦૨ નું સમન્સ પાઠવ્યું હતું. તે મુજબ, ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ આણંદના મેફેર રોડ પર આવેલી આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા હતા અને તે સમયે આરોપી નં. ૧ એ મેસર્સ વિષ્ણુ ભંડારના છેલ્લા પાંચ વર્ષના હિસાબી દસ્તાવેજોની માંગણી કરી હતી. થોડા દિવસો પછી ફરિયાદીએ જઈને આરોપી નં. ૧ ને દસ્તાવેજો સુપરત કર્યા હતા. તારીખ ૧૬/૦૮/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદી આરોપી નં. ૨ સાથે આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા હતા ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદી પર રૂ. ૬૦,૦૦,૦૦૦/- નો દંડ ફટકારવાની ધમકી આપી હતી અને સમગ્ર બાબત રદ કરવા માટે ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી. આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને કહ્યું કે તેઓ બાબત તેમના પર છોડી દે અને ત્યારબાદ ફરિયાદીને જણાવ્યું કે આરોપી નં. ૧ ને ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવાની હતી. ફરિયાદીએ રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવવામાં પોતાની અસમર્થતા દર્શાવી હતી અને ફરિયાદી પાસે લિક્વિડેશનમાં ગયેલી નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંક, ગંજ બજાર, નડિયાદ હેડ ઓફિસની રૂ. ૭૦,૦૦૦/- ની એક એવી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો હોવાથી આરોપી નં. ૨ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોના ૬૫% ની વ્યવસ્થા કરવા સંમત થયા હતા, જે આશરે રૂ. ૨,૪૦,૦૦૦/- થતી હતી અને ફરિયાદીને બાકીની રકમની વ્યવસ્થા કરવા જણાવ્યું હતું. ફરિયાદી ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ ચૂકવવા માંગતા ન હતા અને તેમણે પી.સી. એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭ સાથે વાંચતા આઈ.પી.સી. ની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩

ની લેખિત ફરિયાદ દાખલ કરી હતી, જે સી.બી.આઇ./એ.સી.બી./ગાંધીનગર (ગુજરાત) - આર. સી. ૨(એ)/૨૦૦૩-જી.એન.આર. તરીકે નોંધવામાં આવી હતી.

૨.૧ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી - દેવેન્દ્ર કુમાર - પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર, સી.બી.આઇ. ગાંધીનગરે ફરિયાદમાં કરાયેલા આક્ષેપોની ચકાસણી કરવાનો નિર્ણય લીધો અને તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે પંચ સાક્ષીઓને બોલાવ્યા. એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદી આરોપી નં. ૧ ને ફોન કરે અને ફરિયાદીના મોબાઇલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ નું સિમ કાર્ડ સ્પીકર સુવિધાવાળા પેનાસોનિક હેન્ડસેટમાં મૂકવામાં આવ્યું હતું. રેકોર્ડિંગ માટે સોની કંપનીના માઇક્રો-કેસેટ રેકોર્ડરનો પણ ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૧ ને તેમના કચેરીના લેન્ડલાઇન નં. ૦૨૬૯૨-૨૬૬૧૬૦ પર ફોન કર્યો હતો. તેઓની વચ્ચે થયેલી વાતચીતમાં આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદીને જણાવ્યું હતું કે તેઓ તેમના અધિકારી સાથે છે અને વાત કરી શકે તેમ નથી તથા તેમને આરોપી નં. ૨ ને ફોન કરવા જણાવ્યું હતું અને ફરિયાદીને એમ પણ કહ્યું હતું કે તેઓ તેમને પછીથી ફોન કરશે. ફરિયાદી અને અન્ય લોકોએ ૧૫.૩૦ કલાક સુધી રાહ જોઈ, પરંતુ આરોપી નં. ૧ તરફથી કોઈ ફોન આવ્યો નહિ અને તેથી તેઓએ નક્કી કર્યું કે ફરિયાદીએ માઇક્રો-કેસેટ રેકોર્ડર સાથે આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ જવું જોઈએ. તે મુજબ, ફરિયાદી આણંદના મેફેર રોડ પર આવેલી આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા અને આરોપી

નં. ૧ ને મળ્યા તથા તેમની સાથે વાતચીત કરી, જે માઈક્રો-કેસેટ નં. બીરસીટર૩૧૮સી માં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ ફરિયાદીએ પોતાના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ પરથી આરોપી નં. ૨ ને તેમના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮ પર ફોન કર્યો અને આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને તેમની કચેરીએ મળવા જણાવ્યું. પંચ નં. ૧ અને ફરિયાદી આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા જ્યાં તેઓ આશરે ૪૦ મિનિટ સુધી બેઠા હતા અને તેઓ વચ્ચે થયેલી સમગ્ર વાતચીત પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં થઈ હતી તથા વાતચીત માઈક્રો-કેસેટ સીરીયલ નં. બી૧સીએ૨૪૦પસી માં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. વાતચીત દરમિયાન ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ ને જણાવ્યું કે તેઓ રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની રોકડ રકમની વ્યવસ્થા કરી શકે તેમ છે અને તેમની પાસે નડિયાદ મર્કેન્ટાઈલ કો-ઓપરેટિવ બેંક, નડિયાદની પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો છે અને આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને ખાતરી આપી હતી કે તેઓ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોના ૬૫% ની વ્યવસ્થા કરી શકે તેમ છે, જે આશરે રૂ. ૨,૪૦,૦૦૦/- જેટલી થતી હતી અને બાકીની રૂ. ૪૫,૦૦૦/- ની રકમ દેવદિવાળીએ ચૂકવવાની હતી. આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને તેમની ફી પેટે રૂ. ૧૧,૦૦૦/- ચૂકવવા પણ જણાવ્યું હતું. ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ ને ફોન કર્યો હતો અને જે રીતે રકમ ચૂકવવાની હતી તેની પુષ્ટિ કરી હતી તથા ફરિયાદીએ પણ આરોપી નં. ૨ ના મોબાઈલ પર આરોપી નં. ૧ સાથે વાત કરી હતી. તે મુજબ, પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં માંગણીની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ટ્રેપ

ગોઠવવાનો નિર્ણય કર્યો અને પંચ સાક્ષીઓને ૦૮.૩૦ કલાકે અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે બોલાવવામાં આવ્યા. તેઓ બધા ભેગા થયા પછી ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીઓને ફિનોલ્ફ્થેલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણનો ઉપયોગ સમજાવ્યો અને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર - રાજેશ બિશ્નોઈએ કાગળના ટુકડા પર ફિનોલ્ફ્થેલિન પાવડર લગાવીને તેનું નિદર્શન કર્યું. પંચ નં. ૨ - પ્રદીપ હર્ષદરાય જોષીને તે કાગળને સ્પર્શ કરવા કહેવામાં આવ્યું અને તેમના હાથ સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં ધોવામાં આવ્યા અને દ્રાવણ ગુલાબી રંગનું થઈ ગયું. ફરિયાદીએ રૂ. ૫૦૦/- ના દરની ૩૦ ચલણી નોટો અને નડિયાદ મર્કેન્ટાઈલ કો-ઓપરેટિવ બેંક, નડિયાદની પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો આપી અને પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર - રાજેશ બિશ્નોઈએ રૂના પૂમડા વડે તમામ ચલણી નોટો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો પર ફિનોલ્ફ્થેલિન પાવડર લગાવ્યો અને તેને ફરિયાદીના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂક્યા. સંબંધિત તમામને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી અને સૂચના મુજબ ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ સાથે તેમના મોબાઈલ પર વાતચીત કરી હતી અને પોતાની પત્ની બીમાર હોવાથી તેમની કચેરીએ આવવામાં અસમર્થતા દર્શાવીને તેમને પોતાના ઘરે બોલાવ્યા હતા. આરોપી નં. ૨ જે પાર્ટી સાથે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો બદલવાની હતી તે પાર્ટી સાથે ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને આવવા સંમત થયા હતા. તે મુજબ, ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષી નં. ૧ ફરિયાદીના ટીવીએસ સ્કૂટી પર ગયા અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના અન્ય સભ્યો તથા પંચ નં. ૨ સરકારી ગાડીમાં અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજથી નીકળીને ફરિયાદીના ઘરે ગયા અને

આરોપી નં. ૨ ની રાહ જોઈ. ૧૧.૫૮ કલાકે આરોપી નં. ૨ પરેશ દિનેશચંદ્ર
 ઠક્કર સાથે પોતાના હોન્ડા એકિટવા રજિસ્ટ્રેશન નં. ૭૪-૭-એકે-૭૦૦૧ પર
 આવ્યા અને ફરિયાદી તથા આરોપી નં. ૨ વચ્ચે વાતચીત થયા પછી ફરિયાદી
 દ્વારા પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપવામાં આવ્યો અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો આવ્યા
 તથા ચલણી નોટો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો આરોપી નં. ૨ ના હાથમાંથી
 મળી આવી. સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું અને
 આરોપી નં. ૨ ના હાથનું ધોવાણ ગુલાબી રંગમાં બદલાઈ ગયું. પરેશ દિનેશચંદ્ર
 ઠક્કરના કબજામાંથી નડિયાદ મર્કેન્ટાઈલ કો-ઓપરેટિવ બેંકના કોરા ફોર્મ અને
 રેવન્યુ સ્ટેમ્પ મળી આવ્યા હતા. ત્યારબાદ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ નક્કી કર્યું
 કે વ્યવહારની પુષ્ટિ કરવા માટે આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ સાથે વાત કરવી
 જોઈએ અને તે મુજબ આરોપી નં. ૨ એ પોતાના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮
 પરથી આરોપી નં. ૧ ને તેમના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ પર ફોન કર્યો
 અને વાતચીતમાં આરોપી નં. ૨ એ પુષ્ટિ કરી કે તેમને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- રોકડા
 અને પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો મળી ગઈ છે. આરોપી નં. ૧ એ આરોપી નં.
 ૨ ને ફરિયાદીને તેમની સાથે વાત કરાવવા કહ્યું અને તે મુજબ ફરિયાદીએ
 પોતાના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ પરથી આરોપી નં. ૨ ના મોબાઈલ ફોન
 પર ફોન કર્યો અને વાતચીત કરી તથા આરોપી નં. ૨ એ વ્યવહારની પુષ્ટિ કરી.
 સદર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટ નં. બીકેએરજી૦પસી માં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી
 હતી. જરૂરી પ્રક્રિયા બાદ ટ્રેપ પછીનું પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું જે આંક
 ૮૦ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

૨.૨ તપાસ કરનાર અમલદારે સંબંધિત સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા અને જરૂરી દસ્તાવેજો જમ કર્યા તથા તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ સિટી સિવિલ એન્ડ સેશન્સ કોર્ટ, અમદાવાદ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી અને આ કેસ સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૪/૨૦૦૪ તરીકે નોંધાયો હતો.

૨.૩ આરોપીઓને યોગ્ય રીતે સમન્સની બજવણી કરવામાં આવી હતી અને આરોપીઓ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ હાજર થયા હતા અને કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૨૦૭ હેઠળની પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા બાદ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા આંક ૨૮ પર તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું અને આરોપીઓના નિવેદનો અનુક્રમે આંક ૨૯ અને ૩૦ પર નોંધવામાં આવ્યા હતા. આરોપીઓએ તહોમતનામાની તમામ વિગતોનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર પુરાવા રેકૉર્ડ પર લેવામાં આવ્યા હતા.

૨.૪ ફરિયાદપક્ષે પોતાના કેસના સમર્થનમાં ૮ સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને રેકૉર્ડ પર ૪૬ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કર્યા. વિદ્વાન એડિશનલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે આંક ૧૦૨ પર પુરાવો પૂરો કર્યાની પુરસિસ દાખલ કર્યા પછી કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૧૩ હેઠળ આરોપીઓના વિશેષ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. આરોપીઓએ પુરાવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને સાક્ષીના પાંજરામાં જવાનો અથવા કોઈ પુરાવો રજૂ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો તથા જણાવ્યું હતું કે તેમની વિરુદ્ધ ખોટો કેસ દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. બંને

આરોપીઓએ વિગતવાર વિશેષ નિવેદનો દાખલ કર્યા હતા જે રેકૉર્ડ પર પણ લેવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૧૩૨ નીચે હુકમ પસાર કર્યો અને બે કોર્ટ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી. વિદ્વાન એ.પી.પી. અને આરોપીઓના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો સાંભળ્યા પછી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા આરોપી નં. ૧ અને ૨ ને દોષિત ઠેરવ્યા હતા અને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદ અને પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ, ૧૮૬૦ ની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી. પી.સી. એક્ટની કલમ ૮ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે એક વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧૦,૦૦૦/- નો દંડ તથા કસૂરે એક માસની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી. તમામ મુખ્ય સજાઓ એકસાથે ભોગવવાનો હુકમ કરવામાં આવ્યો હતો.

૩. દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને આરોપી

નં. ૧ એ કિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ દાખલ કરી છે, જેમાં મુખ્યત્વે જણાવ્યું છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં હકીકતો અને કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે અને ચુકાદો અનુમાનો અને અટકળો પર આધારિત છે તથા ગુનાઓના આવશ્યક તત્વો સ્થાપિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવો નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવા સકારાત્મક નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે ફરિયાદીની અપીલકર્તા સાથેની મુલાકાત અંગેનો બનાવ ફરિયાદપક્ષની તરફેણમાં સાબિત થયો નથી, પરંતુ ધ્યાનમાં લીધું નથી કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજનો બનાવ, જે રેઈડ કરવા અને ફોજદારી કાર્યવાહી દાખલ કરવા માટેનો પાયો છે, તે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ સાબિત થયો ન હતો. પંચનામું, ફરિયાદી અને અપીલકર્તા વચ્ચેની કથિત વાતચીતનું કેસેટોમાં રેકૉર્ડિંગ અને ટ્રાન્સક્રિપ્શન પંચનામું અપીલકર્તા વિરુદ્ધ સાબિત થયું હોવાનું કહી શકાય નહિ અને ફરિયાદીએ એવો આક્ષેપ કર્યો છે કે તેઓ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ અપીલકર્તાને મળ્યા હતા અને તેમની સાથે વાતચીત કરી હતી, પરંતુ તે જ દિવસે અપીલકર્તાએ બોરસદ ચોકડી ખાતે સુરેશ ટોબેકોના પરિસરમાં રેઈડ કરી હતી અને બપોરે ૦૩.૩૦ થી રાત્રે ૧૧.૩૦ વાગ્યા સુધી સુરેશ ટોબેકો ખાતે હાજર હતા. અપીલકર્તાએ સુરેશ ટોબેકોના પરિસરની મુલાકાત લીધી હતી અને બે પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં પંચનામું તૈયાર કર્યું હતું જે આંક ૧૩૪ થી આંક ૧૩૯ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છે અને આ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવા માટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આંક ૧૪૫ પર કોર્ટ સાક્ષી નં. ૧ – અશોકકુમાર જયંતિલાલ દવે અને આંક ૧૪૬ પર કોર્ટ સાક્ષી નં. ૨ – સુનિલ

બી. જાયસ્વાલની તપાસ કરી છે. આ પુરાવો સ્પષ્ટપણે નકારી કાઢે છે કે ફરિયાદી તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ક્યારેય અપીલકર્તાને મળ્યા હતા, જેને કાર્યવાહી દાખલ કરવાનો પાયો બનાવવામાં આવ્યો છે અને ફરિયાદીનું કથન આ પુરાવાથી સંપૂર્ણપણે ખોટું સાબિત થાય છે. તે પણ સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદી અપીલકર્તા વિરુદ્ધ ખોટા આક્ષેપો કરવાની ટેવ ધરાવે છે અને ફરિયાદીના પુરાવા પર કોઈ સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને ખોટી રીતે સંડોવી દેવા ઉત્સુક એવા ફરિયાદીના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકીને ગંભીર ભૂલ કરી છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ મૂલવણી કરવી જોઈતી હતી કે ફરિયાદી વિશ્વાસપાત્ર સાક્ષી ન હતા. ફરિયાદીએ અગાઉ સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડન્ટ સામે રેઈડ કરાવી હતી અને નડિયાદ ખાતે વિદ્વાન સ્પેશિયલ જજ સમક્ષ સ્પેશિયલ કેસ નં. ૧/૨૦૦૧ ચલાવવામાં આવ્યો હતો અને ટ્રાયલ પછી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડન્ટને નિર્દોષ છોડી મૂક્યા હતા. તે ચુકાદામાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવું તારણ કાઢ્યું હતું કે ફરિયાદી કાયમી મુકદ્દમાબાજ (કોર્ટ બર્ડ) હતા અને દૂષિત મન સાથે કોર્ટમાં આવ્યા હતા અને તે સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદી વિશ્વાસપાત્ર સાક્ષી નથી અને નિર્દોષ જાહેર સેવકો વિરુદ્ધ ખોટી ફોજદારી કાર્યવાહી દાખલ કરવાની ટેવ ધરાવતા હતા. ફરિયાદીએ એક ઇન્કમેટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટરને પણ ધમકી આપી હતી જેઓ ફરિયાદીને આકારણી હુકમોની બજવણી કરવા ગયા હતા અને આ બનાવ અંગે ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા ફરિયાદી વિરુદ્ધ ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને તે કેસ ટ્રાયલ માટે પેન્ડિંગ હતો. ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટે ફરિયાદી દ્વારા ઇન્કમેટેક્સ

ડિપાર્ટમેન્ટના જમી હેઠળના મશીનરી તેમજ ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા જમ કરાયેલા જૈનમ ટાવર્સના ત્રણ ફ્લેટ્સ વેચી મારવા અંગે જાહેર નોટિસ પણ બહાર પાડી હતી અને ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટે આ સંબંધમાં ફરિયાદી સામે ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી હતી. તેથી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ મૂલવણી કરવી જોઈતી હતી કે ફરિયાદી વિશ્વાસપાત્ર સાક્ષી ન હતા અને કેટલાક નિયમિત બેંક ખાતાઓ દ્વારા ફાઇનાન્સનો વ્યવસાય કરતા હતા અને તેમના વ્યવસાયનો મોટો ભાગ બિનહિસાબી બેંક ખાતાઓ દ્વારા કરતા હતા. ફરિયાદીએ એન.આઈ. એક્ટની કલમ ૧૩૮ હેઠળ અનેક ફરિયાદો દાખલ કરી હતી અને ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ સમક્ષ પોતાની જુબાનીમાં તેમણે સ્વીકાર્યું હતું કે તેમણે ૬૨ કેસો દાખલ કર્યા હતા જેમાં આ વ્યવહારોમાં બિનહિસાબી ખાતાઓમાંથી રકમનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ મૂલવણી કરવી જોઈતી હતી કે ફરિયાદી બિનહિસાબી બેંક ખાતાઓ દ્વારા નાણાં ધીરવાની અને ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ સમક્ષ આવક છુપાવવાની ટેવ ધરાવતા હતા અને ફરિયાદીના પુરાવા એવી કક્ષામાં આવતા ન હતા કે જે સ્વતંત્ર સ્ત્રોતોના સમર્થન વિના સ્વીકારી શકાય. વાસ્તવમાં ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ માટે લાંચની માંગણી અંગે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવો નથી અને એફ.આઈ.આર. માં અપીલકર્તા દ્વારા કરાયેલી માંગણી અને ફરિયાદીની જુબાની અંગે મુખ્ય વિરોધાભાસો છે. અપીલકર્તાને પ્રશ્નવાળા ગુના સાથે જોડવા માટે કોઈ કાયદેસરનો પુરાવો ન હતો અને ફરિયાદીના ઘરે રેઈડ કરવામાં આવી હતી જ્યાં તે સમયે અપીલકર્તા હાજર ન હતા અને અપીલકર્તાએ ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમ માંગી નથી.

વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદી અને અપીલકર્તા વચ્ચેની કથિત વાતચીતના રેકોર્ડિંગ પર વિશ્વાસ મૂકીને ભૂલ કરી છે અને દરેક બનાવ માટે ત્રણ અલગ-અલગ માઈક્રો કેસેટોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને સીલ કરવામાં આવી હતી પરંતુ રેકોર્ડ પર આવી કોઈ કેસેટો રજૂ કરવામાં આવી નથી જોકે ફરિયાદીએ પોતાની જુબાનીમાં આ હકીકતની પુષ્ટિ કરી છે. પંચ સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ત્રણ કરતાં વધુ કેસેટોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે દરેક બનાવ માટે નવી કેસેટો લેવામાં આવતી હતી અને તેથી કુલ મળીને છ બનાવો બન્યા હતા અને છ કેસેટોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો પરંતુ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા માત્ર ત્રણ જ કેસેટો રજૂ કરવામાં આવી છે. બાકીની ત્રણ કેસેટો રેકોર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવી નથી અને આ ત્રણ કેસેટો રોકી રાખવા માટે સી.બી.આઈ. તરફથી કોઈ વાજબી કારણ નથી. વધુમાં, અવાજની સ્પેક્ટ્રોગ્રાફી માટે કેસેટો એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવી ન હતી અને અપીલકર્તા, ફરિયાદી અથવા પંચ સાક્ષી કે આરોપી નં. ૨ ના અવાજના કોઈ નમૂના મેળવવામાં આવ્યા ન હતા કે એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવ્યા ન હતા અને તેથી એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલની ગેરહાજરીમાં કેસેટોના પુરાવા પર કોઈ વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. અપીલકર્તા અને આરોપી નં. ૨ નો અવાજ સાબિત થયો હોવાનું કહી શકાય નહિ અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે માઈક્રો કેસેટોના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકીને અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. તે સ્પષ્ટ છે કે ઓડિયો કેસેટોનો પુરાવો અત્યંત નબળો પુરાવો હતો અને એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલની ગેરહાજરીમાં તેના પર આધાર રાખી શકાય નહિ,

ખાસ કરીને જ્યારે આરોપીઓના અવાજના પરીક્ષણ નમૂના મેળવવામાં આવ્યા ન હતા અને એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવ્યા ન હતા. વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ પણ ધ્યાનમાં લીધું નથી કે પંચ સાક્ષી સ્વતંત્ર સાક્ષી ન હતા પરંતુ તપાસ કરનાર અમલદાર દ્વારા વિશેષ રૂપે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા અને પંચ સાક્ષી સી.બી.આઇ. ના નિયંત્રણ અને દબાણ હેઠળ હતા તથા સમર્થનની ગેરહાજરીમાં પંચ સાક્ષીના પુરાવાના કોઈપણ ભાગ પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. ખોટી બેંક ગેરંટી આપવા બદલ પંચ નં. ૧ વિરુદ્ધ સી.બી.આઇ. એ બે ફોજદારી કેસો એટલે કે ક્રિમિનલ કેસ નં. ૨૮/૧૯૯૦ અને ૨૯/૧૯૯૦ દાખલ કર્યા હતા અને સદર કેસ વર્ષ ૧૯૯૦ થી વર્ષ ૨૦૦૧ સુધી ચાલ્યો હતો અને આ સમય દરમિયાન પંચ નં. ૧ સી.બી.આઇ. ની કચેરીએ જતા હતા અને સી.બી.આઇ. ના ઘણા અધિકારીઓ અને સ્ટાફ સભ્યોથી પરિચિત હતા. પંચ સાક્ષીએ અગાઉ નડિયાદ ખાતે ગંજ બજારમાં સી.બી.આઇ. ના એક કેસમાં પંચ સાક્ષી તરીકે પણ કામ કર્યું હતું અને ફરિયાદપક્ષ સ્વતંત્ર વ્યક્તિઓને પંચ સાક્ષીઓ તરીકે પસંદ કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે તથા વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટે આ પંચ સાક્ષીના પુરાવા પર વિશ્વાસ મૂકીને અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ પણ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે અપીલકર્તા રૂ. ૧૦,૦૦૦/- થી વધુનો દંડ લાદવા માટે કે અપીલકર્તાના પુરોગામી દ્વારા શરૂ કરાયેલી ફરિયાદીની ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની બાબતની પતાવટ કરવા માટે અધિકૃત ન હતા અને ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનમાં કોઈ તરફેણ કરવા માટે સક્ષમ ન હતા અને તેથી તે સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદી દ્વારા અપીલકર્તાને કેસમાં ખોટી રીતે

સંડોવી દેવામાં આવ્યા છે કારણ કે ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની કાર્યવાહી તેમના આર્થિક હિત માટે નુકસાનકારક હતી. વધુમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ બાબત ધ્યાને લીધી નથી કે અપીલકર્તા સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાની મંજૂરી કાયદેસર નથી પરંતુ કાયદાની જોગવાઈઓ વિરુદ્ધ છે કારણ કે તે યાંત્રિક રીતે અને વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યા વિના આપવામાં આવી હતી અને ચાર્જશીટના કાગળો સાથે ઓડિયો કેસેટો મંજૂર કરનાર સત્તાધિકારીને મોકલવામાં આવી ન હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે અપીલકર્તા દ્વારા કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી અને અપીલકર્તા દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમ સ્વીકારવામાં આવી ન હતી અને ફરિયાદપક્ષ સ્વતંત્ર અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને કથિત લાંચની રકમની પુનઃપ્રાપ્તિની હકીકત સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે અને તેથી દોષસિદ્ધિનો ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે.

૪. દોષસિદ્ધિના ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને આરોપી નં. ૨ એ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ દાખલ કરી છે, જેમાં મુખ્યત્વે જણાવ્યું છે કે ચુકાદો અનુમાનો અને અટકળો પર આધારિત છે અને પી.સી. એક્ટ તથા આઈ.પી.સી. હેઠળના ગુનાના આવશ્યક તત્વો સ્થાપિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુરાવો નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજના બનાવને ધ્યાનમાં લીધો નથી, જે રેઈડ કરવા અને ફોજદારી કાર્યવાહી દાખલ કરવા માટેનો પાયો છે, જેને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે માન્યો નથી અને બાકીનો ભાગ

જે પછીની તારીખે માંગણીની અભિન્ન વાર્તા હતી, તે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ સાબિત થયેલો ગણવો જોઈતો ન હતો. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે, તે હકીકત છતાં કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવા સકારાત્મક નિષ્કર્ષ પર આવી હતી કે ફરિયાદીની મૂળ આરોપી નં. ૧ ની મુલાકાતનો બનાવ સાબિત થયો ન હતો અને પંચનામું અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વાપરી શકાય નહિ. હકીકતમાં તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ, જે તારીખ અને સમયે ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ આરોપી નં. ૧ ને મળ્યા હતા, તે સમયે આરોપી નં. ૧ પોતાની કચેરીએ હાજર ન હતા અને બપોરે ૦૩.૩૦ થી રાત્રે ૧૧.૩૦ વાગ્યા સુધી બોરસદ ચોકડી ખાતે સુરેશ ટોબેકોના પરિસરમાં હાજર હતા અને બે પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં પંચનામું તૈયાર કર્યું હતું, જેઓની વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આંક ૧૪૫ અને આંક ૧૪૬ પર કોર્ટ સાક્ષીઓ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. ફિનોલ્ફથેલિન પાવડરના પ્રયોગ પછી ગુલાબી રંગના પાણીની જાળવણી અંગે ફરિયાદી અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીના વિરોધાભાસી પુરાવા છે અને પુરાવાના બે સેટ છે અને તેથી આવા દૂષિત પુરાવા પર કોઈ સંપૂર્ણ વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ પરેશ દિનેશભાઈ ઠક્કરના પુરાવાની મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે જેમણે જણાવ્યું છે કે તેમના બનેલી દ્વારા તેમને ફરિયાદીના ઘરે જવા સૂચના આપવામાં આવી હતી જ્યાં આરોપી નં. ૨ તેમને મળવાના હતા અને તેમને ફરિયાદી પાસેથી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો મેળવવાની સૂચના આપવામાં આવી હતી. સદર સાક્ષી એકલા જ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફોર્મ અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પ સાથે ફરિયાદીના ઘરે ગયા

હતા અને તેઓ અપીલકર્તાની સાથે ન હતા. પ્રશ્નવાળા બનાવના સ્થળ અંગે પણ વિરોધાભાસ છે અને આ વિરોધાભાસ સ્પષ્ટપણે નકારી કાઢે છે કે પ્રશ્નવાળો બનાવ પંચ સાક્ષીની હાજરીમાં બન્યો હતો. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે અપીલકર્તા કોઈ અજાણ્યા અને અપરિચિત વ્યક્તિની હાજરીમાં ક્યારેય લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર કરે નહિ અને રેઈડના સમયે તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ અપીલકર્તા અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચેની કહેવાતી વાતચીત પર વિશ્વાસ મૂકીને અપીલકર્તાને દોષિત ઠેરવવામાં કાયદાની ગંભીર ભૂલ કરી છે. વાસ્તવમાં અપીલકર્તાને આરોપી નં. ૧ ને પૈસા મળી ગયા હોવાનું જણાવવા માટે નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો અને ફરિયાદી દ્વારા સ્વીકારવામાં આવ્યું છે કે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી – દેવેન્દ્ર કુમારે અપીલકર્તાને તમાચો માર્યો હતો અને તેથી ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની હાજરીમાં અપીલકર્તાનું નિવેદન કાયદાની નજરમાં અમાન્ય (નલિટી) છે અને કોઈપણ હેતુ માટે તેના પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. સમગ્ર પુરાવામાં એવો કોઈ પુરાવો નથી કે ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ અંગે લાંચની માંગણીનો આક્ષેપ સાબિત થયો હોય અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ બાબત ધ્યાને લીધી નથી કે ફરિયાદી વિશ્વસનીય સાક્ષી ન હતા કારણ કે તેમણે અગાઉ સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડન્ટ નડિયાદ સામે રેઈડ કરાવી હતી, જેમાં ટ્રાયલ પૂર્ણ થયા બાદ સિટી સર્વે સુપરિન્ટેન્ડન્ટ નિર્દોષ છૂટી ગયા હતા. ફરિયાદીએ પોતે ઇન્કમેટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટર – મિસ્ત્રીને ધમકી આપી હતી અને કોલ્ડ સ્ટોરેજની મશીનરી તેમજ જૈનમ ટાવર્સના ત્રણ ફ્લેટ્સ વેચી માર્યા હતા જે ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા અને

ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ દ્વારા આ સંબંધમાં ફરિયાદી વિરુદ્ધ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી છે. વધુમાં, એ બાબત પણ રેકૉર્ડ પર આવી છે કે ફરિયાદી પોતાના વ્યવસાયનો મોટો ભાગ બિનહિસાબી બેંક ખાતાઓ દ્વારા કરતા હતા અને નેગોશિયેબલ ઇન્સ્ટ્રુમેન્ટ્સ એક્ટ હેઠળ વધારીને દર્શાવેલી રકમો માટે કેસો દાખલ કર્યા હતા. ફરિયાદીએ પોતાના ઇન્કમેટેક્સ રિટર્નમાં પક્ષકારોને ધીરેલા નાણાં દર્શાવ્યા ન હતા અને ફરિયાદીની બિનહિસાબી આવક રૂ. ૮૩,૮૫,૮૯૭/- થી વધુ હતી અને તે સ્પષ્ટ છે કે ફરિયાદી ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ સમક્ષ આવક છુપાવવાની ટેવ ધરાવતા હતા. અપીલકર્તા વિરુદ્ધ પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૮ નું કોઈ તત્વ સાબિત થયું નથી અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે ફરિયાદીના પુરાવા એવી કક્ષામાં ન હતા કે જેને સ્વતંત્ર સ્ત્રોતોના સમર્થન વિના સ્વીકારી શકાય. પંચ સાક્ષી કોલ્ડ સ્ટોરેજ પહોંચ્યા તે સમય અંગે અને પંચ સાક્ષી નડિયાદ આવવાની સૂચનાઓ અંગે પણ વિરોધાભાસો છે, પરંતુ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તેને ધ્યાનમાં લીધા નથી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એ પણ ધ્યાને લીધું નથી કે પંચ સાક્ષી સ્વતંત્ર સાક્ષી ન હતા અને તપાસ કરનાર અમલદાર દ્વારા વિશેષ રૂપે પસંદ કરવામાં આવ્યા હતા અને પંચ સાક્ષીએ એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ સી.બી.આઇ. ના ઘણા અધિકારીઓ અને સ્ટાફ સભ્યોથી પરિચિત હતા કારણ કે સી.બી.આઇ. એ તેમની સામે ખોટી બેંક ગેરંટી આપવા બદલ બે ફોજદારી કેસો દાખલ કર્યા હતા. વધુમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કેસેટોમાંની કથિત વાતચીત પર વિશ્વાસ મૂકીને ગંભીર ભૂલ કરી છે કારણ કે અવાજની સ્પેક્ટ્રોગ્રાફી માટે કેસેટો

એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં ન આવી હોવાથી વાતચીત સાબિત થઈ ન હતી. આરોપી નં. ૧, ફરિયાદી, પંચ કે અપીલકર્તાના અવાજના કોઈ પરીક્ષણ નમૂના મેળવીને એફ.એસ.એલ. માં મોકલવામાં આવ્યા ન હતા અને એફ.એસ.એલ. ના અહેવાલની ગેરહાજરીમાં કેસેટોના પુરાવા પર કોઈ વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહિ. વધુમાં, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે કે આરોપી નં. ૧ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- થી વધુનો દંડ લાદવા માટે અથવા ફરિયાદીની ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ કરવા માટે અધિકૃત ન હતા અને કરચોરીની કાર્યવાહી આરોપી નં. ૧ ના પુરોગામી દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી. અપીલકર્તાએ ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ રકમ માંગી હતી કે સ્વીકારી હતી તે બાબત કોઈ સ્વતંત્ર સાક્ષીઓના પુરાવાથી સાબિત કરવામાં ફરિયાદપક્ષ નિષ્ફળ ગયો છે અને દોષસિદ્ધિના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં ગુનાઓના આવશ્યક તત્વોનો કોઈ પુરાવો નથી અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવો જરૂરી છે.

૫. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી નંદિશ ઠક્કર સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી મૌનિષ પાઠક દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નિરૂપમ નાણાવટી, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઝુબિન ભાર્ડા, સામાવાળા નં. ૧ – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી સી.એમ. શાહ અને બંને અપીલોમાં સામાવાળા નં. ૨ – સી.બી.આઈ. તરફે વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી આર.સી. કોડેકરને સાંભળવામાં આવ્યા.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે રજૂઆતો:

૬. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી નંદિશ ઠક્કર સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી મૌનિષ પાઠક દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી નિરૂપમ નાણાવટીએ ભારપૂર્વક દલીલ કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષ ગેરકાયદેસર લાંચની પ્રારંભિક માંગણી સાબિત કરવાનો પોતાના પર રહેલો પાયાનો બોજો વહન કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે, જે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની જોગવાઈઓ હેઠળ દોષસિદ્ધિ ટકાવી રાખવા માટેની અનિવાર્ય શરત (સાઈન ક્વા નોન) છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ખુદ ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદી અને અપીલકર્તા વચ્ચે માત્ર ટૂંકી ટેલિફોનિક વાતચીત થઈ હતી, જે દરમિયાન અપીલકર્તાએ ફરિયાદીને પોતે સત્તાવાર કામમાં વ્યસ્ત હોવાનું અને પછીથી ફોન કરશે તેમ જણાવ્યું હોવાનું કથન છે. ત્યારબાદ બપોરે આશરે ૦૩.૦૦ વાગ્યે ફરિયાદી પંચ સાક્ષીઓ અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી સાથે અપીલકર્તાની કચેરી તરફ આગળ વધ્યા અને આશરે ૦૩.૩૦ વાગ્યે ત્યાં પહોંચ્યા. ફરિયાદપક્ષનો એવો કેસ છે કે ફરિયાદી રેકોર્ડિંગ ડિવાઈસ લઈને અપીલકર્તાની કચેરીમાં પ્રવેશ્યા અને અપીલકર્તાએ કથિત રીતે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી હતી, જે કથિત રીતે માઈક્રો-કેસેટ રેકોર્ડરમાં રેકોર્ડ કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂઆત કરે છે કે અપીલકર્તા દ્વારા લેવાયેલા બચાવના સમર્થનમાં ફરિયાદીની ઊલટપાસ દરમિયાન નોંધપાત્ર દસ્તાવેજી પુરાવા રેકોર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા

હતા જે દર્શાવે છે કે સંબંધિત સમયે અપીલકર્તા આણંદ ખાતે પોતાની કચેરીમાં
 હાજર ન હતા. એ બાબત દર્શાવવામાં આવી છે કે અપીલકર્તાએ દસ્તાવેજી
 પુરાવા રજૂ કર્યા હતા જે દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેઓ
 બપોરે ૦૨.૩૦ થી રાત્રે ૧૧.૩૦ વાગ્યા સુધી બોરસદ ચોકડી ખાતે આવેલી
 મેસર્સ સુરેશ ટોબેકોના પરિસરમાં હાથ ધરાયેલી સર્ચ કાર્યવાહીમાં રોકાયેલા હતા.
 સર્ચ કાર્યવાહીના પંચનામા સહિતના સંબંધિત દસ્તાવેજી પુરાવા આંક ૧૩૪ પર
 તથા આંક ૧૩૩, ૧૩૫ અને ૧૩૯ પર સમર્થક દસ્તાવેજો સાથે રજૂ કરવામાં
 આવ્યા હતા. વિદ્વાન પરિષ્ક વકીલ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ
 બચાવપક્ષ દ્વારા કરાયેલી અરજી પર ઈન્સ્પેક્ટર એ.જે. દવે અને ઉપરોક્ત સર્ચ
 કાર્યવાહીના પંચ સાક્ષી સુનિલ જાયસ્વાલને સમન્સ પાઠવ્યા હતા. સદર
 સાક્ષીઓની અનુક્રમે આંક ૧૪૫ અને ૧૪૭ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી. બંને
 સાક્ષીઓએ સ્પષ્ટપણે બચાવપક્ષના વર્ડનને સમર્થન આપ્યું હતું અને જુબાની
 આપી હતી કે અપીલકર્તા તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે ૦૨.૩૦ થી
 રાત્રે ૧૧.૩૦ વાગ્યા દરમિયાન મેસર્સ સુરેશ ટોબેકો, બોરસદ ખાતે સર્ચ
 કાર્યવાહીમાં સતત રોકાયેલા હતા. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત
 પુરાવાની મૂલવણી પર ખુદ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવું તારણ નોંધ્યું હતું કે રેકૉર્ડ
 પર પુરાવાના બે સેટ ઉપસી આવ્યા છે અને શંકાનો લાભ આરોપીને મળવો
 જોઈએ. ટ્રાયલ કોર્ટ વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના
 રોજ બપોરે આશરે ૦૪.૦૦ વાગ્યે બનેલા કહેવાતા બનાવની મૂલવણી કરતી
 વખતે સર્ચ કાર્યવાહી સંબંધિત પુરાવા ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહિ. વિદ્વાન પરિષ્ક

વકીલ રજૂઆત કરે છે કે જ્યાં સુધી અપીલકર્તાનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ માત્ર એક જ કથિત મુલાકાત થઈ હતી જે દરમિયાન કથિત રીતે માંગણી કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તે પ્રારંભિક માંગણી અંગે ફરિયાદપક્ષના કેસને અવિશ્વસનીય ગણ્યો તે હકીકત જ ફરિયાદીની વિશ્વસનીયતા અને ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આધાર રખાયેલી કેસેટ રેકોર્ડિંગ્સની વાસ્તવિકતા બંનેને શંકાસ્પદ બનાવે છે. આવી ગંભીર શંકાઓ છતાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે કોઈ સ્વતંત્ર નિષ્ણાત એજન્સી દ્વારા રેકોર્ડિંગ્સની પ્રમાણિકતાની ચકાસણી કરાવ્યા વિના તે જ સામગ્રી પર આધાર રાખવાનું ચાલુ રાખ્યું હતું. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે પછીની મુલાકાત સ્વીકાર્ય રીતે આરોપી નં. ૨ સાથે થઈ હતી, જેઓ ફરિયાદી વતી કામ કરતા વકીલ હતા અને જેમણે હાલના અપીલકર્તા વતી માંગણી કરી હોવાનો આક્ષેપ છે. તેના અનુસંધાને ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી, જ્યાં રોકડ રકમ અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો કથિત રીતે આરોપી નં. ૨ ને સોંપવામાં આવી હતી. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા અનુસાર આરોપી નં. ૨ અને અપીલકર્તા વચ્ચે જોડાણ સ્થાપિત કરવા માટે આરોપી નં. ૨ ને ટેલિફોનિક રીતે અપીલકર્તાનો સંપર્ક કરવા વિનંતી કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદપક્ષે તેના સમર્થનમાં કેસેટ નં. ૨ અને ૩ માં સમાવિષ્ટ રેકોર્ડિંગ્સ પર આધાર રાખવા પ્રયાસ કર્યો છે. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ રજૂઆત કરે છે કે એકવાર ફરિયાદપક્ષ પ્રારંભિક માંગણી સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો જે ખુદ ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવાની તે જ શ્રેણી પર આધારિત હતી, ત્યારે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે પ્રથમ તેમની પ્રમાણિકતા

અને વિશ્વસનીયતા અંગે પોતાની જાતને સંતુષ્ટ કર્યા વિના પછીના રેકોર્ડિંગ્સ પર વિશ્વાસ મૂકવો જોઈતો ન હતો. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલ ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવો કાયદાની દ્રષ્ટિએ સંપૂર્ણપણે અગ્રાહ્ય હતો. ન તો કેસેટ રેકોર્ડિંગ્સ કે ન તો ટેપ રેકોર્ડર કે જેમાંથી કથિત રીતે રેકોર્ડિંગ્સ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા, તે તેમની વાસ્તવિકતાની તપાસ અને ચકાસણી માટે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં ક્યારેય મોકલવામાં આવ્યા ન હતા. નોંધપાત્ર રીતે મૂળ સ્ત્રોત ઉપકરણ હોવા છતાં ટેપ રેકોર્ડર ક્યારેય વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ એ પણ રજૂઆત કરે છે કે ઇલેક્ટ્રોનિક રેકોર્ડની ગ્રાહ્યતાના સમર્થનમાં ઇન્ડિયન એવીડન્સ એક્ટની કલમ ૬૫બી હેઠળનું કોઈ પ્રમાણપત્ર રજૂ કરવામાં આવ્યું ન હતું. આ ગંભીર ખામીઓ હોવા છતાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે મુખ્યત્વે ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીની મૌખિક જુબાની પર આધાર રાખ્યો હતો. ખુદ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા અવલોકનો તરફ ધ્યાન દોરવામાં આવે છે કે પંચ સાક્ષી અગાઉ સી.બી.આઈ. ની કોઈ બાબતો સાથે સંકળાયેલા હતા કે કેમ તેની ચકાસણી ન કરવામાં ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી તરફથી ક્ષતિ રહી ગઈ હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદી શંકાસ્પદ ભૂતકાળ ધરાવતા હતા અને વિવિધ વ્યક્તિઓ સામે ફરિયાદો નોંધાવવાની ટેવ ધરાવતા હતા, જે સંજોગ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં પણ નોંધ્યો છે. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ વધુમાં નિર્દેશ કરે છે કે એફ.આઈ.આર. નોંધવાના સમય અંગેની વિસંગતતાઓ પણ ટ્રાયલ કોર્ટના ધ્યાને આવી હતી. જોકે આવા અવલોકનો

નોંધવા છતાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ આ મહત્વપૂર્ણ ક્ષતિઓને યોગ્ય વજન આપવામાં નિષ્ફળ ગઈ હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાએ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની વિશ્વસનીયતા અંગે સફળતાપૂર્વક નોંધપાત્ર શંકા ઊભી કરી હતી અને પ્રારંભિક માંગણી સંબંધિત આક્ષેપનું અસરકારક રીતે ખંડન કર્યું હતું. એકવાર આવો પુરાવો રેકૉર્ડ પર આવી ગયા પછી વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે અપીલકર્તાની તરફેણમાં તેનું મૂલ્યાંકન કરવું જોઈતું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદપક્ષ માંગણી અને સ્વીકારના આવશ્યક તત્વોને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. તપાસ કરનાર અમલદારનો પુરાવો જ દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેઓ માત્ર કથિત માંગણીની ચકાસણીમાં રોકાયેલા હતા અને તે દિવસે કોઈ ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી ન હતી. તેમના પોતાના વર્ડન મુજબ સાંજે ફરિયાદી આરોપી નં. ૨ ને મળ્યા પછી જ કથિત રીતે માંગણીની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ બીજા દિવસે ટ્રેપનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. આવા સંજોગોમાં વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ રજૂઆત કરે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની કથિત માંગણી તરફ દોરી જતા પૂર્વવર્તી તથ્યો અને સંજોગોની ચકાસણી કરવાના કોઈ અર્થપૂર્ણ પ્રયાસ વિના ફરિયાદ નોંધવા માટે કોઈ વાજબીપણું ન હતું. રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાને ધ્યાનમાં લેતા એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદપક્ષ પ્રારંભિક માંગણી, સ્વીકાર પહેલાંની તુરંતની માંગણી અને અપીલકર્તા સામેની કથિત પુનઃપ્રાપ્તિને વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં સદંતર નિષ્ફળ ગયો છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ ફરિયાદપક્ષના કેસમાં ઉપસી આવતા વિરોધાભાસો, વિસંગતતાઓ અને

ખામીઓની યોગ્ય મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે અને ભૂલભરેલી રીતે એવા ઈલેક્ટ્રોનિક પુરાવા પર આધાર રાખ્યો છે જેની પ્રમાણિકતા શંકાસ્પદ રહી હતી અને ક્યારેય વૈજ્ઞાનિક રીતે પ્રમાણિત કરવામાં આવી ન હતી. તેથી આદરપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલી દોષસિદ્ધિ કાયદા અને હકીકતોની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેવી નથી. દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે અને અપીલકર્તા પોતાની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છૂટવાને પાત્ર છે.

૬.૧ ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે પોતાની અપીલના સમર્થનમાં નીચેના ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે:

૧. અનવર પી.વી. વિ. પી.કે. બશીર અને અન્ય, (૨૦૧૪) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૭૩.

૨. અર્જુન પંડિતરાવ ખોટકર વિ. કૈલાશ કુશનરાવ ગોરંત્યાલ અને અન્ય, (૨૦૨૦) ૭ એસ.સી.સી. ૧.

૩. નીરજ દત્તા વિ. સ્ટેટ (ગવર્નમેન્ટ ઓફ એનસીટી ઓફ દિલ્હી), (૨૦૨૩) ૪ એસ.સી.સી. ૭૩૧.

૪. સ્ટેટ ઓફ લોકાયુક્ત પોલીસ, દાવણગેરે વિ. સી.બી. નાગરાજ, ૨૦૨૫ એસ.સી.સી. ઓનલાઇન એસ.સી. ૧૧૭૫.

૫. મદન લાલ વિ. સ્ટેટ ઓફ રાજસ્થાન, (૨૦૨૫) ૪ એસ.સી.સી. ૬૨૪.

૬. મીર મુસ્તફા અલી હાશમી વિ. સ્ટેટ ઓફ આંધ્રપ્રદેશ, (૨૦૨૪) ૧૦ એસ.સી.સી. ૪૮૯.

૭. નિલેશ દિનકર પારડકર વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, (૨૦૧૧) ૪ એસ.સી.સી. ૧૪૩.

૮. ડોલા @ ડોલાગોબિંદા પ્રધાન અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ ઓડિશા, (૨૦૧૮) ૧૮ એસ.સી.સી. ૬૯૫.

ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા તરફે રજૂઆતો:

૭. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ માં અપીલકર્તા તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી ઝુબિન ભાર્ગવે રજૂઆત કરી છે કે ખુદ ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ બંને આરોપીઓએ નડિયાદ ખાતે ફરિયાદીની પેઢી મેસર્સ વિષ્ણુ ભંડાર સંબંધિત ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ માટે ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરવા માટે કથિત રીતે ગુનાહિત કાવતરું રચ્યું હતું અને સમગ્ર ફરિયાદપક્ષનો કેસ મુખ્યત્વે ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવા પર આધારિત છે. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા અનુસાર ગેરકાયદેસર લાંચની પ્રારંભિક માંગણી આરોપી નં. ૧ દ્વારા તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે આશરે ૦૪.૦૦ વાગ્યે આણંદ ખાતેની તેમની કચેરીમાં કરવામાં આવી હતી. જોકે ટ્રાયલ દરમિયાન આરોપી નં. ૧ એ સચોટ પુરાવા દ્વારા સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યું કે તેઓ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સંબંધિત સમયે પોતાની કચેરીમાં હાજર ન હતા.

પરિણામે કથિત માંગણી અંગે ફરિયાદપક્ષના કેસનો મુખ્ય પાયો જ ધ્વસ્ત થઈ જાય છે અને સાબિત થયા વિનાનો રહે છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે કોર્ટ સાક્ષી - એ. જે. દવેએ સ્પષ્ટપણે જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૧ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે ૦૩.૩૦ વાગ્યા પછી પોતાની કચેરીમાં હાજર ન હતા. વિદ્વાન વકીલ દલીલ કરે છે કે શેડો સાક્ષીની હાજરીમાં ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ વચ્ચે થયેલી કથિત વાતચીતમાં પણ રેકૉર્ડ પર એવી કોઈ સામગ્રી નથી જે દર્શાવે કે હાલના અપીલકર્તાએ ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે કોઈ રકમની માંગણી કરી હોય. તેનાથી વિપરીત પુરાવા દર્શાવે છે કે ફરિયાદીએ પોતે જ રકમ ચૂકવવાની ઓફર કરી હતી. ફરિયાદપક્ષના જણાવ્યા મુજબ શેડો સાક્ષીની હાજરીમાં હાલના અપીલકર્તા સાથે ફરિયાદીની મુલાકાત દરમિયાન અપીલકર્તાએ કથિત રીતે આરોપી નં. ૧ ને ફોન કર્યો હતો અને સદર કોલ દરમિયાન ફરિયાદીએ પણ આરોપી નં. ૧ સાથે વાતચીત કરી હોવાનું જણાવાયું છે. જોકે આવો કોલ વાસ્તવમાં કરવામાં આવ્યો હતો તે સ્થાપિત કરવા માટે રેકૉર્ડ પર કોઈ પુષ્ટિકારક પુરાવો નથી. નોંધપાત્ર રીતે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલ કથિત રેકૉર્ડિંગ કે ટ્રાન્સક્રિપ્ટમાં આવી વાતચીતનો કોઈ સંદર્ભ કે રેકૉર્ડ નથી. વિદ્વાન વકીલ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી. જોકે સંબંધિત સમયે હાજર રહેલા સ્વતંત્ર સાક્ષી પી.ડબલ્યુ. જ - પરેશભાઈ દિનેશભાઈ ઠક્કરે જુબાની આપી છે કે તેમણે જોયું હતું કે ફરિયાદી અપીલકર્તાને કંઈક સોંપવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા હતા અને અપીલકર્તાએ

ફરિયાદીને કચેરીએ આવીને તેમના પિતા સાથે આ બાબતે ચર્ચા કરવાની સલાહ આપી હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે પક્ષકારો હાજર હતા તે દરમિયાન પાછળની બાજુથી બે-ત્રણ અધિકારીઓ અચાનક પરિસરમાં પ્રવેશ્યા અને તેઓને પકડી લીધા હતા. આ સંજોગ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અપીલકર્તાએ ફરિયાદી પાસેથી કશું સ્વીકાર્યું ન હતું કે કોઈ કથિત લાંચ મેળવવાની કોઈ ઈચ્છા દર્શાવી ન હતી અને વાસ્તવમાં તેનો પ્રતિકાર કરી રહ્યા હતા. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પરથી એ પણ બહાર આવ્યું છે કે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ અપીલકર્તાને તમાચો માર્યો હતો. વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરે છે કે આ સંજોગ સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે અપીલકર્તાને તેમની ઈચ્છા વિરુદ્ધ કામ કરવાની ફરજ પાડવામાં આવી હતી અને તેઓ શારીરિક બળજબરી અને ધાકધમકીનો ભોગ બન્યા હતા તથા અપીલકર્તાને ડર અને દબાણ હેઠળ રાખીને તેમની પાસેથી અમુક કૃત્યો કથિત રીતે કરાવવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન વકીલ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર કેસ ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવા પર આધારિત છે, તેમ છતાં ટ્રાયલ દરમિયાન કેસેટ રેકૉર્ડિંગ્સ ખુદ ક્યારેય આંક પર લેવામાં આવ્યા ન હતા. ઇન્ડિયન એવીડન્સ એક્ટની કલમ ૩ હેઠળ કેસેટ રેકૉર્ડિંગ્સ દસ્તાવેજી પુરાવો બને છે અને તેઓને આંક પર લીધા વિના પુરાવામાં વાંચી શકાય નહિ. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તપાસ કરનાર અમલદાર દ્વારા તૈયાર કરાયેલ ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ ઇન્ડિયન એવીડન્સ એક્ટની કલમ ૬૫ની હેઠળ વિચારાયેલા ફરજિયાત પ્રમાણપત્ર દ્વારા સમર્થિત નથી. તદુપરાંત ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ તૈયાર કરવાની પ્રક્રિયા જ તેમની પ્રમાણિકતા અને વિશ્વસનીયતા

અંગે ગંભીર શંકાઓ ઊભી કરે છે. વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરે છે કે ફરિયાદપક્ષે માંગણી સાબિત કરવા માટે મુખ્યત્વે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે આશરે ૦૪.૦૦ વાગ્યે ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચે કથિત રીતે રેકૉર્ડ થયેલી વાતચીતના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ પર આધાર રાખ્યો છે. જોકે સદર વાતચીત સંબંધિત પુરાવા ખોટા અને ઉપજાવી કાઢેલા હોવાનું દર્શાવવામાં આવ્યું છે. એકવાર પાયાનો પુરાવો જ અવિશ્વસનીય જણાય પછી ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર કેસની વાસ્તવિકતા અત્યંત શંકાસ્પદ બને છે. તેથી એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા સામે મૂકવામાં આવેલો આરોપ વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો નથી. ઇન્ડિયન એવીડન્સ એક્ટની કલમ ૬૫બી હેઠળના પ્રમાણપત્ર સાથે ન હોવાથી ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવો વિચારણામાંથી સંપૂર્ણપણે બાકાત રાખવાને પાત્ર છે. વિદ્વાન વકીલ વધુમાં રજૂઆત કરે છે કે કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ભ્રષ્ટાચારના કેસમાં એફ.આઈ.આર. નોંધતા પહેલાં કથિત માંગણીની ચકાસણી કરવી જરૂરી છે. જોકે ટ્રાયલ દરમિયાન રજૂ કરાયેલા પુરાવા દર્શાવે છે કે છેક ૨૨/૦૮/૨૦૦૩ ના રોજ એક ટીમની રચના કરવામાં આવી હતી અને ટ્રેપ ગોઠવવાના હેતુથી ગાંધીનગરથી નડિયાદ આવી હતી. કથિત માંગણીની ચકાસણી થઈ ન શકતાં તે તબક્કે આગળ કોઈ કાર્યવાહી કરવામાં આવી ન હતી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ત્યારબાદ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ કથિત માંગણીની કોઈ ચકાસણી કર્યા વિના સીધી જ એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી હતી. એફ.આઈ.આર. નોંધાયા પછી પણ આરોપી નં. ૧ સાથે કથિત રીતે ટેલિફોનિક વાતચીત કરવામાં આવી હતી, તેમ છતાં આવી વાતચીત દરમિયાન

ગેરકાયદેસર લાંચની કોઈ માંગણી કરવામાં આવી ન હતી. વિદ્વાન વકીલ દલીલ કરે છે કે સી.બી.આઈ. એ ત્યારબાદ ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચેના કથિત રેકોર્ડિંગના રૂપમાં ખોટા અને ઉપજાવી કાઢેલા પુરાવા ઊભા કરવાનું શરૂ કર્યું હતું. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ કોઈ વોઈસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફિક તપાસ હાથ ધરી ન હતી. આરોપીઓના અવાજના નમૂના મેળવવા માટે તેમને ક્યારેય કોઈ નોટિસ કે પત્રવ્યવહાર જારી કરવામાં આવ્યો હતો તે દર્શાવવા માટે રેકોર્ડ પર કોઈ પુરાવો નથી. ફરિયાદી અને શેડો સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા અને પૂર્વવૃત્ત સંબંધિત મુદ્દો પણ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ વિશેષ રૂપે ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો. ઘણા દસ્તાવેજો અને સૂચનો રેકોર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા હતા જે દર્શાવે છે કે ફરિયાદી અને શેડો સાક્ષી બંને અવિશ્વસનીય સાક્ષીઓ હતા. વિદ્વાન વકીલના જણાવ્યા મુજબ આ સંજોગો ફરિયાદપક્ષના કેસની સત્યતા અને વાસ્તવિકતા અંગે ગંભીર શંકા ઊભી કરે છે અને પંચ સાક્ષીને પણ સંપૂર્ણ વિશ્વસનીય સાક્ષી ગણી શકાય નહિ. રેકોર્ડ પરના પુરાવા પરથી વધુમાં બહાર આવે છે કે ફરિયાદી સંપૂર્ણપણે વાકેફ હતા કે વ્યવહારનો કથિત ભાગ બનેલી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો વટાવી શકાય તેમ ન હતી કારણ કે નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંક અગાઉથી જ લિક્વિડેશનમાં ગઈ હતી. જોકે નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંકના મેનેજરની જુબાની પરથી બહાર આવ્યું છે કે રજિસ્ટ્રાર ઓફ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, ગાંધીનગરની મંજૂરી મેળવીને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ એકાઉન્ટમાં ટ્રાન્સફર કરી શકાઈ હોત. વિદ્વાન વકીલે પી.ડબલ્યુ. ૩ - ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ

ઈન્કમેટેક્સ, આઈંડ યુનિટની જુબાની પર પણ આધાર રાખ્યો છે, જેમણે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૧ ને ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ કરવા અથવા આખરી નિર્ણય લેવાની કોઈ સત્તા આપવામાં આવી ન હતી. તેમની ભૂમિકા માત્ર તપાસ કરવા અને અહેવાલ રજૂ કરવા પૂરતી સીમિત હતી. વધુમાં નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે ફરિયાદી સંબંધિત ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશન તે સમયે આઈંડ યુનિટમાં ફરજ બજાવતા ઇન્સ્પેક્ટર એ.જે. દવેના ડ્રોઅરમાંથી મળી આવી હતી. તે સંબંધિત સમયે હાજર રહેલા સ્વતંત્ર સાક્ષી પી.ડબલ્યુ. જ - પરેશભાઈ દિનેશભાઈ ઠક્કરની જુબાનીનો પણ સંદર્ભ આપવામાં આવે છે, જેમણે સ્પષ્ટપણે જુબાની આપી છે કે ફરિયાદી અને અપીલકર્તા ચર્ચા અને વાતચીત માટે એક બાજુ ખસી ગયા હતા અને તેઓની વચ્ચે શું બન્યું તે તેમણે સાંભળ્યું ન હતું. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓએ અપીલકર્તાને પકડ્યા ત્યારે અપીલકર્તાના હાથમાં કશું ન હતું.

વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત કરે છે કે ફરિયાદી વિશ્વસનીય સાક્ષી નથી અને કોર્ટ સાક્ષી અશોકકુમાર જયંતિલાલ દવેના પુરાવાએ કથિત માંગણી અંગેના ફરિયાદપક્ષના કેસને સંપૂર્ણપણે નષ્ટ કરી દીધો છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ખુદ ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ સંબંધિત સમયે આરોપી નં. ૧ પોતાની કચેરીમાં હાજર ન હતા. રેકૉર્ડ પર આવેલો પુરાવો હવે સ્થાપિત કરે છે કે તેઓ બોરસદ ચોકડી ખાતે આવેલી સુરેશ ટોબેકો ખાતે હાજર હતા. પરિણામે આરોપી નં. ૧ ની કચેરી ખાતે કથિત માંગણી અંગેની ફરિયાદપક્ષની સમગ્ર વાર્તા બનાવટી હોવાનું ખુદ પડી જાય છે. ઉપરોક્ત સંજોગોમાં વિદ્વાન વકીલ રજૂઆત

કરે છે કે ફરિયાદપક્ષ પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની યોગ્ય મૂલવણી કર્યા વિના મુખ્યત્વે અનુમાનો અને અટકળો પર આધારિત છે. તેથી અપીલકર્તા સામે નોંધાયેલી દોષસિદ્ધિ કાયદાની દ્રષ્ટિએ ટકી શકે તેવી નથી અને તેને કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવાને પાત્ર છે. તે મુજબ એવી અરજ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા તમામ આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવે.

સામાવાળા(ઓ) તરફે રજૂઆતો:

૮. સામાવાળા નં. ૧ – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. સુશ્રી સી.એમ. શાહે રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાની યોગ્ય મૂલવણી કરી છે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કર્યો છે તથા તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી, તેથી બંને અપીલો ફગાવી દેવી જોઈએ.

૯. સામાવાળા નં. ૨ – સી.બી.આઈ. તરફે વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટર શ્રી આર.સી. કોડેકરે રજૂઆત કરી છે કે ફરિયાદપક્ષનો કેસ સારાંશમાં એવો છે કે આરોપી નં. ૧ એ ફરિયાદીની ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની પતાવટ કરવા માટે પ્રત્યક્ષ રીતે તેમજ આરોપી નં. ૨ મારફતે રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી હતી. એ બાબત વિવાદમાં નથી કે સમગ્ર તપાસ અને ટ્રેપની કાર્યવાહી દરમિયાન માઈક્રો-કેસેટોનો ઉપયોગ કરવામાં

આવ્યો હતો અને ફરિયાદી તથા અપીલકર્તાઓ વચ્ચેની વાતચીત તેમાં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદપક્ષે ટ્રાયલ દરમિયાન આવી ત્રણ માઈક્રો-કેસેટો રજૂ કરી છે અને રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતના સંપૂર્ણ ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ પણ રેકૉર્ડ પર મૂક્યા છે. વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે ન્યાયી રીતે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષનો કેસ માત્ર ઉપરોક્ત માઈક્રો-કેસેટોમાં સમાવિષ્ટ પુરાવા પર જ આધારિત નથી. એ સાચું છે કે માઈક્રો-કેસેટો ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવી ન હતી અને વોઈસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફ પરીક્ષણ અહેવાલ રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યો નથી. જોકે વાદગ્રસ્ત ચુકાદાના પેરા ૮૨ તરફ આ કોર્ટનું ધ્યાન દોરતાં વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે રજૂઆત કરી હતી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ઘટનાક્રમની વિગતવાર વિગતો અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલી માઈક્રો-કેસેટો અને ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ સંબંધિત પુરાવા સિવાય પણ ફરિયાદપક્ષ જે રીતે ગુનો સ્થાપિત કરવામાં સફળ રહ્યો છે તે ઝીણવટપૂર્વક વર્ણવ્યું છે. તેથી અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ટાંકવામાં આવેલા ચુકાદાઓ એટલે કે અનવર પી.વી. વિ. પી.કે. બશીર અને અન્ય, અર્જુન પંડિતરાવ ખોટકર વિ. કૈલાશ કુશનરાવ ગોરંત્યાલ અને અન્ય તથા નિલેશ દિનકર પારડકર વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર હાલના કેસના અપીલકર્તાઓને મદદરૂપ થતા નથી.

તેથી એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સ્વીકાર્યા વિના માત્ર માની લઈએ કે માઈક્રો-કેસેટો અને ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ સંબંધિત પુરાવા વિચારણામાંથી બાકાત રાખવામાં આવે તો પણ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવો કોઈપણ શંકા વિના વાજબી શંકાથી પર સ્થાપિત કરે છે

કે બંને અપીલકર્તાઓએ ગુનાહિત કાવતરું રચ્યું હતું અને ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ માંગી હતી. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આવી માંગણીના અનુસંધાને એક ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી જે દરમિયાન ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તાએ અગાઉના દિવસે ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૪૫/૨૦૧૦ ના અપીલકર્તા સાથે આખરી કરાયેલી અને પુષ્ટિ કરાયેલી વ્યવસ્થા મુજબ ફરિયાદી પાસેથી રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની દૂષિત ચલણી નોટો સાથે પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સ્વીકારી હતી. વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે જોકે ફરિયાદી અને શેડો સાક્ષીની ઊલટતપાસ દરમિયાન તેમની વિશ્વસનીયતા પર આક્ષેપ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો, છતાં રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજ પુરાવા, જેમાં મોબાઈલ સેવા પ્રદાતાઓ પાસેથી મળેલા પત્રવ્યવહાર અને કોલ ડિટેઈલ રેકૉર્ડ્સનો સમાવેશ થાય છે, તે નિર્ણાયક રીતે સ્થાપિત કરે છે કે સંબંધિત ટેલિફોનિક વાતચીત વાસ્તવમાં થઈ હતી. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે બચાવપક્ષ ફરિયાદી કે શેડો સાક્ષીને અવિશ્વસનીય ઠેરવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે સેન્ટ્રલ બ્યુરો ઓફ ઇન્વેસ્ટિગેશને શેડો સાક્ષી સામે બે ફોજદારી કેસો દાખલ કર્યા હતા, છતાં સક્ષમ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા બંને બાબતોમાં સદર સાક્ષીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા અને નિર્દોષ છૂટવાના ચુકાદાઓ પ્રશ્નવાળી ટ્રેપના બે વર્ષ કરતાં વધુ સમય પહેલાં અંતિમ બની ચૂક્યા હતા. પરિણામે એવું કહી શકાય નહીં કે શેડો સાક્ષી સી.બી.આઈ. ના કોઈ દબાણ હેઠળ હતા અથવા ફરિયાદપક્ષ દ્વારા

મેળવાયેલા પસંદગીના કે હિત ધરાવતા સાક્ષી હતા. વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરે વધુમાં રજૂઆત કરી છે કે બંને સાક્ષીઓને શંકાસ્પદ ભૂતકાળ ધરાવતી વ્યક્તિઓ તરીકે દર્શાવવાના બચાવપક્ષના પ્રયાસને ધ્યાનમાં રાખીને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે ફરિયાદી અને શેડો સાક્ષી બંનેના પુરાવાની અત્યંત ઝીણવટભરી અને વ્યાપક મૂલવણી કરી છે. વિદ્વાન સ્પેશિયલ પબ્લિક પ્રોસિક્યુટરના જણાવ્યા અનુસાર ફરિયાદપક્ષે ગુનાના તમામ આવશ્યક તત્વો એટલે કે માંગણી, સ્વીકાર અને પુનઃપ્રાપ્તિને વાજબી શંકાથી પર સફળતાપૂર્વક સ્થાપિત કર્યા છે. તેથી એવી ભારપૂર્વક રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ અપીલ અધિકારક્ષેત્રમાં આ કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપની જરૂર હોય તેવી કોઈ ગેરકાયદેસરતા કે વિઠ્ઠલિતી પીડાતો નથી અને અપીલકર્તાઓ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી બંને અપીલો ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

૧૦. રેકૉર્ડ પરના ફરિયાદપક્ષના પુરાવાની મૂલવણી કરતાં પહેલાં અદાલતોના ચુકાદાઓની હારમાળામાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સુસ્થાપિત કરાયેલા ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંતોનો પુનરોચ્ચાર કરવો જરૂરી છે અને પ્રથમ મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે ફરિયાદપક્ષે પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવો જરૂરી છે. ફરિયાદપક્ષ બચાવપક્ષની નબળાઈઓનો કોઈ લાભ લઈ શકે નહિ. બીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે ફોજદારી ટ્રાયલમાં આરોપી જ્યાં સુધી રેકૉર્ડ પર ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવા દ્વારા વાજબી શંકાથી પર દોષિત

સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી તેને નિર્દોષ માનવામાં આવે છે અને ત્રીજો મૂળભૂત સિદ્ધાંત એ છે કે સાબિતીનો બોજો ક્યારેય ફરિયાદપક્ષ પરથી ખસતો નથી.

વિશ્લેષણ, તારણો અને નિષ્કર્ષ

૧૧. જ્યાં સુધી દોષસિદ્ધિની અપીલોનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી ૨૦૨૫ આઈ.એન.એસ.સી. ૪૭ માં રિપોર્ટ થયેલા ગોવર્ધન અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ છત્તીસગઢ ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે પેરા ૨૩ થી ૨૬ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૨૩. સામાજિક વાસ્તવિકતાને ધ્યાનમાં રાખીને વાજબી શંકાની વિભાવનાને ભારતીય સંદર્ભમાં પણ સમજવી પડશે અને કાયદા પ્રત્યે નિરાશાવાદી દ્રષ્ટિકોણ પેદા થતો અટકાવવા માટે આ સિદ્ધાંતને વાજબી મર્યાદાથી આગળ ખેંચી શકાય નહીં, જેમ કે આ કોર્ટ દ્વારા શિવાજી સાહેબરાવ બોબડે વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, (૧૯૭૩) ૨ એસ.સી.સી. ૭૯૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે:

‘૬. આ તબક્કે પણ આપણે ફોજદારી કેસોમાં જરૂરી સામાજિક પરિપ્રેક્ષ્યની યાદ અપાવી શકીએ છીએ જે અપૂરતી ફોરેન્સિક મૂલવણીથી પીડાય છે. સામાજિક બચાવના ભોગે શંકાના લાભના નિયમ પ્રત્યે અતિશયોક્તિપૂર્ણ નિષ્ઠા અને ભોગ બનનાર તથા સમાજ પ્રત્યેના ન્યાયની પરવા કર્યા વિના તમામ નિર્દોષ છૂટકારો હંમેશા સારો જ હોય છે

તેવી શાંત્વના આપતી ભાવનાના જોખમો, વધતા જતા ગુનાખોરી અને છટકી જવાના સમકાલીન સંદર્ભમાં વિશેષ ભારની માંગ કરે છે. ન્યાયિક સાધનની જાહેર જવાબદારી છે. વાજબી શંકાથી પર સાબિતીના પ્રિય સિદ્ધાંતો અથવા સુવર્ણ દોરો જે આપણા કાયદાના તાણાવાણામાં વણાયેલો છે, તેને દરેક શંકા, અનિશ્ચયતા અને શંકાની માત્રાને સમાવી લેવા માટે વિકૃત રીતે ખેંચવો જોઈએ નહીં. હજાર ગુનેગારો ભલે છૂટી જાય પણ એક નિર્દોષ શહીદ દંડાવો ન જોઈએ તેવા વલણમાં પ્રતિબિંબિત થતી અતિશય સહાનુભૂતિ એ એક ખોટી દ્વિધા છે. માત્ર વાજબી શંકાઓ જ આરોપીને મળે છે. અન્યથા ન્યાયની કોઈપણ વ્યવહારુ વ્યવસ્થા પડી ભાંગશે અને સમાજમાં તેની વિશ્વસનીયતા ગુમાવશે. એક વિદ્વાન લેખકે [ગ્લેનવિલ વિલિયમ્સ ‘પ્રૂફ ઓફ ગિલ્ટ’ માં] કુનેહપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે તેમ, ગુનેગાર વ્યક્તિને હળવાશથી છોડી દેવાનું અનિષ્ટ માત્ર એક ગુનેગાર વ્યક્તિ સજા વિના છૂટી ગઈ છે તે સાદી હકીકતથી ઘણું આગળ જાય છે. જો અયોગ્ય નિર્દોષ છૂટકારો સામાન્ય બની જાય, તો તેઓ કાયદા પ્રત્યે ઉદાસીન ઉપેક્ષા તરફ દોરી જાય છે, અને આના પરિણામે આરોપી વ્યક્તિઓ વિરુદ્ધ કઠોર કાનૂની ધારણાઓ અને જેઓ દોષિત જણાય તેમને વધુ ગંભીર સજા માટે જાહેર માંગ તરફ દોરી જાય છે. આમ, ગુનેગારોના વારંવારના નિર્દોષ છૂટકારાથી કઠોર ફોજદારી કાયદો બની શકે છે, જે આખરે નિર્દોષોના ન્યાયિક રક્ષણને નબળું પાડે છે. આ તમામ કારણોસર વિસ્કાઉન્ટ સિમોન સાથે એ કહેવું સાચું છે કે ‘નિર્દોષની

દોષસિદ્ધિ જેટલી જ ગુનેગારની મુક્તિ પણ ન્યાયની નિષ્ફળતા તરફ દોરી શકે છે.’ ટૂંકમાં, અનુમાનિત નિર્દોષતા માટેનો આપણો ન્યાયશાસ્ત્રીય ઉત્સાહ ફોજદારી ન્યાયને સક્ષમ અને વાસ્તવિક બનાવવાની વ્યવહારુ જરૂરિયાત દ્વારા સંતુલિત હોવો જોઈએ. ગુનેગારને મુક્ત કરવા માટે પૂરતી આકસ્મિક શક્યતાઓ પાછળ દોડવા અને નજીવા નિર્દોષોને સજા કરવા માટે સંભાવનાના તર્કનું ખંડન કરવા વચ્ચે સંતુલન જાળવવું પડશે. અમે પુરાવાનું વિશ્લેષણ કરવામાં અને નીચેની અદાલતો દ્વારા પહોંચેલા વિપરીત તારણોની સદ્ધરતાનું મૂલ્યાંકન કરવામાં આ સાવચેતીઓ અપનાવી છે. ચોક્કસપણે, આખરી વિશ્લેષણમાં વાજબી શંકાઓ અપીલકર્તાના લાભ માટે કામ કરતી હોવી જોઈએ. ભારતમાં કાયદો ઘણા સમય પહેલાં આ માર્ગદર્શિકા પર નક્કી કરવામાં આવ્યો છે.’

૨૪. વધુમાં, કોઈપણ ચોક્કસ કેસમાં જરૂરી ‘સાબિતી’ ની પ્રમાણભૂત માત્રા શું હશે તેની પણ ઉપરોક્ત રામાકાંત રાય (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નીચેના શબ્દોમાં ચર્ચા કરવામાં આવી હતી:

‘૨૩. વાજબી શંકાથી પર સાબિતીના પુરાવાકીય ધોરણ દ્વારા સ્થાપિત ન થયેલા ગુના માટે દોષિત ન ઠરવાનો વ્યક્તિ પાસે નિઃશંકપણે ગહન અધિકાર છે. જોકે આ ધોરણ ઉચ્ચ ધોરણ છે, તેમ છતાં કોઈ સંપૂર્ણ ધોરણ નથી. સંભાવનાની કઈ માત્રા ‘સાબિતી’ બને છે તે દરેક કેસ માટે વિશિષ્ટ ક્વાયત છે. સંભાવના ‘સાબિતી’ ની સમકક્ષ બનવા માટે પુરાવાની પરસ્પર નિર્ભરતા અને એક પુરાવા દ્વારા બીજા પુરાવાની

પુષ્ટિનો સંદર્ભ આપતા, જેમ કે વિદ્વાન લેખક કહે છે [જુઓ ધ મેથેમેટિક્સ ઓફ પ્રૂફ ૨ . ગ્લેનવિલ વિલિયમ્સ, ક્રિમિનલ લો રિવ્યુ, ૧૯૭૯, સ્પીટ એન્ડ મેક્સવેલ દ્વારા, પૃષ્ઠ ૩૪૦ (૩૪૨)]:

“જો પુરાવાના અલગ-અલગ ટુકડાઓ એકબીજા પર નિર્ભર હોય તો સાદો ગુણાકારનો નિયમ લાગુ પડતો નથી. બે ઘટનાઓ ત્યારે નિર્ભર હોય છે જ્યારે તેઓ સાથે બનવાનું વલણ ધરાવે છે, અને આવી ઘટનાઓના પુરાવા પણ નિર્ભર કહી શકાય. ફોજદારી કેસમાં, આરોપીએ ચોક્કસ માનસિક સ્થિતિ સાથે પ્રતિબંધિત કૃત્ય કર્યું છે તે સ્થાપિત કરવા માટે નિર્દેશિત પુરાવાના વિવિધ ટુકડાઓ સામાન્ય રીતે નિર્ભર હોય છે. એક જ્યુરર કથિત કબૂલાત પર વિશ્વાસ કરવો કે કેમ તે અંગે શંકા અનુભવી શકે છે, અને આરોપી ન્યાયથી ભાગી ગયો તે હકીકત પરથી દોષનું અનુમાન કરવું કે કેમ તે અંગે શંકા અનુભવી શકે છે. પરંતુ નિર્દોષ લોકો કરતાં સામાન્ય રીતે દોષિત લોકો જ કબૂલાત કરતા હોય છે, અને નિર્દોષ લોકો કરતાં દોષિત લોકો જ ભાગી જતા હોય છે, તેથી બે શંકાઓનો એકબીજા સાથે ગુણાકાર કરવાનો નથી. પુરાવાનો એક ટુકડો બીજા પુરાવાની પુષ્ટિ કરી શકે છે.”

૨૪.

૨૫. સંભાવનાની વિભાવનાઓ અને તેની માત્રાઓને ગાણિતિક રીતે એકમોના રૂપમાં દર્શાવી શકાય નહીં કે આવા કેટલા એકમો વાજબી શંકાથી પર સાબિતી બનાવે છે. સંભાવનાની માત્રા અને સાબિતીના

જથ્થાના મૂલ્યાંકનમાં એક અસંદિગ્ધ વ્યક્તિલક્ષી તત્વ રહેલું છે. ફોરેન્સિક સંભાવના આખરી વિશ્લેષણમાં સુદૃઢ સામાન્ય બુદ્ધિ પર અને આખરે ન્યાયાધીશની પ્રશિક્ષિત આંતરપ્રજ્ઞા પર આધારિત હોવી જોઈએ. ફોજદારી પ્રક્રિયા દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવેલું રક્ષણ ધોવાઈ જવું જોઈએ નહીં, તે જ સમયે તુરંત બાબતોનું આધારવિહીન કાયદેસરીકરણ ફોજદારી ન્યાય વહીવટની મજાક બનાવી દેશે. આ સ્થિતિ વેંકટાચલૈયા, ન્યાયમૂર્તિ (જેઓ તે સમયે માનનીય ન્યાયમૂર્તિ હતા) દ્વારા સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. વિ. કૃષ્ણા ગોપાલ [(૧૯૮૮) ૪ એસ.સી.સી. ૩૦૨] માં સ્પષ્ટપણે જણાવવામાં આવી હતી.’

૨૫. આ તબક્કે મિલર વિ. મિનિસ્ટ્રી ઓફ પેન્શન્સ (૧૯૪૭) ૨ ઓલ ઈ.આર. ૩૭૨, ૩૭૩ એચ માં લોર્ડ ડેનિંગ, ન્યાયમૂર્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનનો ઉલ્લેખ કરવો પણ પ્રસ્તુત હોઈ શકે છે:

‘તે માત્રા સુસ્થાપિત છે. તે નિશ્ચિતતા સુધી પહોંચવાની જરૂર નથી, પરંતુ તેમાં સંભાવનાની ઉચ્ચ માત્રા હોવી આવશ્યક છે. વાજબી શંકાથી પર સાબિતીનો અર્થ શંકાના પડછાયાથી પર સાબિતી નથી. જો કાયદો ન્યાયની અદાલતને વિચલિત કરવા માટે કાલ્પનિક શક્યતાઓને સ્વીકારે તો તે સમાજનું રક્ષણ કરવામાં નિષ્ફળ જશે.’

૨૬. આમ, ફોજદારી ટ્રાયલમાં કાયદાની જરૂરિયાત કેસને તમામ શંકાઓથી પર સાબિત કરવાની નથી પરંતુ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાની છે અને આવી શંકા કાલ્પનિક, મનઘડંત, તુરંત કે માત્ર સંભવિત

શંકા હોઈ શકે નહીં પરંતુ તર્ક અને સામાન્ય બુદ્ધિ પર આધારિત વાજબી શંકા હોવી જોઈએ. તેથી હાલના કેસમાં જો અપીલકર્તાઓ સામેના આક્ષેપો વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયેલા ગણાય, તો ચોક્કસપણે દોષસિદ્ધિ ગેરકાયદેસર કહી શકાય નહીં.”

૧૨. પી.સી. એક્ટ હેઠળના કેસોના સંબંધમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ૨૦૨૪ આઈ.એન.એસ.સી. ૯૨૮ માં રિપોર્ટ થયેલા ધ સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક વિ. ચંદ્રશા ના કેસમાં પેરા નં. ૧૩, ૧૪ અને ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૧૩. અધિનિયમની કલમ ૭ જાહેર સેવકો દ્વારા તેમના કાયદેસરના મહેનતાણા સિવાયની ગેરકાયદેસર લાંચ સ્વીકારવા અથવા સ્વીકારવાનો પ્રયાસ કરવા સાથે સંબંધિત છે. તેના આવશ્યક તત્વો છે: (૧) લાંચ સ્વીકારનાર વ્યક્તિ જાહેર સેવક હોવી જોઈએ; અને (૨) તેણે પોતાના માટે લાંચ સ્વીકારવી જોઈએ, અને સદર લાંચ કોઈ સત્તાવાર કૃત્ય કરવા અથવા ન કરવા બદલ અથવા પોતાની સત્તાવાર કામગીરીના ઉપયોગમાં કોઈપણ વ્યક્તિ પ્રત્યે તરફેણ કે બિનતરફેણ દર્શાવવા અથવા ન દર્શાવવા બદલ હેતુ અથવા પુરસ્કાર તરીકે હોવી જોઈએ. જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી) નો સંબંધ છે, તે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ, ૨૦૧૮ દ્વારા ૨૬ જુલાઈ, ૨૦૧૮ થી અમલમાં આવે તે રીતે સુધારવામાં આવી હતી. જોકે જનરલ કલોઝીસ એક્ટની કલમ ૬ ને ધ્યાનમાં રાખીને સુધારા પહેલાંની કલમ ૧૩(૧) (ડી) હાલના કેસની હકીકતોને લાગુ પડે છે, કારણ કે ગુનો તારીખ

૦૫/૦૮/૨૦૦૯ ના રોજ બન્યો હોવાનું જણાવાયું હતું. આમ, તેના આવશ્યક તત્વો છે: (૧) તે જાહેર સેવક હોવા જોઈએ; (૨) તેમણે ભ્રષ્ટ્ર કે ગેરકાયદેસર સાધનોનો ઉપયોગ કર્યો હોવો જોઈએ અથવા અન્યથા આવા જાહેર સેવક તરીકે પોતાના પદનો દુરુપયોગ કર્યો હોવો જોઈએ; અને (૩) તેમણે પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ માટે કોઈ મૂલ્યવાન વસ્તુ અથવા આર્થિક લાભ મેળવ્યો હોવો જોઈએ.

૧૪. કાયદો સુસ્થાપિત છે. સી.એમ. ગિરીશ બાબુ વિ. સી.બી.આઈ. અને બી. જયરાજ વિ. સ્ટેટ ઓફ એ.પી. માં પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ, ૧૯૮૮ ની કલમ ૭, ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળના કેસની વિચારણા કરતી વખતે એ પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે કે વાજબી શંકાથી પર એ સાબિત થવું જોઈએ કે આરોપીએ નાણાં લાંચ હોવાનું જાણીને સ્વેચ્છાએ સ્વીકાર્યા હતા; ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીની સાબિતીની ગેરહાજરી અને માત્ર એ. સુબેર વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળ (૨૦૦૯) ૬ એસ.સી.સી. ૫૮૭ (૨૦૦૯) ૩ એસ.સી.સી. ૭૭૯ : (૨૦૦૯) ૨ એસ.સી.સી. (ફિ.) ૧ (૨૦૧૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૫૫ : (૨૦૧૪) ૫ એસ.સી.સી. (ફિ.) ૫૪૩ ચલણી નોટોનો કબજો કે પુનઃપ્રાપ્તિ આવો ગુનો બનવા માટે પૂરતી નથી; અને ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત થયા પછી જ અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળનું અનુમાન કરી શકાય છે.

૧૫. નોંધપાત્ર રીતે એ પણ ધ્યાનમાં લેવાનું છે કે નીરજ દત્તા વિ. સ્ટેટ

(ગવર્નમેન્ટ ઓફ એનસીટી ઓફ દિલ્હી) માં બંધારણીય બેંચે નીચેના તારણો સાથે ‘ફરિયાદીના પુરાવા / ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીના પ્રત્યક્ષ કે પ્રાથમિક પુરાવાની ગેરહાજરીમાં, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અન્ય પુરાવાના આધારે કલમ ૧૩(૨) સાથે વાંચતા કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી) હેઠળ જાહેર સેવકની ગુનાહિતતા / દોષનું અનુમાનિક તારણ કાઢવું માન્ય છે કે કેમ’ તે પ્રશ્નનો હકારાત્મક જવાબ આપ્યો છે:

‘૮૮. ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી જે ફલિત થાય છે તેનો સારાંશ નીચે મુજબ છે:

૮૮.૧. (એ) અધિનિયમની કલમ ૭ અને ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળ આરોપી જાહેર સેવકનો દોષ સ્થાપિત કરવા માટે વિવાદિત હકીકત તરીકે જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકારની સાબિતી ફરિયાદપક્ષ માટે અનિવાર્ય શરત (સાઈન ક્વા નોન) છે.

૮૮.૨. (બી) આરોપી સામે ગુનો સાબિત કરવા માટે ફરિયાદપક્ષે હકીકતની બાબત તરીકે સૌ પ્રથમ ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને ત્યારબાદના સ્વીકારને સાબિત કરવો પડશે. આ વિવાદિત હકીકત પ્રત્યક્ષ પુરાવા દ્વારા સાબિત કરી શકાય છે જે મૌખિક પુરાવા અથવા દસ્તાવેજી પુરાવાના રૂપમાં હોઈ શકે છે.

૮૮.૩. (સી) વધુમાં, વિવાદિત હકીકત એટલે કે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકારની સાબિતી પ્રત્યક્ષ મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવાની ગેરહાજરીમાં સંજોગોવશાત પુરાવા દ્વારા પણ સાબિત કરી

શકાય છે.

૮૮.૪. (ડી) વિવાદિત હકીકત એટલે કે જાહેર સેવક દ્વારા ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર સાબિત કરવા માટે નીચેના પાસાઓ ધ્યાનમાં રાખવાના રહેશે:

(૧) જો જાહેર સેવક તરફથી કોઈ માંગણી ન હોવા છતાં લાંચ આપનાર દ્વારા ચૂકવણી કરવાની ઓફર કરવામાં આવે અને જાહેર સેવક માત્ર તે ઓફર સ્વીકારીને ગેરકાયદેસર લાંચ મેળવે, તો તે અધિનિયમની કલમ ૭ મુજબ સ્વીકારનો કેસ બને છે. આવા કેસમાં જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉની માંગણી હોવી જરૂરી નથી.

(૨) બીજી બાજુ, જો જાહેર સેવક માંગણી કરે અને લાંચ આપનાર તે માંગણી સ્વીકારીને માંગેલી લાંચ આપે જે બદલામાં જાહેર સેવક મેળવે, તો તે મેળવવાનો (ઓબ્ટેઇનમેન્ટ) કેસ બને છે. મેળવવાના કેસમાં ગેરકાયદેસર લાંચ માટેની પૂર્વ માંગણી જાહેર સેવક તરફથી ઉદ્ભવે છે. આ અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળનો ગુનો છે.

(૩) ઉપરના (૧) અને (૨) બંને કેસોમાં, લાંચ આપનાર દ્વારા ઓફર અને જાહેર સેવક દ્વારા માંગણી અનુક્રમે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા વિવાદિત હકીકત તરીકે સાબિત થવી જોઈએ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો અન્ય કોઈ બાબત વિના માત્ર ગેરકાયદેસર લાંચનો સ્વીકાર કે પ્રાપ્તિ અધિનિયમની અનુક્રમે કલમ ૭ અથવા કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળ ગુનો બનાવશે નહીં. તેથી અધિનિયમની કલમ ૭ હેઠળ ગુનો સાબિત કરવા

માટે લાંચ આપનાર તરફથી ઓફર ઉદ્ભવવી જોઈએ જે જાહેર સેવક દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે, જે તેને ગુનો બનાવશે. તેવી જ રીતે જાહેર સેવક દ્વારા અગાઉ કરાયેલી માંગણી જ્યારે લાંચ આપનાર દ્વારા સ્વીકારવામાં આવે અને બદલામાં ચૂકવણી કરવામાં આવે જે જાહેર સેવક દ્વારા મેળવવામાં આવે, તો તે અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) હેઠળ મેળવવાનો ગુનો બનશે.’

૮૮.પ. (ઈ) ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી અને સ્વીકાર અથવા મેળવવા અંગેની હકીકતનું અનુમાન અદાલત દ્વારા માત્ર ત્યારે જ કાઢી શકાય જ્યારે સંબંધિત મૌખિક અને દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા પાયાની હકીકતો સાબિત થઈ હોય અને તેની ગેરહાજરીમાં નહીં. રેકૉર્ડ પરની સામગ્રીના આધારે ફરિયાદપક્ષ દ્વારા માંગણીની હકીકત સાબિત થઈ છે કે કેમ તેની વિચારણા કરતી વખતે હકીકતનું અનુમાન કરવાનો અદાલત પાસે વિવેકાધિકાર છે. અલબત્ત, હકીકતનું અનુમાન આરોપી દ્વારા ખંડનને આધીન છે અને ખંડનની ગેરહાજરીમાં અનુમાન કાયમ રહે છે.

૮૮.ક. (એફ) જો ફરિયાદી ‘હોસ્ટાઈલ’ જાહેર થાય અથવા મૃત્યુ પામે અથવા ટ્રાયલ દરમિયાન પુરાવો આપવા માટે ઉપલબ્ધ ન હોય તેવા સંજોગોમાં, અન્ય કોઈપણ સાક્ષીનો પુરાવો રજૂ કરીને ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી સાબિત કરી શકાય છે જે ફરીથી મૌખિક અથવા દસ્તાવેજી પુરાવા દ્વારા પુરાવો આપી શકે છે અથવા ફરિયાદપક્ષ સંજોગોવશાત પુરાવા દ્વારા કેસ સાબિત કરી શકે છે. ટ્રાયલ રદ થતી નથી

કે આરોપી જાહેર સેવકના નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં પરિણમતી નથી.

૮૮.૭. (જી) જ્યાં સુધી અધિનિયમની કલમ ૭ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી વિવાદિત હકીકતો સાબિત થવા પર, કલમ ૨૦ અદાલતને એવું અનુમાન કરવા આદેશ આપે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચ સદર કલમમાં દર્શાવ્યા મુજબના હેતુ અથવા પુરસ્કાર માટે હતી. સદર અનુમાન અદાલત દ્વારા કાનૂની અનુમાન તરીકે કરવાનું રહેશે. અલબત્ત, સદર અનુમાન પણ ખંડનને આધીન છે. કલમ ૨૦ અધિનિયમની કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૧) અને (૨) ને લાગુ પડતી નથી.

૮૮.૮. (એચ) અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે અધિનિયમની કલમ ૨૦ હેઠળનું કાનૂની અનુમાન ઉપર મુદ્દા (ઇ) માં સંદર્ભિત હકીકતના અનુમાનથી અલગ છે કારણ કે પૂર્વોક્ત ફરજિયાત અનુમાન છે જ્યારે પછીનું સ્વરૂપમાં વિવેકાધીન છે.’

૧૩. જ્યાં સુધી પી.સી. એક્ટ હેઠળની દોષસિદ્ધિનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા સુસ્થાપિત કરવામાં આવ્યું છે કે ફરિયાદપક્ષે કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવો પડશે અને પી.સી. એક્ટ હેઠળના ગુના માટે માંગણીની સાબિતી અનિવાર્ય શરત (સાઈન ક્વા નોન) છે. જો સચોટ અને ખાતરીપૂર્વકના પુરાવા સાથે માંગણી વાજબી શંકાથી પર સાબિત થાય તો જ ફરિયાદપક્ષને પી.સી. એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળના અનુમાનનો લાભ મળશે અને દોષસિદ્ધિ ટકી શકશે.

૧૪. કાયદાના ઉપરોક્ત સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોના પ્રકાશમાં રેકૉર્ડ પરના પુરાવાનું

ઝીણવટભર્યું વિશ્લેષણ કરવામાં આવે તો આંક ૩૫ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૧ – ભીમજી ભવાનભાઈ નાડીયાપરા પંચ સાક્ષીઓ પૈકીના એક છે અને ટ્રેપની કાર્યવાહી દરમિયાન શેડો સાક્ષી તરીકે કામ કરવા માટે નિયુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ પોતાના ઉપરી અધિકારી – ભારત વૈદ્ય, બ્રાન્ચ મેનેજરની સૂચના મુજબ તેમણે સી.બી.આઈ. અધિકારી – દેવેન્દ્ર કુમારનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તે મુજબ અન્ય પંચ સાક્ષી પી.એચ. જોષી સાથે ફરિયાદીના અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે ગયા હતા. ત્યાં પહોંચ્યા પછી બંને પંચ સાક્ષીઓને ફરિયાદી દ્વારા નોંધાવવામાં આવેલી ફરિયાદથી વાકેફ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે આરોપી નં. ૧ – એક ઇન્કમેટેક્સ અધિકારી, ફરિયાદીના કેસના સંબંધમાં ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી રહ્યા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે માંગણીની ચકાસણી કરવાના હેતુથી ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ ફરિયાદીને પોતાના મોબાઈલ ફોન પરથી આરોપી નં. ૧ ના લેન્ડલાઈન નંબર પર ફોન કરવા સૂચના આપી હતી. તેના અનુસંધાને ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૧ સાથે ટેલિફોનિક વાતચીત કરી હતી. ત્યારબાદ ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યોએ આરોપી નં. ૧ તરફથી વળતા ફોનની રાહ જોઈ હતી; જોકે આવો કોઈ ફોન ન આવતાં આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ જવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. તે મુજબ ફરિયાદી, સાક્ષી અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા હતા જ્યાં ફરિયાદીએ કચેરીમાં પ્રવેશીને આરોપી નં. ૧ ની મુલાકાત લીધી હતી. સદર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટમાં રેકોર્ડ કરવામાં આવી હતી. બહાર આવ્યા પછી ફરિયાદીએ

ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યોને જાણ કરી કે તેમને આરોપી નં. ૨ ને મળવા માટે સૂચના આપવામાં આવી છે. પરિણામે ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ નો ટેલિફોનિક સંપર્ક કર્યો, જેના પર આરોપી નં. ૨ એ તેમને સાંજે પોતાની કચેરીએ આવવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની સૂચના મુજબ તેઓ ફરિયાદી સાથે આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા હતા. આરોપી નં. ૨ ની કચેરી ખાતે ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ વચ્ચે ચર્ચા થઈ હતી. સદર ચર્ચા દરમિયાન એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સોંપશે, જેને તેમના મૂલ્યના ૬૫% ના દરે વટાવવામાં આવશે. ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ ને એમ પણ જણાવ્યું કે તેઓ તરત જ રોકડા રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવવાની સ્થિતિમાં છે અને બાકીની રૂ. ૪૫,૦૦૦/- ની રકમ દેવદિવાળી સુધીમાં ચૂકવવામાં આવશે. ત્યારબાદ તેઓની હાજરીમાં આરોપી નં. ૨ એ પોતાના મોબાઇલ ફોન પરથી આરોપી નં. ૧ નો સંપર્ક કર્યો અને તેમની સાથે વાત કરી. ત્યારપછી ફરિયાદીએ પણ આરોપી નં. ૨ ના મોબાઇલ ફોન પરથી આરોપી નં. ૧ સાથે વાત કરી હતી. સમગ્ર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટમાં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ બીજા દિવસે એટલે કે ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ટ્રેપ ગોઠવવાનું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બંને પંચ સાક્ષીઓ ફરિયાદીના કોલ્ડ સ્ટોરેજના પરિસરે પહોંચ્યા હતા, જ્યાં ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટના ઢ્રાવણના ગુણધર્મો અને અસર અંગે નિદર્શન કર્યું હતું. સાક્ષીને ફિનોલ્ફથેલિન પાવડરની લાક્ષણિકતાઓ અને સોડિયમ

કાર્બોનેટના દ્રાવણ સાથે સંપર્ક થતાં થતી પ્રતિક્રિયા સમજાવવામાં આવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદીએ રૂ. ૫૦૦/- ના દરની ત્રીસ ચલણી નોટો, કુલ મળીને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- તથા પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો રજૂ કરી હતી. સદર ચલણી નોટો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો પર ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર લગાડવામાં આવ્યો હતો અને ત્યારબાદ તેને ફરિયાદીના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવ્યા હતા. ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની સૂચના મુજબ ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ ને ફોન કર્યો અને તેમને પોતાના ઘરે આવવા વિનંતી કરી. ત્યારબાદ ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીઓને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી અને ટ્રેપ પહેલાંનું પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ ફરિયાદી, બંને પંચ સાક્ષીઓ અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને ગયા અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા આપવામાં આવેલી સૂચના મુજબ પોતપોતાની જગ્યા સંભાળી લીધી. થોડા સમય પછી આરોપી નં. ૨ એક ઠક્કરભાઈ સાથે ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને આવ્યા. આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને જણાવ્યું કે તેઓ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો વટાવવાના હેતુથી મર્કેન્ટાઈલ બેંકની સ્લિપો અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પ લાવ્યા છે. ફરિયાદીએ ત્યારપછી પોતાના શર્ટ ના ડાબા ખિસ્સામાંથી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની દૂષિત ચલણી નોટો કાઢીને આરોપી નં. ૨ ને સોંપી હતી. આરોપી નં. ૨ એ પોતાના ડાબા હાથમાં પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને જમણા હાથમાં દૂષિત ચલણી નોટો સ્વીકારી હતી. તેની તુરંત જ બાદ ફરિયાદીએ પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો, જેના પર ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો

પરિસરમાં પ્રવેશ્યા અને આરોપી નં. ૨ ને રંગેહાથ પકડી લીધા. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને દૂષિત ચલણી નોટોના નંબરો ટ્રેપ પહેલાંના મેમોરેન્ડમમાં નોંધાયેલી વિગતો સાથે મેળવી જોવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની સૂચના હેઠળ આરોપી નં. ૨ એ પોતાના મોબાઇલ ફોન પરથી આરોપી નં. ૧ ને ફોન કર્યો અને તેમને રકમ મળી ગઈ હોવાની જાણ કરી. ફરિયાદીએ પણ ત્યારપછી આરોપી નં. ૧ સાથે ટેલિફોનિક વાતચીત કરી હતી. સમગ્ર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટમાં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે દૂષિત ચલણી નોટો, ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો, બેંક સ્લિપો, રેવન્યુ સ્ટેમ્પ અને અન્ય સંબંધિત દસ્તાવેજો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણનો ઉપયોગ કરીને આરોપી નં. ૨ ના હાથ ધોવાનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું, જે ગુલાબી રંગનું થઈ ગયું હતું, જે ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર સાથેનો સંપર્ક દર્શાવે છે. દ્રાવણ એકત્ર કરીને જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું અને ટ્રેપ પછીનું પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીએ એમ પણ જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ તેમને સી.બી.આઈ. ની કચેરીએ બોલાવવામાં આવ્યા હતા, જ્યાં રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા.

પોતાની ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે વર્ષ ૨૦૦૩ અને ૨૦૦૮ વચ્ચે તેમને સી.બી.આઈ. ની કચેરીની મુલાકાત લેવાનો પ્રસંગ બન્યો હતો કારણ કે સી.બી.આઈ. એ ક્રિમિનલ કેસ નં. ૨૮/૧૯૯૦ અને ૨૯/૧૯૯૦ માં તેમની સામે કેસ ચલાવ્યો હતો. તેમણે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૧૮/૦૯/૨૦૦૧

ના ચુકાદા અને હુકમથી તેમને સદર ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા અને તેઓ વર્ષ ૧૯૯૦ થી ૨૦૦૧ સુધી તે કાર્યવાહીના સંબંધમાં ભદ્ર ખાતેની કોર્ટમાં હાજરી આપતા હતા.

સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૩ ના રોજ સી.બી.આઇ. દ્વારા તેમનો સંપર્ક કરવામાં આવ્યો હતો અને તારીખ ૨૨/૦૯/૨૦૦૩ ના પત્ર પર શેરો કરવામાં આવ્યો હતો; જોકે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ અને ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સી.બી.આઇ. અધિકારી સમક્ષ હાજર રહેવા માટે તેમને કોઈ અલગ પત્ર આપવામાં આવ્યો ન હતો. તેમણે જુબાની આપી છે કે તારીખ ૨૨/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં તેઓ ક્યારેય ફરિયાદીને મળ્યા ન હતા અને તે તારીખ પહેલાં કોઈ સી.બી.આઇ. અધિકારીએ ટેલિફોન પર તેમનો સંપર્ક કર્યો ન હતો. તેમણે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૨/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેમના ઉપરી અધિકારીએ તેમને સી.બી.આઇ. અધિકારીને મળવા સૂચના આપી હતી અને તે મુજબ તેઓ સીધા જ ફરિયાદીના કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે ગયા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે જ્યારે ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા ત્યારે તેઓ ફરિયાદી સાથે કચેરીમાં ગયા ન હતા અને ફક્ત લિફ્ટ સુધી જ તેમની સાથે ગયા હતા, કારણ કે તેમને ખાસ કરીને તેમ કરવા માટે સૂચના આપવામાં આવી હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ એવા આરોપી નં. ૨ ના અસીલ હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ન તો ચલણી નોટો કે ન તો ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો લેવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમણે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદીના કોલ્ડ

સ્ટોરેજ ખાતે પ્રથમ વખત માઈક્રો-કેસેટ જોઈ હતી. તેમણે જણાવ્યું છે કે ટ્રેપ
 ગોઠવનાર અધિકારીએ નવી કેસેટનો ઉપયોગ કર્યો હતો, જોકે તે કોણ લાવ્યું હતું
 તેની તેમને જાણ ન હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩
 પહેલાં તેઓ ક્યારેય આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા ન હતા અને તે તારીખે તેઓ
 ફરિયાદી સાથે આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા હતા. સાક્ષીએ સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું
 છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ માત્ર ફરિયાદી જ આરોપી નં. ૧ ની
 કચેરીમાં પ્રવેશ્યા હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩
 ના રોજ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે તૈયાર કરવામાં આવેલું પંચનામું પંચ
 સાક્ષીઓની હાજરીમાં ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા લખવામાં આવ્યું હતું.
 તેમના જણાવ્યા અનુસાર જ્યારે આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ જવાનો નિર્ણય
 લેવામાં આવ્યો ત્યારે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફિક્સ ડિપોઝિટ
 રિસીપ્ટો પર કે ચલણી નોટો પર ફિનોલ્ફથેલિન પાવડરનું કોઈ નિદર્શન કરવામાં
 આવ્યું ન હતું. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે તેમણે તારીખ ૨૨/૧૦/૨૦૦૩
 ના રોજ કે ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ચલણી નોટો જોઈ ન હતી. સાક્ષીએ વધુમાં
 જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં કોઈ ટ્રેપ પૂર્વેનું પંચનામું તૈયાર
 કરવામાં આવ્યું ન હતું. તેમણે જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૨ ની કચેરી
 કોમ્પ્લેક્સના પહેલા માળે આવેલી હતી અને ત્યારબાદ તેમને ક્યારેય આરોપી નં.
 ૨ ની કચેરીની મુલાકાત લેવાનો પ્રસંગ બન્યો ન હતો. તેમના જણાવ્યા મુજબ
 તેઓ આરોપી નં. ૨ ની કચેરીમાં આશરે પિસ્તાલીસ મિનિટ રહ્યા હતા. તેમણે
 સ્વીકાર્યું છે કે ચલણી નોટો પર તેમની સહીઓ લેવામાં આવી ન હતી. સાક્ષીએ

વધુમાં જણાવ્યું છે કે કાર્યવાહી દરમિયાન આશરે ત્રણ કેસેટોનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો, જોકે તેઓ ચોક્કસ સંખ્યા જણાવવા અસમર્થ હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે દરેક પ્રસંગે અલગ કેસેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમના જણાવ્યા અનુસાર કેસેટોમાં રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ ડિસેમ્બર ૨૦૦૩ માં તેમની હાજરીમાં તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૨ અને તેમની સાથેની વ્યક્તિ સવારે આશરે ૧૧.૪૫ વાગ્યે ફરિયાદીના ઘરે આવ્યા હતા અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો આખો દિવસ ત્યાં જ રહ્યા હતા અને રાત્રે આશરે ૦૮.૩૦ વાગ્યે છૂટા પડ્યા હતા. તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તે પહેલાં તેમણે આરોપી નં. ૨ ને કે તેમની સાથે આવેલી વ્યક્તિને ક્યારેય જોયા ન હતા, જોકે તેમણે સ્પષ્ટતા કરી હતી કે તેઓ અગાઉના દિવસે આરોપી નં. ૨ ને તેમની કચેરીએ મળ્યા હતા. તેમણે છેલ્લે જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએથી પરત આવ્યા પછી એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે તમામ સંબંધિત વ્યક્તિઓ બીજા દિવસે ફરિયાદીના કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે ફરીથી ભેગા થશે.

૧૪.૧ આંક ૫૦ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૨ – વિનુભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ પટેલ નડિયાદ મર્કેન્ટાઈલ કો-ઓપરેટિવ બેંકના જનરલ મેનેજર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે સદર બેંક વર્ષ ૨૦૦૩ માં લિક્વિડેશનમાં ગઈ હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ લિક્વિડેશનની કાર્યવાહીના પરિણામે અને બેંકિંગ રેગ્યુલેશન એક્ટની કલમ ૩૫એ હેઠળ લાગુ પડતી

જોગવાઈઓને ધ્યાનમાં રાખીને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ ધારકોને રોકડમાં રૂ. ૧,૦૦૦/- થી વધુ રકમ ચૂકવી શકાતી ન હતી. જોકે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો એક વર્ષના વધુ સમયગાળા માટે રિન્યુ કરી શકાતી હતી અથવા પ્રવર્તમાન નિયમો અને રજિસ્ટ્રાર ઓફ કો-ઓપરેટિવ સોસાયટીઝ, ગાંધીનગર દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો અનુસાર તેની હેઠળ આવરી લેવાયેલી રકમ નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ (એનપીએ) ખાતા સામે સરભર (એડજસ્ટ) કરી શકાતી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતા સામે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટની સરભર માટે સંબંધિત થાપણદારે યોગ્ય રીતે ભરેલું અને સહી કરેલું અરજી ફોર્મ રજૂ કરવું પડતું હતું. સદર ફોર્મ પર નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતાધારકની સહી મેળવવી પણ જરૂરી હતી. ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ ધારકની સહી ધરાવતી અસલ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ બેંક એકાઉન્ટન્ટને રજૂ કરવી પડતી હતી. તે મળ્યા પછી એકાઉન્ટન્ટ બેંકના રેકૉર્ડમાં ઉપલબ્ધ નમૂનાની સહી સાથે થાપણદારની સહી મેળવી જોતા હતા અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટમાં સમાવિષ્ટ વિગતોની પણ ચકાસણી કરતા હતા. એકાઉન્ટન્ટ વધુમાં ખાતરી કરતા હતા કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ સામે કોઈ પૂર્વાધિકાર (લિયન), ગીરો કે લોન અસ્તિત્વમાં છે કે કેમ. આવી ચકાસણી પૂર્ણ થયા પછી એકાઉન્ટન્ટ જરૂરી શેરો કરતા હતા અને સંબંધિત કાગળો જનરલ મેનેજર સમક્ષ રજૂ કરતા હતા. ત્યારબાદ આરસીએસ રજિસ્ટરમાં જરૂરી નોંધ કર્યા પછી દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ એડમિનિસ્ટ્રેટરને મોકલવામાં આવતા હતા. ત્યારપછી એકાઉન્ટન્ટ અને એડમિનિસ્ટ્રેટરની સહીઓ સાથે દસ્તાવેજો જિલ્લા રજિસ્ટ્રારની કચેરીમાં

મોકલવામાં આવતા હતા. સક્ષમ સત્તાધિકારી પાસેથી જરૂરી મંજૂરી મળ્યા પછી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ ધારક અને નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતાધારકને બેંક સમક્ષ રૂબરૂ બોલાવવામાં આવતા હતા. ત્યારપછી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ હેઠળ આવરી લેવાયેલી રકમના ૭૦% નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતામાં જમા કરવામાં આવતા હતા, જ્યારે બાકીની ૩૦% રકમ નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતાધારકે રોકડમાં અથવા ચેક દ્વારા ચૂકવવી પડતી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ ટ્રાન્સફર વાઉચર તૈયાર કરવામાં આવતું હતું અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટની રકમ નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતાધારકના ખાતામાં જમા કરવામાં આવતી હતી. સાક્ષીએ નમૂનાની સહી કાર્ડ અને પે-ઇન સ્લિપ સહિતના સંબંધિત દસ્તાવેજો ઓળખી બતાવ્યા અને રજૂ કર્યા છે. તેમણે પ્રશ્નવાળી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો પણ ઓળખી બતાવી અને જણાવ્યું કે તે તેમની બેંક સંબંધિત હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે એસ.કે. કન્સ્ટ્રક્શન તેમની બેંકમાં ખાતું ધરાવતી હતી અને સદર ખાતું નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતા તરીકે વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સુનિલ કેશવલાલ ઠક્કર એસ.કે. કન્સ્ટ્રક્શનના પ્રોપ્રાઇટર હતા અને પરેશભાઈ ઠક્કર તેમના બનેલી હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલા કોરા ફોર્મ નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતા સામે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોની સરભર કે સેટ-ઓફ માટે નિર્ધારિત ફોર્મ હતા.

આરોપીઓ વતી હાથ ધરાયેલી ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીના નામે રહેલી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તારીખ ૦૪/૧૦/૨૦૦૩ ના

રોજ પાકતી મુદતની હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદીએ તારીખ ૦૪/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં બેંકનો સંપર્ક કર્યો હતો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો હેઠળ આવરી લેવાયેલી રકમ ચૂકવવાની માંગણી કરી હતી. જોકે સાક્ષીએ આવી ચૂકવણી કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો, જેના પર તેમની અને ફરિયાદી વચ્ચે બોલાચાલી થઈ હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૦૪/૧૦/૨૦૦૩ પછી ફરિયાદી બેંકમાં આવ્યા ન હતા. તેમણે એમ પણ જુબાની આપી છે કે ફરિયાદીના નામે કે તેમના પરિવારના સભ્યોના નામે રહેલી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો કોઈપણ નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ ખાતા સામે સરભર કે સેટ-ઓફ માટે ક્યારેય બેંક સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવી ન હતી.

૧૪.૨ આંક ૬૮ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૩ – સંદીપ બંધુ તે સંસારચંદ ના પુત્ર યુનિટ-૧, વડોદરાનો વધારાનો ચાર્જ સંભાળવાની સાથે સાથે ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન), આણંદ તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ આરોપી નં. ૧ ના અનુગામી હતા. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે એડિશનલ ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન), વડોદરા દ્વારા ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન), આણંદને સાત ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનો મોકલવામાં આવી હતી. સદર પીટીશનો પૈકી આંક ૭૦ પર રજૂ કરાયેલા પત્ર મારફત મોકલવામાં આવેલી ફરિયાદી સામે દાખલ કરાયેલી ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશન નં. ટીઈપી/પીયુબી/૬૪/૦૦-૦૧ હતી. ફરિયાદીની ૨૮ પાનાની ટેક્સ ઇવેઝન

પીટીશન આંક ૭૧ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૧ સી.બી.આઈ. દ્વારા શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીમાં સંડોવાયા હોવાથી અને સદર ચાર્જ પરથી મુક્ત કરવામાં આવ્યા હોવાથી તેમને ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન), આણંદની કચેરીનો વધારાનો ચાર્જ સંભાળવા સૂચના આપવામાં આવી હતી. સદર સૂચનાઓના અનુસંધાને તેમણે ડેપ્યુટી ડાયરેક્ટર ઓફ ઇન્કમેટેક્સ (ઇન્વેસ્ટિગેશન), આણંદની કચેરીનો ચાર્જ સંભાળ્યો હતો. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તારીખ ૦૪/૧૧/૨૦૦૩ ના રોજ તેમણે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી સાથે સ્ટાફના સભ્યો અને સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓની હાજરીમાં આરોપી નં. ૧ ની ચેમ્બર ખોલી હતી. ત્યારબાદ ચેમ્બરમાં ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજોની ચકાસણી કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમણે યુનિટમાં ફરજ બજાવતા અને આરોપી નં. ૧ હેઠળ કામ કરતા ઇન્સ્પેક્ટર એ.જે. દવેને બોલાવ્યા હતા. જોકે એ.જે. દવે તે સમયે કચેરીમાં હાજર ન હતા અને તેમનું ડ્રોઅર લોક કરેલું જણાયું હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ફાઇલ કેબિનેટો પૈકી એક કેબિનેટ જામ થઈ ગઈ હતી અને ખુલી શકી ન હતી, જેના માટે ચાવી બનાવનારની સેવાઓ લેવામાં આવી હતી. તેમના ડ્રોઅરની ચાવી ઉપલબ્ધ ન હોવાથી અને ચાવી બનાવનાર હાજર હોવાથી એ.જે. દવેનું ડ્રોઅર ખોલવામાં આવ્યું હતું, જેના પર તેમાં કેટલાક દસ્તાવેજો મળી આવ્યા હતા. સદર દસ્તાવેજો ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. સાક્ષીએ આરોપી નં. ૧ દ્વારા ફરિયાદીને પાઠવવામાં આવેલું સમન્સ પણ રજૂ કર્યું છે, જે આંક ૭૨ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છે.

પોતાની ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીના કેસને કેટેગરી “ઝેડ” હેઠળ વર્ગીકૃત કરવામાં આવ્યો હતો. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૧ ને ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનમાંથી ઉદ્ભવતા મુદ્દાઓની પતાવટ કરવાની કે આખરી નિર્ણય લેવાની સત્તા ન હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર આરોપી નં. ૧ ની ફરજ માત્ર તપાસ કરવા અને સુપરવાઈઝરી અધિકારીને અહેવાલ સુપરત કરવા પૂરતી સીમિત હતી, જેઓ જ આ બાબતે નિર્ણય લેવા માટે સક્ષમ હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૦૪/૧૧/૨૦૦૩ ના રોજ સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓ વડોદરા ખાતેની તેમની કચેરીએ આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ તેઓ આણંદ યુનિટ ખાતે ગયા હતા. તેમણે સ્પીકાર્યું છે કે જ્યારે એ.જે. દવેના ડ્રોઅરમાંથી ફાઇલો અને દસ્તાવેજો મેળવવામાં આવ્યા ત્યારે તેઓ હાજર હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે સમન્સના જવાબમાં હાજર ન રહેવા બદલ દંડ લાદવાની આરોપી નં. ૧ ને સત્તા હતી. જોકે કરચોરીના મુદ્દાના સંબંધમાં કોઈ દંડ લાદવાની આરોપી નં. ૧ ને સત્તા ન હતી, કારણ કે આવો દંડ ટેક્સ આકારણીની કાર્યવાહી પૂર્ણ થયા પછી જ લાદી શકાતો હતો. સાક્ષીએ છેલ્લે સ્પીકાર્યું છે કે તેઓ કોઈપણ સમયે ફરિયાદીને ક્યારેય મળ્યા ન હતા.

૧૪.૩ આંક ૭૪ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. જ – પરેશભાઈ દિનેશભાઈ ઠક્કર એ સાક્ષી છે જેઓ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આરોપી નં. ૨ સાથે ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને ગયા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમના બનેવી – સુનિલભાઈ કાંતિલાલ ઠક્કર મેસર્સ એસ.કે. કન્સ્ટ્રક્શનના

નામે વ્યવસાય કરતા હતા અને તેઓ પોતે તેમાં સુપરવાઈઝર તરીકે નોકરી કરતા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમના બનેલીએ નડિયાદ મર્કેન્ટાઈલ કો-ઓપરેટિવ બેંકમાંથી આશરે રૂ. ૪૦,૦૦,૦૦૦/- ની લોન મેળવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સદર બેંક લિક્વિડેશનમાં ગઈ હતી અને તેના પરિણામે બેંક સેવિંગ્સ ખાતાધારકોને કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ ધારકોને રોકડમાં રૂ. ૧,૦૦૦/- થી વધુ રકમ ચૂકવતી ન હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સવારે ૦૯.૩૦ થી ૧૦.૦૦ વાગ્યા દરમિયાન તેમને તેમના બનેલી - સુનિલભાઈ કાંતિલાલ ઠક્કર તરફથી ટેલિફોન આવ્યો હતો જેમણે તેમને જાણ કરી હતી કે તેમણે ફરિયાદીના નિવાસસ્થાને જવાનું છે જ્યાં તેઓ આરોપી નં. ૨ ને મળશે. તેમને વધુમાં સૂચના આપવામાં આવી હતી કે તેમણે ફરિયાદી પાસેથી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો મેળવવાની છે અને ત્યારબાદ જરૂરી પ્રક્રિયા પૂર્ણ કરવા માટે બેંકમાં જવાનું છે. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૨ તેમના બનેલીની પેઢીનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વકીલ હતા અને તેઓ તેમને ઓળખતા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તેઓ પોતાની સાથે જરૂરી બેંક ફોર્મ અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પ લઈને પોતાના સ્કૂટર પર ફરિયાદીના ઘરે ગયા હતા. ત્યાં પહોંચ્યા પછી આશરે બે થી પાંચ મિનિટમાં આરોપી નં. ૨ આવી પહોંચ્યા હતા. ત્યારબાદ ફરિયાદી, આરોપી નં. ૨ અને સાક્ષી વાતચીતમાં રોકાયા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ ઘરના અંદરના રૂમમાં ગયા હતા અને ત્યારપછી બહાર આવ્યા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ જ્યારે તેઓ બહાર આવ્યા ત્યારે તેમણે જોયું કે ફરિયાદી આરોપી નં. ૨ ને કંઈક

સોંપી રહ્યા હતા. તે તબક્કે આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને તેમના પિતા સાથે વાત કરવા કહ્યું હતું. તેની તુરંત જ બાદ બે થી ત્રણ અધિકારીઓ સ્થળ પર આવી પહોંચ્યા અને તેઓને પકડી લીધા હતા. સાક્ષીએ આંક ૪૭ પર રજૂ કરાયેલા ટ્રાન્સફર ફોર્મ ઓળખી બતાવ્યા અને જણાવ્યું કે તેના પર ફરિયાદીની સહીઓ મેળવવા માટે તેઓ પોતે ફરિયાદીના ઘરે લાવ્યા હતા. તેમણે આંક ૪૮ પર રજૂ કરાયેલા રેવન્યુ સ્ટેમ્પ પણ ઓળખી બતાવ્યા. સાક્ષીએ આંક ૪૬ પર રજૂ કરાયેલા જમીન મેમો પર દેખાતી પોતાની સહી પણ ઓળખી બતાવી છે.

આરોપીઓ વતી હાથ ધરાયેલી ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે ફરિયાદીને બેંકમાં લઈ જવાના હતા અને નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર જેમના નામે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો હતી તે તમામ વ્યક્તિઓએ બેંક સમક્ષ રૂબરૂ હાજર રહેવું જરૂરી હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમને આરોપી નં. ૨ સાથે કોઈ વાતચીત થઈ ન હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૨ ના આવ્યા પછી તેઓ ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ સાથે ઘરના અંદરના રૂમમાં ગયા હતા. તેમણે જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીના પત્નીના પગમાં ફેક્ચર થયું હોવાથી તેઓ સદર રૂમમાં પલંગ પર સૂતા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે તેમણે ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ ને મૌખિક ચર્ચામાં રોકાયેલા જોયા હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને પોતાની કચેરીએ આવીને તેમના પિતા સાથે વાત કરવા કહ્યું હતું. તે તબક્કે સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓ આવી પહોંચ્યા અને બંનેને પકડી લીધા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે લાગુ

પડતી પ્રક્રિયા મુજબ જો ફરિયાદીની ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સુનિલભાઈના લોન ખાતા સામે સરભર કરવાની હોય, તો સુનિલભાઈએ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોના મૂલ્યના ૩૦% રકમ જમા કરાવવી પડતી હતી. જોકે સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સુનિલભાઈએ સદર ૩૦% રકમ ચૂકવવા અંગે તેમની સાથે ક્યારેય કોઈ ચર્ચા કરી ન હતી.

૧૪.૪ આંક ૭૫ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૫ – વિજયકુમાર શર્મા સક્ષમ મંજૂરી આપનાર સત્તાધિકારી છે જેમણે આરોપી સામે ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાની મંજૂરી આપી હતી. તેમના દ્વારા અપાયેલો મંજૂરી હુકમ આંક ૭૬ પર રેકૉર્ડ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે પોતાની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલી સામગ્રીની વિચારણા કર્યા પછી તેમણે ફોજદારી કાર્યવાહી ચલાવવાની મંજૂરી આપી હતી અને આંક ૭૬ પર રજૂ કરાયેલો મંજૂરી હુકમ જારી કર્યો હતો.

પોતાની ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમણે સી.બી.આઈ. દ્વારા મોકલવામાં આવેલો કોઈ ડ્રાફ્ટ મંજૂરી હુકમ જોયો ન હતો. તેમના જણાવ્યા મુજબ ચીફ વિજિલન્સ ઓફિસર પાસેથી ડ્રાફ્ટ મંજૂરી હુકમ મળ્યો હતો. સાક્ષીએ વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે મંજૂરી હુકમ પર પોતાની સહી કરતાં પહેલાં તેમણે કોઈ વધારાની સામગ્રી કે દસ્તાવેજો મંગાવ્યા ન હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમને મોકલવામાં આવેલા કાગળોનો ભાગ બનતા અમુક દસ્તાવેજો ગુજરાતી ભાષામાં હતા. જોકે સદર દસ્તાવેજોના અનુવાદો પણ ઉપલબ્ધ હતા અને

વિચારણા માટે તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવેલા રેકૉર્ડનો ભાગ હતા. સાક્ષીએ એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીત ધરાવતી અસલ ઓડિયો કેસેટો તેમને મોકલવામાં આવી ન હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ મંજૂરી માટેની દરખાસ્ત પર વિચારણા કરતી વખતે માત્ર રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતના ટ્રાન્સક્રિપ્ટ્સ જ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમની સમક્ષ મૂકવામાં આવ્યા હતા.

૧૪.૫ આંક ૭૭ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૬ – પ્રહલાદરાય મોહનલાલ અગલ (શાહ) હાલના કેસમાં ફરિયાદી છે. સાક્ષીએ સી.બી.આઇ. સમક્ષ નોંધાવેલી લેખિત ફરિયાદમાં જણાવેલી હકીકતોનું નોંધપાત્ર રીતે પુનરાવર્તન કર્યું છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ “વિષ્ણુ ભંડાર” ના નામે વ્યવસાય કરતા હતા. તેમને ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટની કચેરીમાંથી આરોપી નં. ૧ ની સહી હેઠળ જારી કરાયેલી તારીખ ૨૮/૧૦/૨૦૦૨ ની નોટિસ મળી હતી. સદર નોટિસ તેમને તારીખ ૨૯/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ મળી હતી અને તેમાં તેમને તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટ સમક્ષ હાજર રહેવા જણાવાયું હતું. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ તેઓ આરોપી નં. ૨ સાથે આણંદના મેફેર રોડ પર આવેલી આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૧ એ તેમને જાણ કરી હતી કે તેમણે પંદર દિવસની અંદર પાછલા પાંચ વર્ષના હિસાબી ચોપડા અને અન્ય સંબંધિત વિગતો રજૂ કરવી પડશે. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ તેમણે તમામ જરૂરી દસ્તાવેજો, હિસાબી ચોપડા અને વિગતો આરોપી

નં. ૧ ને પૂરા પાડ્યા હતા અને તે સમયે આરોપી નં. ૨ તેમની સાથે ગયા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સદર મુલાકાત દરમિયાન આરોપી નં. ૧ એ તેમને જણાવ્યું હતું કે તેઓ તેમના પર રૂ. ૬૦,૦૦,૦૦૦/- નો દંડ લાદવાની સ્થિતિમાં છે અને તે રીતે તેમને આર્થિક રીતે બરબાદ કરી શકે છે. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૨ એ ત્યારબાદ તેમને બાબત તેમના પર છોડી દેવા કહ્યું અને ખાતરી આપી કે તેઓ આ મામલો થાળે પાડી દેશે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ તેઓ આરોપી નં. ૨ સાથે અનેક પ્રસંગોએ આરોપી નં. ૧ ને મળ્યા હતા. આવી મુલાકાતો આણંદ, નડિયાદ, આરોપી નં. ૨ ની કચેરી ખાતે તેમજ આણંદ, નડિયાદ અને અમદાવાદ ખાતે આવેલી હોટલોમાં થઈ હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૧ એ ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ માંગી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૧ અને આરોપી નં. ૨ બંનેએ આગ્રહ રાખ્યો હતો કે તેમણે રૂ. ૪,૦૦,૦૦૦/- ની ગેરકાયદેસર લાંચ ચૂકવવી જોઈએ. સાક્ષીએ પોતાની પત્નીનો અકસ્માત થયો હોવાના અને તેમની સારવાર પાછળ નોંધપાત્ર ખર્ચ થયો હોવાના કારણોસર આવી રકમની વ્યવસ્થા કરવામાં પોતાની અસમર્થતા દર્શાવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ આરોપી નં. ૧ એ માંગણી ઘટાડી અને ગેરકાયદેસર લાંચ તરીકે રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની રકમ માંગી તથા દિવાની પહેલાં ચૂકવણી કરવા સૂચના આપી, અન્યથા તેમની સામે એકતરફી હુકમ પસાર કરવામાં આવશે તેવી ધમકી આપી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તેમણે આરોપી નં. ૧ અને ૨ ને જાણ કરી કે તેમની પાસે રોકડા રૂ.

૩,૦૦,૦૦૦/- નથી, જોકે તેમની પાસે નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંકની રૂ. ૭૦,૦૦૦/- ની એક એવી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો છે અને ચહેલા વ્યાજ સાથે તેનું મૂલ્ય આશરે રૂ. ૩,૬૫,૦૦૦/- જેટલું થશે. તેમણે તેઓને વધુમાં જણાવ્યું કે તેઓ રોકડા રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવવાની સ્થિતિમાં હશે. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૨ ના સસરા નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંકના ચેરમેન હતા જે લિક્વિડેશનમાં ગઈ હતી. તેથી આરોપી નં. ૧ એ તેમને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સંબંધિત મુદ્દાની આરોપી નં. ૨ સાથે ચર્ચા કરવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૨ એ તેમને જણાવ્યું હતું કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોનું મૂલ્ય તેમના મૂલ્યના આશરે ૬૦% થી ૬૫% આંકવામાં આવશે. આરોપી નં. ૨ એ ગણતરી કરી કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોના મૂલ્યના ૬૫% આશરે રૂ. ૨,૩૭,૦૦૦/- થશે અને તેમને વધુમાં જણાવ્યું કે આ આંકડો રાઉન્ડ ઓફ કરીને રૂ. ૨,૪૦,૦૦૦/- કરવામાં આવશે. ત્યારબાદ એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે સાક્ષી રોકડા રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ચૂકવશે અને બાકીની રૂ. ૪૫,૦૦૦/- ની રકમ દેવદિવાળી સુધીમાં ચૂકવવામાં આવશે. સાક્ષીએ વધુમાં જુલાની આપી છે કે તારીખ ૧૫/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેઓ ગાંધીનગર ખાતે સી.બી.આઇ. ની કચેરીએ ગયા અને સંબંધિત અધિકારીને મળ્યા. ત્યારબાદ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેઓ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે ગયા જ્યાં તેમણે સી.બી.આઇ. અધિકારી દેવેન્દ્ર કુમારને લેખિત ફરિયાદ રજૂ કરી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આક્ષેપોની ચકાસણી કરવાના હેતુથી એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે તેઓ આરોપી નં. ૧ સાથે ટેલિફોનિક વાતચીત

કરશે અને સદર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટમાં રેકોર્ડ કરવામાં આવશે. તે મુજબ તેમણે આરોપી નં. ૧ ને ફોન કર્યો. સદર વાતચીત દરમિયાન આરોપી નં. ૧ એ તેમને જાણ કરી કે તેઓ બોરસદ ખાતેની રેઈડના સંબંધમાં અન્ય અધિકારી સાથે રોકાયેલા છે અને પછીથી તેમનો સંપર્ક કરશે. જોકે આરોપી નં. ૧ એ ત્યારબાદ તેમને ફોન કર્યો ન હતો. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓએ બપોરે આશરે ૦૩.૦૦ વાગ્યા સુધી રાહ જોઈ, પરંતુ આરોપી નં. ૧ તરફથી કોઈ ફોન આવ્યો ન હતો. પરિણામે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ નક્કી કર્યું કે તેઓએ આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ જવું જોઈએ. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ તેઓ આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ ગયા. શેડો સાક્ષી તરીકે કામ કરતા પંચ સાક્ષી નં. ૧ તેમની સાથે ગયા હતા. સાક્ષી એકલા જ આરોપી નં. ૧ ની ચેમ્બરમાં ગયા અને તેમની સાથે વાતચીત કરી. સદર વાતચીત માઈક્રો-કેસેટમાં રેકોર્ડ કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ તેઓ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ પરત આવ્યા અને એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું કે તેઓએ આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ જવું જોઈએ અને વાતચીત રેકોર્ડ થવી જોઈએ. સદર હેતુ માટે નવી માઈક્રો-કેસેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો. તે મુજબ સાક્ષી અને શેડો સાક્ષી આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૨ ની કચેરી ખાતે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને રોકડા રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની પ્રસ્તાવિત ચૂકવણી અંગે ચર્ચા થઈ હતી. આરોપી નં. ૨ ને ચૂકવવાપાત્ર વ્યાવસાયિક ફીના મુદ્દા પર પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. એવું નક્કી થયું હતું કે સાક્ષી આરોપી નં. ૨ ની વ્યાવસાયિક ફી પેટે રૂ. ૧૧,૦૦૦/- ની રકમ ચૂકવશે. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની

આપી છે કે આરોપી નં. ૨ એ પૂછપરછ કરી કે તેઓ ક્યારે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની રકમ સોંપશે. સાક્ષીએ આરોપી નં. ૨ ને જાણ કરી કે તે બીજા દિવસે પહોંચાડવામાં આવશે. ત્યારબાદ તેઓએ ચા પીધી અને કચેરી છોડી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે બીજા દિવસે એટલે કે ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેઓ સવારે આશરે ૦૮.૩૦ વાગ્યે સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓ અને પંચ સાક્ષીઓને મળ્યા હતા. તે સમયે તેમણે સી.બી.આઈ. અધિકારી સમક્ષ રૂ. ૫૦૦/- ના દરની ત્રીસ ચલણી નોટો, કુલ મળીને રૂ. ૧૫,૦૦૦/- તથા પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો રજૂ કરી હતી.

ચલણી નોટોની વિગતો અને નંબરો તેમજ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોની વિગતો સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓ દ્વારા નોંધી લેવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે ત્યારબાદ ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણ અંગેનું નિદર્શન હાથ ધરવામાં આવ્યું હતું. ત્યારપછી ચલણી નોટો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો પર ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર લગાડવામાં આવ્યો હતો અને તેને તેમના શર્ટના ડાબા ખિસ્સામાં મૂકવામાં આવ્યા હતા. ત્યારબાદ તેમને અને પંચ સાક્ષીઓને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેમને આરોપી નં. ૨ નો સંપર્ક કરવા સૂચના આપવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તેમણે આરોપી નં. ૨ ને ફોન કર્યો અને તેમને પોતાના ઘરે આવવા વિનંતી કરી. ત્યારબાદ સાક્ષી, પંચ સાક્ષીઓ અને ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યો તેમના ઘરે ગયા અને આરોપી નં. ૨ ના આવવાની રાહ જોઈ. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ થોડા સમય પછી આરોપી નં. ૨ એક પરેશભાઈ ઠક્કર સાથે તેમના ઘરે આવ્યા.

પરેશભાઈ ઠક્કર અમુક બેંક ફોર્મ અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પ લાવ્યા હતા. સાક્ષીને જાણ કરવામાં આવી હતી કે તેમણે ફોર્મ પર પોતાની સહીઓ કરવાની રહેશે અને બાકીની વિગતો ત્યારપછી ભરી દેવામાં આવશે. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૨ એ તેમની પાસેથી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તેમજ દૂષિત ચલણી નોટો સ્વીકારી હતી. તેના પર તેમણે ટ્રેપિંગ પાર્ટીના સભ્યોને પૂર્વ-નિર્ધારિત સંકેત આપ્યો, જેના પર સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓ તુરંત જ પરિસરમાં પ્રવેશ્યા અને આરોપી નં. ૨ ને પકડી લીધા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૨ પકડાયા પછી સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણમાં તેમના હાથ ધોવડાવવામાં આવ્યા અને દ્રાવણ ગુલાબી રંગનું થઈ ગયું. ત્યારબાદ સંબંધિત દ્રાવણ એકત્ર કરીને જપ્ત કરવામાં આવ્યું હતું. પરેશભાઈ ઠક્કર લાવેલા દસ્તાવેજો, જેમાં બેંક ફોર્મ અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પનો સમાવેશ થતો હતો, તે પણ ટ્રેપની કાર્યવાહી દરમિયાન જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર ત્યારબાદ આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ ને ફોન કર્યો અને તેમને જાણ કરી કે તેમને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તેમજ નાણાં મળી ગયા છે અને હવે કામ પૂર્ણ કરી દેવું જોઈએ. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમણે પણ પોતાના મોબાઈલ ફોન પર આરોપી નં. ૧ સાથે વાતચીત કરી હતી. સાક્ષીએ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા વિવિધ દસ્તાવેજો ઓળખી બતાવ્યા છે.

પોતાની ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ વર્ષ ૧૯૯૮-૧૯૯૯ થી આરોપી નં. ૨ થી પરિચિત હતા. તેમણે વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે તેમની સંડોવણીવાળા અન્ય મુકદ્દમાઓ પેનિંગ હતા અને તેમણે સિટી સર્વે

સુપરિન્ટેન્ડન્ટ સામે પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટ હેઠળ કાર્યવાહી પણ શરૂ કરી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૧ એ તેમને જાણ કરી હતી કે તેમની વિરુદ્ધ ઇન્કમટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટને એક અનામી અરજી મળી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૧ દ્વારા તેમને ઇન્કમટેક્સ એક્ટની જોગવાઈઓ અનુસાર સમન્સ પાઠવવામાં આવ્યું હતું. તેમણે વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે આરોપી નં. ૧ એ તેમને પાછલા પાંચ વર્ષના ઇન્કમટેક્સ રિટર્ન સાથે અન્ય સંબંધિત દસ્તાવેજો અને હિસાબી ચોપડા રજૂ કરવા જણાવ્યું હતું. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તેઓ અગાઉ ગાંધીનગર ખાતે સી.બી.આઈ. ની કચેરીએ ગયા હતા અને સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓને મળ્યા હતા. તેમણે એવા સૂચનનો ઇનકાર કર્યો હતો કે અગાઉના પ્રસંગે તેમણે ફરિયાદ નોંધાવી હતી અને ટ્રેપ ગોઠવવામાં આવી હતી જે આખરે નિષ્ફળ સાબિત થઈ હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં કોઈ સી.બી.આઈ. અધિકારી તેમના નિવાસસ્થાને આવ્યા ન હતા. તેમણે જુબાની આપી છે કે સંબંધિત સમયે તેમનો મોબાઈલ ટેલિફોન નંબર ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ હતો. સાક્ષીએ આરોપી નં. ૧ દ્વારા તેમને પાઠવવામાં આવેલું સમન્સ પણ ઓળખી બતાવ્યું છે, જે આંક ૭૨ પર રજૂ કરવામાં આવેલ છે. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ અને ૦૨/૧૨/૨૦૦૨ વચ્ચેના સમયગાળા દરમિયાન તેઓ આરોપી નં. ૧ ને મળ્યા ન હતા. જોકે સદર સમયગાળા દરમિયાન તેઓ આરોપી નં. ૨ ને મળ્યા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે હાલના કેસમાં પ્રથમ પંચનામું તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે તૈયાર કરવામાં આવ્યું

હતું. તેમના જણાવ્યા મુજબ સદર પંચનામું પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં સી.બી.આઇ. અધિકારી દ્વારા લખવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેઓ ક્યારેય આરોપી નં. ૧ ના ઘરે ગયા ન હતા. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં તેમણે ક્યારેય આરોપી નં. ૧ ને કે આરોપી નં. ૨ ને કોઈ રકમ કે કોઈ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટ સોંપવાનો પ્રયાસ કર્યો ન હતો. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ જ્યારે તેઓ આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા ત્યારે તેઓ પોતાની સાથે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો લઈ ગયા ન હતા. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ તેમણે સી.બી.આઇ. અધિકારીને ન તો ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો કે ન તો કોઈ રોકડ રકમ સોંપી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર તેઓ તે દિવસે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો કે ચલણી નોટો લઈ ગયા ન હતા કારણ કે તે સમયે વ્યવસ્થા આખરી થઈ ન હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું કે તમામ સંબંધિત વ્યક્તિઓ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે ભેગા થશે. તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તેમના પરિવારના સભ્યોના નામે હતી. તેમણે એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ વાકેફ હતા કે બેંક દ્વારા ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો હેઠળ આવરી લેવાયેલી રકમની રોકડ ચૂકવણી કરવામાં આવશે નહિ. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે ટ્રેપના સમયે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોના ધારકો તેમના ઘરે હાજર હતા. તેઓ એ પણ જાણતા હતા કે કોઈ ખાતા સામે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોની સરભર થઈ શકે છે. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેમણે

આશરે એક મહિના પહેલાં શેડો સાક્ષીને જોયા હતા જ્યારે તેઓને કોલ્ડ સ્ટોરેજના પરિસરે બોલાવવામાં આવ્યા હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેમણે સુપરિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ, સી.બી.આઇ. નો ટેલિફોન પર સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમને જાણ કરી હતી કે ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટના અધિકારીઓ તેમની પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી કરી રહ્યા છે. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તેમને ૩૦૩ સી.બી.આઇ. ની કચેરીએ આવવા સૂચના આપવામાં આવી હતી અને તે મુજબ તેઓ બીજા દિવસે ગાંધીનગર ગયા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ચકાસણીની કાર્યવાહી દરમિયાન સંદર્ભિત ટેલિફોનિક કોલ કરતાં પહેલાં તેઓ આરોપી નં. ૧ ને મળ્યા હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે બનાવ પહેલાં લાંબા સમયથી આરોપી નં. ૨ તેમના વકીલ હતા અને તેઓ આરોપી નં. ૨ ને તેમની કચેરીએ તેમજ અન્ય સ્થળોએ મળતા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે જ્યારે આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ જવાનું નક્કી થયું ત્યારે તેઓ ત્યાં અસીલની હેસિયતથી ગયા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તે સમયે આરોપી નં. ૨ ના પિતા કચેરીમાં હાજર હતા, જોકે તેઓ અલગ કેબિનમાં બેઠા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેઓ આરોપી નં. ૨ ને વ્યાવસાયિક ફી ચૂકવવા માટે જવાબદાર હતા. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ એવું નક્કી થયું ન હતું કે આરોપી નં. ૨ તેમના નિવાસસ્થાને આવશે. સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર બીજા દિવસે તેમણે આરોપી નં. ૨ ને પોતાના ઘરે બોલાવવા જોઈએ તેવો નિર્ણય અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે રાત્રે આશરે ૦૮.૦૦ વાગ્યે લેવામાં આવ્યો હતો. સાક્ષીએ વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ

જ્યાં સુધી તેમણે વાસ્તવમાં આરોપી નં. ૨ ને ફોન ન કર્યો ત્યાં સુધી એવું નક્કી થયું ન હતું કે આરોપી નં. ૨ તેમના ઘરે આવશે. તેમણે એમ પણ જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૨ એ તેમને જાણ કરી હતી કે તેઓ ફરિયાદીના ઘરે પરેશભાઈ ઠક્કરને પોતાની સાથે લાવશે. છેલ્લે સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે ટ્રેપની કાર્યવાહી હાથ ધરાયા પછી ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ આરોપી નં. ૨ ને તમાચો માર્યો હતો.

૧૪.૬ આંક ૮૭ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૭ – દેવેન્દ્ર કુમાર આ કેસના ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી છે. સાક્ષીએ વિગતવાર જુલાની આપી છે અને ફરિયાદ મળવાથી શરૂ કરીને, આક્ષેપોની ચકાસણી માટે કરવામાં આવેલી વ્યવસ્થાઓ, સ્વતંત્ર પંચ સાક્ષીઓની માંગણી, ફરિયાદી અને આરોપી વ્યક્તિઓ વચ્ચેની ટેલિફોનિક અને રૂબરૂ વાતચીતનું રેકોર્ડિંગ, તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ અને ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ જરૂરી પંચનામા તૈયાર કરવા, ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટના દ્રાવણના ઉપયોગ અંગેનું નિદર્શન, ટ્રેપ ગોઠવવી, આરોપી નં. ૨ દ્વારા દૂષિત ચલણી નોટો અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોનો સ્વીકાર, આરોપી નં. ૨ ની ધરપકડ, હાથ ધોવાનું પરીક્ષણ હાથ ધરવું, સંબંધિત વસ્તુઓ અને દસ્તાવેજોની જમી, ટ્રેપ પછીની વાતચીતનું રેકોર્ડિંગ અને ગુનાના સંબંધમાં તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા ત્યારબાદના તપાસના પગલાં સહિતના સમગ્ર ઘટનાક્રમનું વર્ણન કર્યું છે. સાક્ષીએ ટ્રેપ પૂર્વેના અને ટ્રેપ પછીના પંચનામા તૈયાર કરવા, દૂષિત ચલણી નોટો, ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો, રેકૉર્ડ કરાયેલી કેસેટો, બેંક ફોર્મ, રેવન્યુ સ્ટેમ્પ

અને અન્ય દસ્તાવેજ પુરાવાઓની જમ્મી અંગે વધુમાં જુબાની આપી છે. તેમણે સફળ ટ્રેપ પછી તપાસ દરમિયાન પોતાના દ્વારા લેવાયેલા પગલાંનું પણ વર્ણન કર્યું છે, જેમાં દસ્તાવેજ પુરાવા એકત્ર કરવા, સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવા અને અન્ય તપાસની ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવાનો સમાવેશ થાય છે.

આરોપીઓ વતી હાથ ધરાયેલી ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ નડિયાદ ખાતે ફરિયાદીની લેખિત ફરિયાદ મેળવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ ફરિયાદ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સવારે ૦૭.૩૦ થી ૦૮.૩૦ વાગ્યા દરમિયાન નોંધવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે કાર્યવાહી માટે પંચ સાક્ષીઓ મોકલવા અંગે તેમણે સિનિયર મેનેજર, બેંક ઓફ બરોડાને કોઈ નવી લેખિત વિનંતી મોકલી ન હતી. તેના બદલે તેમણે સંબંધિત અધિકારીનો ટેલિફોન પર સંપર્ક કર્યો હતો અને અગાઉ ભાગ લીધો હતો તે જ પંચ સાક્ષીઓને ફરીથી મોકલવા વિનંતી કરી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા અનુસાર ટ્રેપની કાર્યવાહીમાં ગુપ્તતા જાળવવાના હેતુથી આ માર્ગ અપનાવવામાં આવ્યો હતો. સાક્ષીએ એ પણ સ્વીકાર્યું છે કે ગાંધીનગર ખાતે સી.બી.આઈ. ની કચેરીમાં નોંધણી માટે ફરિયાદ મોકલતા પહેલાં તેમણે તેમાં સમાવિષ્ટ વિગતો અને આક્ષેપોની સ્વતંત્ર રીતે ચકાસણી કરી ન હતી.

૧૪.૭ આંક ૯૧ પર તપાસવામાં આવેલા પી.ડબલ્યુ. ૮ – જગરૂપ ગુસિંહા હાલના કેસમાં તપાસ કરનાર અમલદાર છે. સાક્ષીએ ગુનાની તપાસ દરમિયાન

પોતાના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા વિવિધ પગલાં અને દસ્તાવેજ તથા ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવા એકત્ર કરવા અંગે વિગતવાર જુબાની આપી છે. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તપાસ દરમિયાન તેમને મેસર્સ હય સેલ્યુલર લિમિટેડ તરફથી તારીખ ૦૩/૦૭/૨૦૦૪ નો પત્ર મળ્યો હતો જેમાં મોબાઇલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ ની માલિકીની વિગતો પૂરી પાડવામાં આવી હતી. સદર પત્ર મુજબ સદર મોબાઇલ ફોન કનેક્શન ઇન્કમટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટના નામે હતું અને આરોપી નં. ૧ દ્વારા ઉપયોગમાં લેવાતું હતું. સદર પત્ર આંક ૯૪ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ મેસર્સ આઇડિયા સેલ્યુલર લિમિટેડ પાસેથી મળેલ તારીખ ૨૭/૦૭/૨૦૦૪ નો પત્ર પણ રજૂ કર્યો છે જેમાં મોબાઇલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮ ના ગ્રાહકની વિગતો છે. સદર પત્ર અનુસાર સદર મોબાઇલ નંબર આરોપી નં. ૨ ના નામે હતો. સદર દસ્તાવેજ આંક ૯૫ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે તેમણે મેસર્સ આઇડિયા સેલ્યુલર લિમિટેડ પાસેથી તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૦૪ નો પત્ર મેળવ્યો હતો જેમાં તારીખ ૨૦/૧૦/૨૦૦૩ થી ૨૫/૧૦/૨૦૦૩ ના સમયગાળા માટે મોબાઇલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮ સંબંધિત કોલ વિગતો હતી. સદર પત્ર આંક ૯૬ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ મેસર્સ હય સેલ્યુલર લિમિટેડ પાસેથી મળેલ તારીખ ૦૪/૦૨/૨૦૦૪ નો પત્ર પણ રજૂ કર્યો છે જેમાં મોબાઇલ નં. ૯૮૭૯૦૯૬૦૫૯, ૯૮૨૫૦૩૧૯૮૨ અને ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ સંબંધિત કોલ માહિતી છે. સદર પત્ર આંક ૯૭ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ મેસર્સ હય સેલ્યુલર લિમિટેડ પાસેથી મળેલ તારીખ ૦૯/૦૧/૨૦૦૪ નો પત્ર વધુમાં રજૂ

કચો છે જેમાં ફરિયાદીના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ અને આરોપી નં. ૧ ના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ ની તારીખ ૨૦/૧૦/૨૦૦૩ થી ૨૫/૧૦/૨૦૦૩ ના સમયગાળાની કોલ વિગતો સામેલ છે. સદર પત્ર આંક ૯૮ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આંક ૯૯ પર રજૂ કરાયેલા પત્ર દ્વારા સુપરિન્ટેન્ડન્ટ ઓફ પોલીસ, સી.બી.આઈ., ગાંધીનગરે મેસર્સ હય સેલ્યુલર લિમિટેડને મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ અને ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ સંબંધિત વિગતો પૂરી પાડવા જણાવ્યું હતું. સદર પત્રવ્યવહાર આંક ૯૯ અને ૧૦૦ પર રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.

આરોપીઓ વતી હાથ ધરાયેલી ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે ફરિયાદીએ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૩ માં ગાંધીનગર ખાતે સી.બી.આઈ. ની કચેરીની મુલાકાત લીધી હતી કે કેમ તે અંગે પોતાના નિવેદનમાં જણાવ્યું ન હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે ફરિયાદી સંબંધિત ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની ફાઈલ એ.જે. દવેના ટેબલ પરથી મળી આવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સંબંધિત ટીઈપી ફાઈલ શરૂઆતમાં મળી ન હતી. તેમણે જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૧ એ તેમને જાણ કરી હતી કે તેમણે પોતાના ઉપરી અધિકારીનો સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમને જણાવ્યું હતું કે સદર ફાઈલ એ.જે. દવે પાસે પડી છે. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેઓ અન્ય સત્તાવાર કામમાં વ્યસ્ત હોવાથી તેમણે એ.જે. દવેના કબજામાંથી સદર ફાઈલ એકત્ર કરવા માટે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીને મોકલ્યા હતા. સાક્ષીએ સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે તપાસ દરમિયાન આરોપી વ્યક્તિઓના અવાજના નમૂના મેળવ્યા ન હતા. જોકે તેમણે સ્વેચ્છાએ જણાવ્યું છે કે આરોપી

વ્યક્તિઓને તેમના અવાજના નમૂના આપવા માટે બોલાવવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ તેમના વકીલોની સલાહ લીધા પછી તેઓએ તેમ કરવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તપાસમાં સહકાર આપ્યો ન હતો, જેના પરિણામે અવાજના નમૂના મેળવી શકાયા ન હતા. સાક્ષીએ જોકે વધુમાં સ્વીકાર્યું છે કે આરોપી વ્યક્તિઓ તરફથી ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હોવા છતાં તેઓએ આરોપીઓના અવાજના નમૂના મેળવવા માટે યોગ્ય હુકમો મેળવવા સક્ષમ અદાલતનો સંપર્ક કર્યો ન હતો.

૧૫. ફરિયાદપક્ષે તારીખ ૧૫/૦૩/૨૦૧૦ ના રોજ આંક ૧૦૨ થી પોતાનો પુરાવો પૂરો કર્યો હતો, ત્યારપછી તારીખ ૨૫/૦૩/૨૦૧૦ ના રોજ આરોપીઓના વિશેષ નિવેદનો નોંધવામાં આવ્યા હતા. તેમના વિશેષ નિવેદનોમાં આરોપીઓએ અન્ય બાબતોની સાથે ફરિયાદપક્ષના કેસનો અને તેમની સામે રજૂ કરાયેલા પુરાવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને એવી દલીલ કરી હતી કે તેમને હાલના કેસમાં ખોટી રીતે સંડોવી દેવામાં આવ્યા છે. આરોપીઓએ સાક્ષીના પાંજરામાં જવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને પોતાના બચાવમાં કોઈ સાક્ષીની તપાસ ન કરવાનો પણ વિકલ્પ પસંદ કર્યો હતો. જોકે તેઓએ રેકૉર્ડ પર વધારાનું લેખિત નિવેદન રજૂ કર્યું હતું.

૧૫.૧ આરોપી નં. ૧ એ અમુક દસ્તાવેજો રજૂ કરવાની માંગણી કરતી અરજીઓ દાખલ કરી હતી, જે અરજીઓ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને તેના અનુસંધાને રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજો રેકૉર્ડ પર લેવામાં

આવ્યા હતા. ત્યારબાદ વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ આંક ૧૩૪ પર રજૂ કરાયેલા પંચનામામાં દર્શાવેલા સરનામા પર રજનીકાંત વિઠ્ઠલભાઈ પટેલ, સુનિલભાઈ બાબુભાઈ જાયસ્વાલ અને એ.જે. પટેલને સમન્સ જારી કરવાનો નિર્દેશ આપતો આંક ૧૩૨ નીચે હુકમ પસાર કર્યો હતો. ત્યારપછી કોર્ટ સાક્ષી નં. ૧ અશોકકુમાર જયંતિલાલ દવેની આંક ૧૪૫ પર અને કોર્ટ સાક્ષી નં. ૨ સુનિલભાઈ બાબુભાઈ જાયસ્વાલની આંક ૧૪૭ પર તપાસ કરવામાં આવી હતી.

૧૫.૨ આંક ૧૪૫ પર તપાસવામાં આવેલા કોર્ટ સાક્ષી નં. ૧ – અશોકકુમાર જયંતિલાલ દવે ટ્રેપની તારીખે ઇન્કમેટેક્સ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવતા હતા. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે મેસર્સ સુરેશ ટોબેકો કંપની બોરસદ ચોકડી ખાતે આવેલી છે અને સદર પેઢી સામે સર્ચ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી હતી. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ સર્ચ કાર્યવાહી તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ પહેલાં શરૂ થઈ હતી પરંતુ પૂર્ણ થઈ ન હતી અને તેથી તેના સંબંધમાં મનાઈ હુકમ (પ્રોહિબિટરી ઓર્ડર) જારી કરવામાં આવ્યો હતો. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આગળની સર્ચ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તેઓ અગાઉની સર્ચ કાર્યવાહી દરમિયાન તેમજ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ હાથ ધરાયેલી કાર્યવાહી દરમિયાન હાજર રહ્યા હતા. તેમના જણાવ્યા અનુસાર તે તારીખે આરોપી નં. ૧ એ અગાઉનો મનાઈ હુકમ રદ કર્યો હતો. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે બપોરે આશરે ૦૨.૦૦ વાગ્યે આરોપી નં. ૧ એ મેસર્સ સુરેશ ટોબેકો કંપનીના

પ્રતિનિધિઓનો સંપર્ક કર્યો અને તેમને જાણ કરી કે અધિકારીઓ પરિસરમાં આવી રહ્યા છે અને સાક્ષીઓને હાજર રાખવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે તેઓ આરોપી નં. ૧, સ્ટેનોગ્રાફર જયપાલ અને ઇન્સ્પેક્ટર શ્રી પી. સોમસુંદરમ સાથે બપોરે આશરે ૦૨.૩૦ થી ૦૨.૪૫ વાગ્યા દરમિયાન ભાડાની ઇન્ડિકા કારમાં કચેરીએથી નીકળ્યા હતા અને બપોરે આશરે ૦૩.૧૫ વાગ્યે બોરસદ ચોકડી ખાતે મેસર્સ સુરેશ ટોબેકો કંપનીના પરિસરે પહોંચ્યા હતા. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ નગીનભાઈ, રાજુભાઈ અને બે પંચ સાક્ષીઓ પરિસરમાં હાજર હતા. સાક્ષીએ સદર પંચ સાક્ષીઓને રજનીકાંત પટેલ અને સુનિલ જાયસ્વાલ તરીકે ઓળખી બતાવ્યા છે. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે ત્યારબાદ કાર્યવાહી હાથ ધરવામાં આવી હતી, મનાઈ હુકમ રદ કરવાનો હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, સીલ ખોલવામાં આવ્યા હતા અને સંબંધિત દસ્તાવેજો પર તમામ સંબંધિત વ્યક્તિઓની સહીઓ મેળવવામાં આવી હતી તથા ચાદી તૈયાર કર્યા પછી ચોપડા અને દસ્તાવેજો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. જોકે કાર્યવાહી પૂર્ણ થઈ શકી ન હોવાથી અને મોડી સાંજ થઈ ગઈ હોવાથી કામ પેન્ડિંગ રાખવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તે સમય સુધીમાં રાત્રિના આશરે ૦૯.૦૦ થી ૧૦.૦૦ વાગ્યા હતા. ત્યારબાદ પંચનામું તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું અને આખરે રાત્રે આશરે ૧૧.૩૦ વાગ્યે કાર્યવાહી પૂર્ણ થઈ હતી. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે જપ્ત કરાયેલા રેકૉર્ડમાં આશરે દસ થી બાર બંડલ દસ્તાવેજો હતા. સદર દસ્તાવેજો ત્યારબાદ તેમના વાહનમાં મૂકીને આણંદ ખાતે ઇન્કમેટેક્સ કચેરીએ લાવવામાં આવ્યા હતા. સાક્ષીએ ચાદી, મનાઈ હુકમ રદ

કરવાનો હુકમ અને અન્ય સંબંધિત કાર્યવાહી સંબંધિત જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા છે.

આરોપીઓ વતી હાથ ધરાયેલી ઊલટતપાસમાં સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે આરોપી નં. ૧ અધિકૃત અધિકારી હતા અને તમામ કાર્યવાહી તેમના દ્વારા જારી કરાયેલી સૂચનાઓ અનુસાર હાથ ધરવામાં આવી હતી. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે તેઓ તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ માંદગીની રજા પર રહ્યા હતા. તેમના જણાવ્યા મુજબ તારીખ ૦૪/૧૧/૨૦૦૩ ના રોજ તેમને જાણ કરવામાં આવી હતી કે સી.બી.આઇ. ના અધિકારીઓ આવ્યા છે અને તેમનું નિવેદન નોંધવા માંગે છે અને તેમનું નિવેદન ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા નોંધવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે આરોપી નં. ૧ એ તેમને નોંધણીના હેતુ માટે ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનો સોંપી હતી. તેમણે વધુમાં જણાવ્યું છે કે તારીખ ૦૪/૧૧/૨૦૦૩ ના રોજ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ તેમને તેમની ઓફિસ ટેબલનું ડ્રોઅર ખોલવા જણાવ્યું હતું. જોકે તેમની પાસે ડ્રોઅરની ચાવી ન હોવાથી ચાવી બનાવનારની સેવાઓ લેવામાં આવી હતી અને ડ્રોઅર ખોલવામાં આવ્યું હતું. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ ડ્રોઅર ખોલતાં જ તેમાં ફરિયાદી સંબંધિત ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનની ફાઇલ મળી આવી હતી અને ત્યારબાદ તપાસ કરનાર એજન્સી દ્વારા તેને જપ્ત કરવામાં આવી હતી.

૧૫.૩ આંક ૧૪૭ પર તપાસવામાં આવેલા કોર્ટ સાક્ષી નં. ૨ – સુનિલભાઈ બાબુભાઈ જાયસ્વાલે જુબાની આપી છે કે તેઓ રજનીકાંત વિઠ્ઠલભાઈ પટેલથી

પરિચિત હતા, જેઓ મેસર્સ સુરેશ ટોબેકો સાથે સંકળાયેલા હતા અને તેઓ મિત્રો હતા. સાક્ષીએ જણાવ્યું છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે આશરે ૦૨.૦૦ વાગ્યે રજનીકાંત પટેલે તેમને જાણ કરી હતી કે તેઓએ બોરસદ જવાનું છે. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ તે સમયે તેમની પોતાની રિક્ષા ઉપલબ્ધ ન હોવાથી તેઓ બીજી રિક્ષામાં ગયા હતા અને બોરસદ ચોકડી ખાતે આવેલી મેસર્સ સુરેશ ટોબેકોના પરિસરે પહોંચ્યા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જુબાની આપી છે કે જ્યારે તેઓ સદર પરિસરમાં રાહ જોઈ રહ્યા હતા ત્યારે ચાર અધિકારીઓને લઈને એક કાર આવી પહોંચી હતી. સદર અધિકારીઓએ પોતાનો પરિચય આપ્યો અને તેમને જણાવ્યું કે તેઓ ઇન્કમેટેક્સ ડિપાર્ટમેન્ટના અધિકારીઓ છે. સાક્ષીના જણાવ્યા મુજબ અધિકારીઓએ અમુક દસ્તાવેજો પર તેમની સહીઓ કરવા જણાવ્યું હતું. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે રૂમના તાળા પર લગાવેલા સીલ અકબંધ અને યોગ્ય સ્થિતિમાં છે કે કેમ તેની અધિકારીઓએ ચકાસણી કરી હતી અને ત્યારબાદ સંબંધિત કાગળો પર તેમની સહીઓ મેળવી હતી. સાક્ષીએ જુબાની આપી છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સર્ચ કાર્યવાહી હાથ ધરતા અધિકારીઓએ પોતાનું કામ ચાલુ રાખ્યું હતું અને આખરે રાત્રે આશરે ૧૧.૩૦ વાગ્યે કામ પૂર્ણ કર્યું હતું. તેમના જણાવ્યા અનુસાર કાર્યવાહી દરમિયાન આશરે આઠ થી દસ બંડલ ચોપડા અને દસ્તાવેજો જપ્ત કરવામાં આવ્યા હતા. બાકીના ચોપડા અને રેકૉર્ડ સ્ટીલના કબાટમાં મૂકવામાં આવ્યા હતા અને ત્યારબાદ તેને સીલ કરવામાં આવ્યા હતા. સાક્ષીએ વધુમાં જણાવ્યું છે કે જપ્ત કરાયેલા રેકૉર્ડના આઠ થી દસ બંડલ ઇન્કમેટેક્સ અધિકારીઓ પોતાના વાહનમાં લઈ ગયા હતા.

જોકે સદર વાહનમાં તમામ બંડલ સમાઈ શક્યા ન હોવાથી એક નગીન કાકા પોતાનું વાહન લાવ્યા હતા અને બાકીના બંડલનું પરિવહન કર્યું હતું. સાક્ષીએ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ મેસર્સ સુરેશ ટોબેકોના પરિસરમાં હાથ ધરાયેલી કાર્યવાહીમાં ભાગ લેનારા અધિકારીઓ પૈકીના એક અધિકારી તરીકે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આરોપી નં. ૧ ને ઓળખી બતાવ્યા છે.

૧૬. ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાની વ્યાપક મૂલવણી કરતાં એ બાબત ઉપસી આવે છે કે ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણીનો આક્ષેપ આરોપી નં. ૧ સમક્ષ પેનિંગ રહેલી ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનના સંબંધમાં ઉદ્ભવ્યો હતો. સદર ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનનું અસ્તિત્વ પી.ડબલ્યુ. ૩ – સંદીપ બંધુ તે સંસારચંદ ના પુત્ર (આંક ૬૮) ની જુબાની પરથી સ્થાપિત થાય છે, જેમણે જુબાની આપી હતી કે તેમણે સી.બી.આઈ. ને ૨૮ પાનાની ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશન સોંપી હતી. ફરિયાદપક્ષે આંક ૭૨ પર આરોપી નં. ૧ દ્વારા જારી કરાયેલ સમન્સ પણ રજૂ કર્યું છે, જેમાં ફરિયાદી – પ્રહલાદરાય મોહનલાલ શાહને તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ સવારે ૧૧.૩૦ વાગ્યે મેફેર રોડ, આણંદ ખાતે એસ.પી. કોમ્પ્લેક્સના ત્રીજા માળે આવેલી આરોપી નં. ૧ ની કચેરીમાં રૂબરૂ હાજર રહેવા નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. સદર સમન્સ પર આરોપી નં. ૧ ની સહી છે. ફરિયાદીએ જુબાની આપી છે કે સદર સમન્સના અનુસંધાને તેઓ પોતાના વકીલ તરીકે કામ કરતા આરોપી નં. ૨ સાથે તારીખ ૩૦/૧૦/૨૦૦૨ ના રોજ આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ હાજર થયા હતા. ફરિયાદીના જણાવ્યા મુજબ આરોપી નં. ૧ એ તેમને

પંદર દિવસમાં પાછલા પાંચ વર્ષના ઇન્કમેટેક્સ રિટર્ન રજૂ કરવા જણાવ્યું હતું. ત્યારબાદ સદર ટેક્સ ઇવેઝન પીટીશનના સંબંધમાં ફરિયાદી, આરોપી નં. ૨ અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચે અનેક મુલાકાતો થઈ હતી. આંક ૮૮ પર રજૂ કરાયેલી એફ.આઈ.આર. માં હાથથી લખેલી ફરિયાદ છે, જેમાં ફરિયાદીએ જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ તારીખ ૧૬/૦૮/૨૦૦૩ ના રોજ આરોપી નં. ૧ ની મુલાકાતે ગયા ત્યારે આરોપી નં. ૧ એ તેમને જણાવ્યું કે રૂ. ૬૦,૦૦,૦૦૦/- નો દંડ લાદી શકાય તેમ છે અને રૂ. ૨૦,૦૦,૦૦૦/- ની રકમની માંગણી કરી હતી. ત્યારબાદ આરોપી નં. ૨ એ ફરિયાદીને ખાતરી આપી કે તેઓ આ બાબત સંભાળી લેશે, ત્યારપછી માંગણી ઘટાડીને રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- કરવામાં આવી હતી. ફરિયાદમાં વધુમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે ફરિયાદીએ રોકડમાં રકમની વ્યવસ્થા કરવામાં પોતાની અસમર્થતા દર્શાવી હતી. આરોપી નં. ૨ એ ત્યારપછી પૂછપરછ કરી કે શું ફરિયાદી પાસે કોઈ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો છે. ફરિયાદીએ તેમને જાણ કરી કે તેઓ નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંક, નડિયાદ પાસે રૂ. ૭૦,૦૦૦/- ની એક એવી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો ધરાવે છે. ત્યારબાદ તેમને જણાવવામાં આવ્યું હતું કે તેના આશરે ૬૫% મૂલ્યની ઉપજ થઈ શકે તેમ છે, જે આશરે રૂ. ૨,૪૦,૦૦૦/- જેટલી થતી હતી. નોંધપાત્ર રીતે ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટોનો સંદર્ભ મૂળ ફરિયાદમાં જ સ્થાન ધરાવે છે, જે ફરિયાદપક્ષના વર્જનને વિશ્વસનીયતા પૂરી પાડે છે.

ફરિયાદપક્ષનો કેસ વધુમાં દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ પંચ સાક્ષીઓને ફરિયાદીના અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે બોલાવવામાં આવ્યા હતા,

જ્યાં ફરિયાદ નોંધવામાં આવી હતી અને નોંધણી માટે ગાંધીનગર ખાતે સી.બી.આઇ. કચેરીને મોકલવામાં આવી હતી અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ નિર્ણય કર્યો હતો કે ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૧ સાથે ટેલિફોનિક સંપર્ક સાધવો જોઈએ. તે મુજબ, ફરિયાદીએ પોતાના મોબાઇલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ નો ઉપયોગ કરીને હેન્ડહેલ્ડ (સ્પીકર) સુવિધા ધરાવતા પેનાસોનિક મોબાઇલ હેન્ડસેટ પરથી આરોપી નં. ૧ ના લેન્ડલાઇન નંબર, એટલે કે ૦૨૬૯૨-૨૬૬૧૬૦ પર કોલ કર્યો હતો. આ હકીકત ફરિયાદી, પી.ડબલ્યુ. ૧ - ભીમજીભાઈ ભવાનભાઈ નાડીયાપરા (પંચ સાક્ષી) અને પી.ડબલ્યુ. ૭ - દેવેન્દ્ર કુમાર - ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા સતત જણાવવામાં આવી છે કારણ કે તેઓ તમામે સ્પીકર પર વાતચીત સાંભળી હતી. ફરિયાદપક્ષે સંબંધિત સમયગાળા માટે ફરિયાદીના મોબાઇલ નંબરને લગતા કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ સાથે આંક ૯૮ પર હય/એસ્સાર સેલ્યુલર લિમિટેડનો પત્રવ્યવહાર રજૂ કર્યો છે. સદર રેકૉર્ડ્સ દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આશરે બપોરે ૧૨.૨૦ વાગ્યે ખરેખર મોબાઇલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ પરથી લેન્ડલાઇન નંબર ૦૨૬૯૨-૨૬૬૧૬૦ પર કોલ કરવામાં આવ્યો હતો.

આમ, દસ્તાવેજી પુરાવો સદર ટેલિફોનિક વાતચીત અંગેની મૌખિક જુબાનીને સમર્થન આપે છે જે મોબાઇલના સ્પીકર પર કરવામાં આવી હતી. વાતચીત મુજબ આરોપી નં. ૧ એ કોલનો જવાબ આપ્યો હતો પરંતુ ફરિયાદીને જણાવ્યું હતું કે તેઓ વ્યસ્ત છે અને પછી વાત કરશે. તેમણે ફરિયાદીને આરોપી નં. ૨ ને મળવા માટે પણ સૂચના આપી હતી. બપોરે આશરે ૦૩.૦૦ વાગ્યા સુધી

આરોપી નં. ૧ તરફથી કોઈ વધારાનો કોલ ન આવતાં, ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ ફરિયાદીને આરોપી નં. ૧ ની કચેરીએ જવા નિર્દેશ આપ્યો હતો. ત્યાં પહોંચ્યા પછી, ફરિયાદીને ફરીથી આરોપી નં. ૨ ને મળવાની સલાહ આપવામાં આવી હતી.

ત્યારબાદ, ફરિયાદીએ ટેલિફોન દ્વારા આરોપી નં. ૨ નો સંપર્ક કર્યો હતો. ફરિયાદપક્ષે આંક ૯૫ પર આઈડિયા સેલ્યુલર લિમિટેડ તરફથી પત્રવ્યવહાર રજૂ કર્યો છે જે દર્શાવે છે કે મોબાઈલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮ આરોપી નં. ૨ નો હતો. આંક ૯૬ પર રજૂ કરાયેલ કોલ ડિટેઈલ રેકૉર્ડ્સ સ્થાપિત કરે છે કે ફરિયાદી દ્વારા તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આશરે સાંજે ૦૬.૩૧ વાગ્યે અને ફરીથી સાંજે ૦૬.૪૫ વાગ્યે આરોપી નં. ૨ ને કોલ કરવામાં આવ્યા હતા. આમ, દસ્તાવેજી પુરાવો ફરિયાદપક્ષના કેસને નોંધપાત્ર રીતે સમર્થન આપે છે કે આવા ટેલિફોનિક સંચાર ખરેખર થયા હતા.

૧૬.૧ અપીલકર્તાઓ તરફે રજૂ કરવામાં આવેલી મુખ્ય દલીલ એ છે કે કથિત માંગણીની કોઈ પૂર્વ-ટ્રેપ ચકાસણી કરવામાં આવી ન હતી અને તેથી ફરિયાદપક્ષનો કેસ શંકાસ્પદ બને છે. મીર મુસ્તફા અલી હાશમી વિ. સ્ટેટ ના નિર્ણય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે. જો કે, સ્ટેટ ઓફ કર્ણાટક વિ. ટી.એન. સુધાકર રેડ્ડી, રિપોર્ટેડ ઇન ૨૦૨૫ લોસ્યુટ (એસ.સી.) ૨૭૧ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા પ્રતિપાદિત સિદ્ધાંતોને ધ્યાને લેતાં સદર રજૂઆત સ્વીકારવા યોગ્ય નથી, જેમાં અદાલતે પૂર્વ-ટ્રેપ ચકાસણી અને તેના પુરાવાકીય

મહત્વ અંગેની કાનૂની સ્થિતિ સ્પષ્ટ કરી છે. પેરા ૧૯ થી ૨૧ અને પેરા ૫૧(બી) અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે.

૧૯. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જો પોલીસ અધિકારી/તપાસ એજન્સીને મળેલી માહિતી કોન્ફિઝેબલ ગુનો બન્યાનું જાહેર કરતી હોય તો પ્રાથમિક તપાસ ફરજિયાત નથી. જો કે, જો પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવામાં આવે, તો તેનો વ્યાપ એ નક્કી કરવા પૂરતો મર્યાદિત છે કે શું માહિતી પ્રથમદર્શી રીતે કોન્ફિઝેબલ ગુનો બન્યાનું દર્શાવે છે અને તેની સત્યતા ચકાસવા સુધી વિસ્તરતો નથી. પ્રાથમિક તપાસની આવશ્યકતા દરેક કેસના ચોક્કસ તથ્યો અને સંજોગો પર આધારિત છે. ઉદાહરણ તરીકે, ભ્રષ્ટાચારના કેસો એવી શ્રેણીમાં આવે છે જ્યાં પ્રાથમિક તપાસ 'કરી શકાય છે'.

૨૦. લલિતા કુમારી (ઉપર મુજબ) માં નોંધ્યા મુજબ 'કરી શકાય છે' શબ્દનો ઉપયોગ એ બાબત પર ભાર મૂકે છે કે આવી તપાસ હાથ ધરવી એ વિવેકાધીન સ્વરૂપની છે અને ફરજિયાત જવાબદારી નથી.

૨૧. લલિતા કુમારી (ઉપર મુજબ) ના તર્કને અનુસરીને, આ અદાલતે માનગીપેટ (ઉપર મુજબ) માં ઠરાવ્યું હતું કે જ્યારે લલિતા કુમારી (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયમાં નોંધવામાં આવ્યું હતું કે કથિત ભ્રષ્ટાચારના કેસોમાં પ્રાથમિક તપાસ ઇચ્છનીય હતી, ત્યારે આ બાબત આરોપીને પ્રાથમિક તપાસની માંગણી કરવાનો અધિકાર આપતી નથી. પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવી જરૂરી છે કે નહીં તે દરેક કેસના વિશિષ્ટ તથ્યો અને સંજોગો પર

આધારિત રહેશે, અને તેને ફરજિયાત આવશ્યકતા કહી શકાય નહીં, જેના અભાવે ભ્રષ્ટાચાર સંબંધિત બાબતોમાં આરોપી સામે એફ.આઈ.આર. નોંધી શકાતી નથી.

પેરા ૫૧ (બી) માં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું:

૫૧. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાને રાખીને, અમે તારણ કાઢીએ છીએ કે. –

(એ) પોલીસ અધિક્ષક દ્વારા પસાર કરાયેલ તારીખ ૪ થી ડિસેમ્બર, ૨૦૨૩ નો હુકમ સીધો પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૭ હેઠળ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો, જેથી પી.સી. એક્ટની ફરજિયાત જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન થયું હતું, તેવા તારણ પર આવવામાં હાઈકોર્ટે ભૂલ કરી હતી.

(બી) પી.સી. એક્ટ હેઠળના દરેક કેસમાં પ્રાથમિક તપાસ ફરજિયાત નથી. જો કોઈ પરિષ્ઠ અધિકારી પાસે સ્ત્રોત માહિતી અહેવાલ હોય જે વિગતવાર અને સુસંગત બંને હોય અને એવો હોય કે કોઈ પણ વાજબી વ્યક્તિનો એવો અભિપ્રાય હોય કે તે પ્રથમદર્શી રીતે કોન્ફિઝેબલ ગુનો બન્યાનું દર્શાવે છે, તો પ્રાથમિક તપાસ ટાળી શકાય છે.

(સી) પી.સી. એક્ટની કલમ ૧૭ ખાસ કરીને તપાસ પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે, અને એફ.આઈ.આર. નોંધવાના પ્રારંભિક કૃત્ય સાથે નહીં, જેના માટે તે સી.આર.પી.સી. ની જોગવાઈઓ પર આધાર રાખે છે. તેથી, તે માત્ર તપાસ પર મર્યાદાઓ મૂકે છે; તે કોન્ફિઝેબલ ગુનાઓ માટે એફ.આઈ.આર. નોંધવાની કાયદા અમલીકરણ એજન્સીની મૂળભૂત ફરજમાં અવરોધ ઊભો કરતું નથી.

૧૬.૨ ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં, કાયદાનો એ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ઔપચારિક પૂર્વ-ટ્રેપ ચકાસણીની માત્ર ગેરહાજરી, તેની જાતે જ, ફરિયાદપક્ષના કેસને અવિશ્વસનીય બનાવતી નથી જ્યાં માંગણી અન્યથા સચોટ અને વિશ્વસનીય પુરાવા દ્વારા સ્થાપિત થયેલ હોય. રેકૉર્ડ પરનો પુરાવો દર્શાવે છે કે આરોપી નં. ૨ સાથેની ટેલિફોનિક વાતચીત પછી, તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ સાંજે આશરે ૦૬.૩૦ વાગ્યે ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષી આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ ગયા હતા, જ્યાં તેઓ આશરે ચાલીસ મિનિટ સુધી રોકાયા હતા. પંચ સાક્ષીએ સદર મુલાકાત દરમિયાન થયેલી વાતચીતનું વિગતવાર વર્ણન કર્યું છે. તેમના જણાવ્યા મુજબ, આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ વતી રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની માંગણીનું પુનરાવર્તન કર્યું હતું. વધુમાં એવી સંમતિ સધાઈ હતી કે નડિયાદ કો-ઓપરેટિવ બેંક લિમિટેડની પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તેના મૂલ્યના આશરે ૬૫% પર વટાવવામાં આવશે, જેથી આશરે રૂ. ૨,૪૦,૦૦૦/- ની ઉપજ થશે. ફરિયાદીએ તરત જ રૂ. ૧૫,૦૦૦/- આપવાના હતા, જ્યારે બાકીની રૂ. ૪૫,૦૦૦/- ની રકમ ત્યારબાદ દેવ દિવાળી પહેલાં ચૂકવવાની હતી. પુરાવો વધુમાં દર્શાવે છે કે સદર મુલાકાત દરમિયાન આરોપી નં. ૨ એ વ્યવસ્થાની ચકાસણી અને પુષ્ટિ કરવા માટે આરોપી નં. ૧ ને ટેલિફોન કર્યો હતો. આંક ૯૬ પર રજૂ કરાયેલ કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ દર્શાવે છે કે આરોપી નં. ૨ એ ૧૯.૧૯ કલાકે અને ૧૯.૨૦ કલાકે મોબાઇલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ પર આઉટગોઇંગ કોલ કર્યો હતો. આંક ૯૪ સ્થાપિત કરે છે કે સદર મોબાઇલ નંબર ઇન્કમટેક્સ વિભાગના નામે અને

આરોપી નં. ૧ ના તેમની સત્તાવાર ક્ષમતામાં નામે નોંધાયેલ હતો. તેમાં નોંધાયેલું સરનામું મેફેર રોડ, આણંદ ખાતેની આરોપી નં. ૧ ની કચેરીને અનુરૂપ છે. આ દસ્તાવેજી પુરાવો ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીની જુબાનીને નોંધપાત્ર સમર્થન પૂરું પાડે છે કે આરોપી નં. ૨ એ મુલાકાત દરમિયાન આરોપી નં. ૧ નો સંપર્ક કર્યો હતો અને રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- ની ચુકવણી અંગેની વ્યવસ્થાની પુષ્ટિ કરી હતી. પરિણામે, ફરિયાદપક્ષ ગેરકાયદેસર લાંચની પૂર્વ માંગણી સફળતાપૂર્વક સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યું છે.

૧૬.૩ અપીલકર્તાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોએ પંચ સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા પર એ આધાર પર આક્ષેપ કર્યો છે કે ભૂતકાળમાં તેમની સામે સી.બી.આઈ. દ્વારા ફોજદારી કેસો નોંધાયા હતા અને તેથી તેઓ 'પસંદ કરાયેલા' પંચ સાક્ષી હતા જેમની જુબાની પર આધાર રાખવો જોઈએ નહીં. રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે પંચ સાક્ષી સામે ખરેખર બે ફોજદારી કેસો, એટલે કે કેસ નં. ૨૮/૧૯૯૦ અને ૨૯/૧૯૯૦ દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. જો કે, તેની સાથે સાથે એ બાબત પણ રેકૉર્ડ પર આવી છે કે તારીખ ૧૮/૦૯/૨૦૦૧ ના ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા સદર કાર્યવાહીમાં પંચ સાક્ષીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા. નોંધપાત્ર રીતે, સદર નિર્દોષ છૂટકારો પ્રશ્ન હેઠળની ટ્રેપના લગભગ બે વર્ષ પહેલાં આખરી બન્યો હતો. ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રનો હવે એ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે સાક્ષીએ અગાઉ ફોજદારી કાર્યવાહીનો સામનો કર્યો હતો તે માત્ર હકીકત આપોઆપ તેને અવિશ્વસનીય બનાવતી નથી. જ્યાં સુધી એવું દર્શાવવામાં ન આવે કે સાક્ષી

નૈતિક અધઃપતન સાથે સંકળાયેલી દોષસિદ્ધિ ભોગવી ચૂક્યા છે અથવા તેઓ આરોપી પ્રત્યે વેરભાવ ધરાવે છે, ત્યાં સુધી માત્ર પૂર્વવૃત્તના આધારે તેમની જુબાનીને નકારી શકાય નહીં. સાચી કસોટી એ જ રહે છે કે શું સાક્ષી અન્યથા વિશ્વસનીય છે અને શું તેમની જુબાનીને સ્વતંત્ર પુરાવાઓથી સમર્થન મળે છે. હાલના કેસમાં, બચાવપક્ષ પંચ સાક્ષી તરફથી પક્ષપાત, દુશ્મનાવટ અથવા બદલ્લરાદો સૂચવતા કોઈપણ સંજોગો સ્થાપિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યો છે. તેનાથી વિપરીત, તેમની જુબાનીને સમકાલીન દસ્તાવેજી પુરાવાઓ, ખાસ કરીને કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ દ્વારા સાત્વિક સમર્થન મળે છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તેમના પુરાવાની ઝીણવટભરી ચકાસણી હાથ ધરી છે અને તેને સ્વીકારવા માટે સચોટ કારણો નોંધ્યા છે. આવી મૂલવણીમાં કોઈ વિકૃતિ કે ક્ષતિ દર્શાવવામાં આવી નથી. તદનુસાર, આ અદાલતને જણાય છે કે પંચ સાક્ષીની જુબાની વિશ્વાસ પ્રેરિત કરે છે અને સંપૂર્ણપણે વિશ્વસનીય છે. તેથી, ફરિયાદપક્ષ વાજબી શંકાથી પર રહીને ગેરકાયદેસર લાંચની માંગણી સાબિત કરવામાં સફળ રહ્યું છે.

૧૬.૪ અપીલકર્તાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોએ ભારપૂર્વક એવી દલીલ કરી છે કે ફરિયાદપક્ષે આરોપી અને ફરિયાદી વચ્ચે કથિત રીતે થયેલી વાતચીત પર આધાર રાખ્યો છે, જે માઇક્રો-કેસેટોમાં રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. જો કે, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે સદર માઇક્રો-કેસેટોને ટ્રાયલ દરમિયાન ક્યારેય ઔપચારિક રીતે પ્રદર્શિત કરવામાં આવી ન હતી. વધુમાં એ બાબત નિર્દેશિત કરવામાં આવી છે કે તપાસ કરનાર અધિકારી, પી.ડબલ્યુ. ૮ – જગરૂપ

ગુસિનહાએ તેમની જુબાનીમાં સ્પષ્ટપણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમણે તપાસ દરમિયાન ન તો માઈક્રો-કેસેટોને તપાસ માટે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલી હતી અને ન તો વોઈસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફી ટેસ્ટ કરવાના હેતુથી આરોપી વ્યક્તિઓના અવાજના નમૂના મેળવ્યા હતા. અપીલકર્તાઓ તરફે ઉપસ્થિત વિજ્ઞાન વકીલોએ વિવિધ ન્યાયિક ચુકાદાઓ પર આધાર રાખ્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે કાયદાનો એ સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ઇલેક્ટ્રોનિક પુરાવા ફક્ત ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૬૫બી હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર જ સાબિત કરી શકાય છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે અવાજની ઓળખ સંબંધિત પુરાવા પર આધાર રાખતા પહેલાં અનેક સલામતીઓ અને સાવચેતીઓ રાખવી જરૂરી છે અને માત્ર અવાજની ઓળખના પુરાવાના આધારે દોષસિદ્ધિ નોંધતી વખતે અદાલતોએ અત્યંત સાવધાની રાખવી જરૂરી છે.

ઉપરોક્ત રજૂઆતો ધ્યાને લીધા પછી, આ અદાલતને જણાય છે કે માઈક્રો-કેસેટોના રૂપમાં રહેલા પુરાવા પર સહેજ પણ આધાર રાખ્યા વિના, રેકૉર્ડ પરના સમગ્ર પુરાવાની સ્વતંત્ર મૂલવણી કરતાં પણ, વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટ એવા તારણ પર આવી છે કે માંગણી, સ્વીકૃતિ અને રિકવરીના આવશ્યક તત્વો વાજબી શંકાથી પર રહીને યોગ્ય રીતે સ્થાપિત થાય છે. આ બાબતને ધ્યાને લેતાં, આ અદાલતનો એવો અભિપ્રાય છે કે રેકૉર્ડ પર કોઈ ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરી વોઈસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફી રિપોર્ટ રજૂ ન થવો, તેમજ તપાસ માટે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં માઈક્રો-કેસેટો મોકલવામાં નિષ્ફળતા, ફરિયાદપક્ષના કેસ માટે ઘાતક કદી શકાય નહીં.

૧૬.૫ તારીખ ૨૩/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ આરોપી નં. ૨ સાથે થયેલી વાતચીત અંગે ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષી દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી મળ્યા પછી, ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ બીજા દિવસે ટ્રેપની કાર્યવાહી ગોઠવવાનું યોગ્ય માન્યું હતું. તે મુજબ, તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદી, પંચ સાક્ષીઓ અને દરોડા પાડનાર પક્ષના સભ્યો આશરે સવારે ૦૮.૩૦ વાગ્યે અન્નપૂર્ણા કોલ્ડ સ્ટોરેજ ખાતે એકત્ર થયા હતા. આંક ૩૯ પર રજૂ કરાયેલ પૂર્વ-ટ્રેપ પંચનામું ત્યારપછી કરવામાં આવેલ હતું. સદર કાર્યવાહી દરમિયાન, પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર રાજેશ બિશ્નોઈએ હાજર રહેલા પંચ સાક્ષીઓ અને અન્ય સભ્યોને ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર અને સોડિયમ કાર્બોનેટ દ્રાવણના ગુણધર્મો અને પ્રતિક્રિયા દર્શાવી હતી. અપનાવવામાં આવેલી પ્રક્રિયા અને રાસાયણિક પ્રતિક્રિયાનું મહત્વ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારી દ્વારા યોગ્ય રીતે સમજાવવામાં આવ્યું હતું. ત્યારબાદ, ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને રૂ. ૫૦૦/- ના દરની ત્રીસ ચલણી નોટો પર ફિનોલ્ફથેલિન પાવડર લગાડવામાં આવ્યો હતો અને સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર ફરિયાદીના શર્ટના ડાબા બિસ્સામાં મૂકવામાં આવી હતી. પૂર્વ-ટ્રેપ ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ થયા પછી, સંબંધિત તમામને જરૂરી સૂચનાઓ આપવામાં આવ્યા બાદ અને આંક ૩૭ પરનું પૂર્વ-ટ્રેપ પંચનામું કરવામાં આવ્યા બાદ ફરિયાદી, પંચ સાક્ષી, પંચ સાક્ષીઓ અને દરોડા પાડનાર પક્ષ ફરિયાદીના રહેઠાણ તરફ આગળ વધ્યા હતા.

૧૬.૬ ફરિયાદપક્ષનો કેસ વધુમાં દર્શાવે છે કે ફરિયાદીએ આરોપી નં. ૨ નો

ટેલિફોન દ્વારા સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમને પોતાના રહેઠાણે આવવા વિનંતી કરી હતી. સદર સંજોગ માત્ર મૌખિક જુબાની દ્વારા જ સાબિત થતો નથી પરંતુ આરોપી નં. ૨ ના મોબાઇલ નં. ૯૮૨૪૦૨૭૨૮૮ ને લગતા કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ પરથી પણ સમર્થન મેળવે છે. રેકૉર્ડ્સ દર્શાવે છે કે સંબંધિત સમયે ફરિયાદી અને આરોપી નં. ૨ વચ્ચે ખરેખર ટેલિફોનિક સંચાર થયો હતો. કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ વધુમાં દર્શાવે છે કે સવાર દરમિયાન પક્ષકારો વચ્ચે ઘણી વાતચીતો થઈ હતી. આ સંજોગોને પંચ સાક્ષી તેમજ ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની જુબાનીથી સમર્થન મળે છે. ટ્રેપના વ્યવહાર અંગે, ફરિયાદપક્ષનો કેસ એવો છે કે ચૂકવવા માટે સંમત થયેલી ગેરકાયદેસર લાંચની રકમ રૂ. ૩,૦૦,૦૦૦/- હતી, જે નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંકમાં ફરિયાદી અને તેમના પરિવારના સભ્યોના નામે રહેલી રૂ. ૭૦,૦૦૦/- ની એક એવી પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો દ્વારા ગોઠવવાની હતી. પુરાવો વધુમાં દર્શાવે છે કે સદર બેંક લિક્વિડેશનમાં ગઈ હતી અને લાગુ નિયમનકારી માળખા હેઠળ નિર્ધારિત મર્યાદાથી વધુ ઉપાડ સામાન્ય રીતે અનુમતિપાત્ર ન હતો. જો કે, નોન-પરફોર્મિંગ એકાઉન્ટ્સને લાગુ પડતી પ્રક્રિયા અનુસાર ડિપોઝિટોનું નવીકરણ કરી શકાતું હતું અથવા તેને એડજસ્ટ કરી શકાતી હતી. આ સંબંધમાં, નડિયાદ મર્કેન્ટાઇલ કો-ઓપરેટિવ બેંકના તત્કાલીન જનરલ મેનેજર, પી.ડબલ્યુ. ૨ - વિનુભાઈ વિઠ્ઠલભાઈ પટેલની જુબાની મહત્વપૂર્ણ બને છે. સદર સાક્ષીએ આવી ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સંબંધિત રકમના એડજસ્ટમેન્ટ અને ટ્રાન્સફરને નિયંત્રિત કરતી પ્રક્રિયા સમજાવી છે અને પાંચ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો તેમજ

રકમ ટ્રાન્સફર કરવા માટે જરૂરી સંબંધિત ફોર્મ્સની ઓળખ કરી છે. તેમણે વધુમાં જુબાની આપી છે કે મેસર્સ એસ.કે. કન્સ્ટ્રક્શન સદર બેંક પાસે ખાતું ધરાવતું હતું જે નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ એકાઉન્ટ બની ગયું હતું અને સુનીલભાઈ કેશવલાલ ઠક્કર તેના માલિક (પ્રોપ્રાઈટર) હતા. સાક્ષીએ એમ પણ જણાવ્યું છે કે પરેશભાઈ દિનેશભાઈ ઠક્કર સદર સુનીલભાઈ ઠક્કરના સાળા હતા. પરેશભાઈ દિનેશભાઈ ઠક્કરની પી.ડબલ્યુ. જ તરીકે તપાસ કરવામાં આવી હતી. તેમણે સ્વીકાર્યું છે કે તેમના સાળા સુનીલભાઈ ઠક્કરે સદર બેંકમાંથી રૂ. ૪૦,૦૦,૦૦૦/- ની લોન લીધી હતી અને બેંક લિક્વિડેશનમાં હતી. તેમના જણાવ્યા મુજબ, સુનીલભાઈ ઠક્કરે તેમને જરૂરી ફોર્મ્સ અને રેવન્યુ સ્ટેમ્પ સાથે ફરિયાદીના ઘરે જવા અને ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સંબંધિત ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવા માટે આરોપી નં. ૨ ને મળવા સૂચના આપી હતી. આવી સૂચનાઓ પર અમલ કરીને, તેઓ જરૂરી દસ્તાવેજો લઈને તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ફરિયાદીના રહેઠાણે પહોંચ્યા હતા. પી.ડબલ્યુ. જ ની જુબાની નોંધપાત્ર સુસંગતતા ધરાવે છે. સ્વતંત્ર સાક્ષી હોવાના કારણે, તેમની પાસે આરોપીને ખોટી રીતે સંડોવવાનું કોઈ દેખીતું કારણ ન હતું. તેમણે સ્પષ્ટપણે જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ ફરિયાદીના રહેઠાણે હાજર હતા, ત્યારે તેમણે ફરિયાદીને કેટલીક વસ્તુઓ આરોપી નં. ૨ ને સોંપતા જોયા હતા, જેના પર સી.બી.આઈ. ના અધિકારીઓએ તરત જ હસ્તક્ષેપ કર્યો હતો અને આરોપી નં. ૨ ની ધરપકડ કરી હતી. પી.ડબલ્યુ. જ ની જુબાની, પી.ડબલ્યુ. ૧, પંચ સાક્ષીની જુબાની સાથે વાંચતાં, સ્પષ્ટપણે સ્થાપિત કરે છે કે આરોપી નં. ૨ એ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો અને

ગેરકાયદેસર લાંચ બનતી દૂષિત રકમ સ્વીકારી હતી.

૧૬.૭ જ્યાં સુધી આરોપી નં. ૧ ની સંડોવણીનો સંબંધ છે, ફરિયાદપક્ષે સતત એવો દાવો કર્યો છે કે પોસ્ટ-ટ્રેપ કાર્યવાહી દરમિયાન આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ નો ટેલિફોન દ્વારા સંપર્ક કર્યો હતો અને તેમને જાણ કરી હતી કે રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની રકમ મળી ગઈ છે, ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો સંબંધિત ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે અને બાકીની રૂ. ૪૫,૦૦૦/- ની રકમ દેવ દિવાળી પહેલાં ફરિયાદી દ્વારા ચૂકવવામાં આવશે. આંક ૯૬ પર રજૂ કરાયેલ કોલ ડિટેઈલ રેકૉર્ડ્સ દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ બપોરે ૧૨.૪૩ વાગ્યે આરોપી નં. ૨ એ પોતાના મોબાઈલ નંબર પરથી આરોપી નં. ૧ ના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ પર કોલ કર્યો હતો. આંક ૯૮ પર રજૂ કરાયેલ કોલ ડિટેઈલ રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે તારીખ ૨૪/૧૦/૨૦૦૩ ના રોજ ટ્રેપ સફળ થયા પછી, ફરિયાદીએ બપોરે ૧૨.૪૮ વાગ્યે પોતાના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૧૯૬૯૬૧ પરથી આરોપી નં. ૧ ના મોબાઈલ નં. ૯૮૨૫૦૯૮૮૯૩ પર કોલ કર્યો હતો. આમ, દસ્તાવેજી પુરાવો સદર ટેલિફોનિક સંચાર અંગેના ફરિયાદપક્ષના વર્જનને સમર્થન પૂરું પાડે છે. આરોપી નં. ૨ વતી લેવામાં આવેલ મુખ્ય બચાવ પૈકી એક એ છે કે ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીએ કથિત રીતે તેમની સાથે મારપીટ કરી હતી અને સદર ટેલિફોન કોલ કરવા માટે તેમને દબાણ કર્યું હતું. આ દલીલ વિશ્વાસ પ્રેરિત કરતી નથી. આરોપી નં. ૨ વકીલ અને પ્રેક્ટિસ કરતા ટેક્સ કન્સલ્ટન્ટ હતા. નોંધપાત્ર રીતે, રેકૉર્ડ પર એવું દર્શાવવા માટે કોઈ

સામગ્રી નથી કે ઉપલબ્ધ વહેલી તકે, જેમાં સક્ષમ અદાલત સમક્ષ તેમની રજૂઆત સમયે પણ, તેમણે દબાણ, હુમલો અથવા દુર્વ્યવહારનો આક્ષેપ કરતી કોઈ ફરિયાદ નોંધાવી હોય. તેથી, બચાવપક્ષની દલીલ કોઈપણ સમકાલીન સામગ્રી દ્વારા અસમર્થિત માત્ર એક દાવો બની રહે છે. આંક ૪૦ પરનું પોસ્ટ-ટ્રેપ પંચનામું નિર્ણાયક રીતે સ્થાપિત કરે છે કે રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ની દૂષિત રકમ તેમજ ફિક્સ ડિપોઝિટ રિસીપ્ટો આરોપી નં. ૨ ના કબજામાંથી મળી આવી હતી. રેકૉર્ડ પરનો પુરાવો વધુમાં સ્થાપિત કરે છે કે આરોપી નં. ૨ એ આરોપી નં. ૧ વતી સદર રકમ અને દસ્તાવેજો સ્વીકાર્યા હતા. આરોપી નં. ૨ અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચેની વાતચીત, જે ફરિયાદી, પંચ સાક્ષી અને ટ્રેપ ગોઠવનાર અધિકારીની હાજરીમાં થઈ હતી, તેનું ત્રણેય સાક્ષીઓ દ્વારા સતત વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે. તેમના પુરાવા અસંદિગ્ધપણે દર્શાવે છે કે આરોપી નં. ૧ એ ગેરકાયદેસર લાંચ અંગેની વ્યવસ્થાની પુષ્ટિ કરી હતી. આમ, માંગણી અને રિકવરી બંને વાજબી શંકાથી પર રહીને સ્થાપિત થઈ ગયા હોવાથી, પ્રિવેન્શન ઓફ કરપ્શન એક્ટની કલમ ૨૦ હેઠળનું વૈધાનિક અનુમાન આરોપીઓ વિરુદ્ધ કાર્યરત બને છે. એકવાર માંગણી અને સ્વીકૃતિના પાયાના તથ્યો સાબિત થઈ જાય પછી, વાજબી અને સ્વીકાર્ય ખુલાસો રજૂ કરવાનો બોજો આરોપી પર જાય છે. સ્ટેટ ઓફ કર્પાટક વિ. ચંદ્રશા માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અવલોકન કરાયેલ કલમ ૨૦ ની પ્રયોજ્યતાને સંચાલિત કરતા સિદ્ધાંતો હાલના કેસના તથ્યોને સંપૂર્ણપણે આકર્ષિત થાય છે.

૧૭. આરોપીઓને ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૧૨૦બી હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુના માટે પણ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે. બંને આરોપીઓ વતી ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલોએ સખત દલીલ કરી છે કે કાવતરાનો આરોપ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવ્યો નથી. આ તબક્કે, રાજીવ કુમાર વિ. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિથ નીરા ચાદવ વિ. સી.બી.આઈ., રિપોર્ટેડ ઇન ૨૦૧૭ (૦) એ.આઈ.જે.ઈ.એલ. એસ.સી. ૬૦૫૭૮ માં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય છે અને પેરા ૪૪ તથા પેરા ૪૬ નો એક ભાગ અહીં પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે.

૪૪. ફોજદારી કાવતરાના ગુનાના આવશ્યક ઘટકો છે: (૧) બે કે તેથી વધુ વ્યક્તિઓ વચ્ચે કરાર; (૨) કરાર કાં તો (એ) ગેરકાયદેસર કૃત્ય કરવા અથવા કરાવવા; અથવા (બી) એવું કૃત્ય જે પોતે ગેરકાયદેસર નથી પરંતુ ગેરકાયદેસર સાધનો દ્વારા કરવામાં આવે છે તેના સંબંધિત હોવો જોઈએ. તેથી, એ સ્પષ્ટ છે કે ગેરકાયદેસર કૃત્ય કરવા અથવા કરાવવા માટે અથવા ગેરકાયદેસર સાધનો દ્વારા કૃત્ય કરવા માટે બે અથવા વધુ વ્યક્તિઓના વિચારોનું મિલન (મીટિંગ ઓફ માઇન્ડ્સ) એ ફોજદારી કાવતરાની અનિવાર્ય શરત છે. કાવતરું સાબિત કરવા માટે સીધા પુરાવા રજૂ કરવા અત્યંત મુશ્કેલ છે. કાવતરાનું અસ્તિત્વ અને તેનો ઉદ્દેશ્ય આસપાસના સંજોગો અને આરોપીના વર્તન પરથી અનુમાન કરી શકાય છે. કેટલાક કેસોમાં, ગેરકાયદેસર કૃત્યમાં સંડોવણી અથવા ગેરકાયદેસર સાધનો દ્વારા કાનૂની કૃત્યમાં સંડોવણી માત્ર જ્ઞાન પરથી

અનુમાન કરી શકાય છે.

૪૫. એક્સએક્સએક્સ

૪૬. આઈ.પી.સી. ની કલમ ૧૨૦-બી અને કલમ ૧૩(૧)(ડી)(૨) હેઠળ અપીલકર્તાઓને દોષિત ઠેરવવા માટે, રેકૉર્ડ પર એવા પુરાવા હોવા જોઈએ કે આરોપીએ પોતાના માટે અથવા અન્ય કોઈ વ્યક્તિ માટે કોઈ કિંમતી વસ્તુ અથવા નાણાકીય લાભ મેળવ્યો છે. એક્સએક્સએક્સએક્સએક્સ.

ફોજદારી કાવતરાના ગુનાનું મુખ્ય તત્વ વિચારોનું મિલન અને ગેરકાયદેસર ઉદ્દેશ્યને આગળ વધારવા માટેની સર્વસંમતિમાં રહેલું છે. સામાન્ય રીતે કાવતરાં ગુપ્તતામાં ઘડવામાં આવતા હોવાથી, સીધા પુરાવા ભાગ્યે જ ઉપલબ્ધ હોય છે અને કાવતરાનું અસ્તિત્વ પક્ષકારોના વર્તન અને આસપાસના સંજોગો પરથી કાયદેસર રીતે અનુમાન કરી શકાય છે. રેકૉર્ડ પરના પુરાવા પર ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતો લાગુ કરતાં, આ અદાલતને જણાય છે કે આરોપી નં. ૨ ની કચેરીએ આરોપી નં. ૨ અને આરોપી નં. ૧ વચ્ચે થયેલી ટેલિફોનિક વાતચીત અંગે ફરિયાદી અને પંચ સાક્ષીની જુબાનીને કોલ ડિટેઇલ રેકૉર્ડ્સ પરથી નોંધપાત્ર સમર્થન મળે છે. રેકૉર્ડ્સ વ્યવહારના નિર્ણાયક તબક્કે બંને આરોપીઓ વચ્ચે વારંવાર થયેલા ટેલિફોનિક સંપર્કો દર્શાવે છે, જેમાં ગેરકાયદેસર લાંચની ચુકવણી અંગેના સમાધાન પછી તરત જ અને ફરીથી ટ્રેપની કાર્યવાહી પછી થયેલા સંપર્કોનો સમાવેશ થાય છે. આ સંજોગો ગેરકાયદેસર માંગણીને આગળ વધારવા માટે બંને આરોપીઓ વચ્ચે સંકલન અને સંયુક્ત કાર્યવાહી અસંદિગ્ધપણે દર્શાવે

છે. મૌખિક અને દસ્તાવેજ પુરાવાની સંચિત અસર કોઈ શંકાને સ્થાન આપતી નથી કે ફરિયાદી પાસેથી ગેરકાયદેસર લાંચ મેળવવા માટે આરોપી નં. ૧ અને ૨ વચ્ચે વિચારોનું મિલન અસ્તિત્વમાં હતું. પરિણામે, ફરિયાદપક્ષે સાબિત કર્યું છે કે ગેરકાયદેસર સાધનો દ્વારા ગેરકાયદેસર કૃત્ય કરવા માટે આરોપીઓ વચ્ચે કરાર અસ્તિત્વમાં હતો અને સામાન્ય ગેરકાયદેસર યોજનાને આગળ વધારવા માટે વિચારોનું મિલન થયું હતું અને રેકૉર્ડ પરના સંજોગો ફોજદારી કાવતરાનો ગુનો બનાવતા આવશ્યક ઘટકો સ્થાપિત કરવા માટે પૂરતા છે.

૧૮. રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતો ધરાવતી કથિત માઈક્રો-કેસેટો ઔપચારિક રીતે પ્રદર્શિત કરવામાં આવી ન હતી અને કોઈ વોઈસ સ્પેક્ટ્રોગ્રાફિક પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું ન હતું તે હકીકત પર બચાવપક્ષ દ્વારા ખૂબ ભાર મૂકવામાં આવ્યો છે. વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તમામ પુરાવાઓ તથા વિશ્વસનીયતા અને ગ્રાહ્યતાની લંબાઈપૂર્વક અને ઝીણવટભરી મૂલવણી અને ચર્ચા કરી છે અને માઈક્રો કેસેટોના રેકૉર્ડિંગના કેટલાક પુરાવાઓને નકારી કાઢ્યા છે. જો કે, આવા પુરાવાઓને વિચારણામાંથી બાકાત રાખવામાં આવે તેમ માની લેવામાં આવે તો પણ, સમકાલીન દસ્તાવેજ પુરાવા સાથે જોડાયેલી સ્વતંત્ર અને વિશ્વસનીય મૌખિક જુબાની દ્વારા ફરિયાદપક્ષનો કેસ મજબૂત રીતે સ્થાપિત રહે છે. માંગણી, સ્વીકૃતિ, રિકવરી અને કાવતરાનો પુરાવો માત્ર રેકૉર્ડ કરાયેલી વાતચીતો પર આધારિત નથી. દોષિત હોવાના તારણોને ટકાવી રાખવા માટે રેકૉર્ડ પર કાયદેસર રીતે ગ્રાહ્ય પુરાવા પુષ્કળ પ્રમાણમાં અસ્તિત્વ ધરાવે છે.

તદનુસાર, આ અદાલતનો એવો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટ રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની યોગ્ય રીતે મૂલવણી કરી છે અને ઉપલબ્ધ સામગ્રી દ્વારા સંપૂર્ણ સમર્થિત તારણો પર પહોંચી છે. કોઈ વિઠ્ઠલિતિ, ગેરકાયદેસરતા અથવા દખલગીરી માંગી લે તેવી સ્પષ્ટ ક્ષતિ દર્શાવવામાં આવેલ નથી અને અપીલકર્તાઓની અપીલો ગુણદોષ વિનાની છે અને તે મુજબ નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

૧૯. સ્પેશિયલ જજ, સી.બી.આઈ. કોર્ટ નં. ૩, મિરઝાપુર, અમદાવાદ દ્વારા સ્પેશિયલ કેસ નં. ૨૪/૨૦૦૪ માં તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના રોજ પસાર કરવામાં આવેલ વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને દોષસિદ્ધિનો હુકમ આથી બહાલ રાખવામાં આવે છે. અપીલકર્તાઓ જામીન પર છે અને તેમને આ ચુકાદાની તારીખથી દસ અઠવાડિયાની અંદર વિજ્ઞાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ આત્મસમર્પણ કરવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

૨૦. જામીન મુચરકા રદ કરવામાં આવે છે અને જામીનદારોને મુક્ત કરવામાં આવે છે. જો કોઈ રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી (આર. એન્ડ પી.) હોય તો તે સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તુરંત પરત મોકલી આપવી.

૨૧. રજિસ્ટ્રીને ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૯૮૫/૨૦૧૦ માં આ ચુકાદાની નકલ રાખવા નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

સહી/-

(એસ.વી. પિન્ટો, ન્યાયમૂર્તિ)

વાસિમ એસ. સૈયદ

This is an AI-Assisted Translation.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====